

Әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде, әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету кезінде, әуежайларда, азаматтық әуе кемелерін пайдаланушылардың, қызметі көрсетілетін қызметтерді ұсыну барысында әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталықтарының ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулықтарды бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 28 наурыздағы № 173 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2011 жылы 31 наурызда № 6855 тіркелді.

Ескерту. Бұйрықтың тақырыбы жаңа редакцияда – ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 24.03.2023 № 176 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" 2010 жылғы 15 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабы 1-тармағының 14) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда – ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 24.03.2023 № 176 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1. Қоса беріліп отырған:

- 1) Азаматтық әуе кемелерін пайдаланушылардың ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық;
- 2) Әуежайларда ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық;
- 3) Әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық;
- 4) Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық;
- 5) Әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты көрсетілетін қызметтерді ұсыну барысында азаматтық авиацияның қызметтер көрсететін авиациялық оқу орталықтардың ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық бекітілсін.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 24.03.2023 № 176 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

2. Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігінің Азаматтық авиация комитеті (Р.Ө. Әдимолда) осы бұйрықты белгіленген тәртіппен Қазақстан

Республикасы Әділет министрлігіне мемлекеттік тіркеу үшін ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Көлік және коммуникация вице-министрі А.Ғ. Бектұровқа жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр

Ә. Құсайынов

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2011 жылғы 28 наурыздағы
№ 173 бұйрығымен
бекітілген

Азаматтық әуе кемелерін пайдаланушылардың ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулықты бекіту туралы

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 30.12.2024 № 445 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-бөлім. Кіріспе

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Азаматтық әуе кемелері пайдаланушыларының ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық (бұдан әрі – Үлгі нұсқаулық) "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң), Халықаралық азаматтық авиация туралы конвенцияға 19-қосымшаға, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаға, Doc 9859 ИКАО "Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулық" сәйкес әзірленді.

Үлгі нұсқаулық халықаралық коммерциялық әуе тасымалдарын жүзеге асыратын азаматтық әуе кемелерінің пайдаланушылары болып табылатын қызмет көрсетуді берушінің және халықаралық ұшуларды орындауға жіберілген жалпы мақсаттағы авиацияның ауыр немесе турбореактивті ұшақтарының пайдаланушыларының (бұдан әрі – қызмет көрсетуді беруші) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесін (бұдан әрі – ҰҚБЖ) жұмыс істеуін енгізу және қолдау жөніндегі талаптарды нақтылайды.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың 1-тарауының 3-тармағында көрсетілген ҰҚБЖ-нің жұмыс істеуін енгізу және қолдау үшін

тұжырымдамалық шеңберлерді ескереді, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына және ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

Осы тармақтың ережелерін қолдану халықаралық ұшуларды орындауға жіберілмеген жалпы мақсаттағы авиацияның азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыларға осы Үлгі нұсқаулықтың талаптарын қолдануға кедергі келтірмейді.

2. Осы Үлгі нұсқаулықта пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) азаматтық авиация ұйымының бірінші басшысы (бұдан әрі – бірінші басшы) – қызмет көрсету тармақшасының пәрменді және тиімді жұмыс істеуі үшін дербес жауапты болатын жеке, тиісті лауазымды адам;

2) әділ мәдениет – Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, авиация персоналы және азаматтық авиация саласындағы өзге де жұмыскерлер азаматтық авиация саласындағы қателіктер немесе теріс қылықтар туралы хабарлайтын және жасалған қателіктер немесе теріс қылықтар үшін жауаптылықта болмайтын ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаты;

3) әуе кемесі – жер (су) күшінен бөлінген ауамен өзара іс-қимылды болдырмай, оның ауамен өзара іс-қимылы есебінен атмосферада ұсталатын аппарат;

4) интерфейс – қызмет көрсетушінің ішкі құрылымдық бөлімшелері мен ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл;

5) қауіп (қауіпті фактор) – авиациялық оқиға немесе авиациялық оқиғаны тудыруы немесе олардың қайта басталуына жәрдемдесуі мүмкін жай-күй немесе объект ;

6) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет ету әдісі – бұл бұрын болған нәтижелерге немесе оқиғаларға талдау жүргізілетін процесс. Қауіптер (қауіпті факторлар) ұшу қауіпсіздігіне байланысты авиациялық оқиғаларды немесе инциденттерді тергеп-тексеру процесінде анықталады. Авиациялық оқиғалар және (немесе) инциденттер жүйедегі кемшіліктердің көрсеткіші болып табылады және соның арқасында оқиғаға қандай қауіптер (қауіпті факторлар) ықпал еткенін анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін;

7) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың проактивті әдісі – авиациялық оқиғаға немесе инцидентке қауіптерді (қауіпті факторларды) дамыту мүмкіндігін айқындау мақсатында оқиғаларды немесе процестерді негізге ала отырып, ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты және (немесе) деректерді жинау, сондай-ақ оқиғалардың жиілігі туралы ақпаратты немесе деректерді талдау жүзеге асырылатын процесс. Қауіптерді (қауіпті факторларды) белсенді анықтау үшін ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат негізінен ұшу ақпаратын талдау бағдарламаларынан, ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсыну жүйелерінен және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардан келіп түседі;

8) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесі – ұйымның кез келген өнімдері, адамдар, процестер, рәсімдер, объектілер, қызметтер және басқа аспектілері, соның ішінде бірыңғай процестің бөлігі ретінде бірге жұмыс істейтін сыртқы факторлар және ҰҚБЖ шеңберінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетуші қызметімен байланысты элементтер жиынтығы және осы қызметке әсер етеді;

9) тәуекел ауырлық дәрежесі (тәуекел факторлары) – анықталған қауіптердің (қауіпті факторлардың) салдары немесе нәтижелері түрінде негізді түрде күтуге болатын зиян дәрежесі;

10) ұшу қауіпсіздігі – адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру немесе мүлікке залал келтіру тәуекелі қолайлы деңгейге дейін төмендетілген және қауіптілік көздерін (қауіпті факторларды) анықтаудың және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың үздіксіз процесі арқылы осы не бұдан да төмен деңгейде тұратын жай-күй;

11) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) – қызмет көрсетушінің лауазымды тұлғасы, ТҚКБ-ны енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) лауазымының атауы қызмет көрсетуді берушінің ұйымдық құрылымына байланысты болады;

12) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат – ұшу қауіпсіздігін басқару мақсаттары үшін жарамды ету үшін нақты контексте жасалған, жүйеленген немесе талданған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер;

13) ұшу қауіпсіздігі туралы деректер – ұшу қауіпсіздігіне қатысты және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін қолдау немесе арттыру үшін пайдаланылатын авиациялық көздермен әртүрлі байланыстардан алынған фактілердің немесе айтулы нәтижелердің белгілі бір жиынтығы. Ұшу қауіпсіздігі туралы осындай деректерді жинау авиациялық оқиғаларды немесе оқыс оқиғаларды тергеп-тексеруді, ұшу қауіпсіздігі саласындағы есепті, ұшу қызметінің мазмұны туралы деректерді ұсынуды, пайдалану сипаттамаларын, инспекцияларды, тексерулерді, тексерулерді, зерттеулерді және ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолуларды мониторингтеуді қамтитын, ұшу қауіпсіздігіне байланысты проактивті немесе ден қоятын сипаттағы іс-шаралар барысында жүзеге асырылады;

14) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинау және өңдеу жүйесі (бұдан әрі – ҰҚДЖӨЖ) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару жөніндегі қызметті қамтамасыз ету мақсатында алынған деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратқа кейіннен талдау жүргізу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинауға, тіркеуге және сақтауға мүмкіндік беретін жүйелік тәсіл;

15) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел (тәуекел факторы) – қауіптілік (қауіпті фактордың) салдарының немесе нәтижелерінің болжамды ықтималдығы мен ауырлығы;

16) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел ықтималдығы (тәуекел факторлары) - қауіпті оқиғаның немесе нәтиженің туындау мүмкіндігі;

17) ҰҚБЖ – ресімделмеген ұйымдық құрылымды, жауапкершілік, жауапкершілік иерархиясын, басшылық қағидаттар мен рәсімдерді қамтитын ұшу қауіпсіздігін басқаруға жүйелі тәсіл;

18) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі жөніндегі басқарма – (бұдан әрі – ҰҚБЖН) – ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесінің ұйымдастырылғанын растайтын құжат;

19) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің көрсеткіші – (Safety Performance Indicator – SPI) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және бағалау үшін пайдаланылатын осы параметрлердегі негізгі көрсеткіш;

20) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің нысаналы деңгейі (Safety performance Target – SPT) – ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарды бөлетін, белгіленген кезеңге ұшу қауіпсіздігінің тиімділігін көрсету үшін мемлекет немесе нысаналы деңгейге қызмет көрсетуді беруші жоспарлайтын немесе болжайтын;

21) ұшу қауіпсіздігін оқытудың тиімділігі – ол белгілеген ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің нысаналы деңгейлерімен және ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің көрсеткіштерімен айқындалатын қол жеткізуге болатын мемлекеттік қызметтер немесе ұшу қауіпсіздігі деңгейіне кейінгі шолу;

22) ұшу қауіпсіздігін талдау – пайдалы ақпаратты шығару, қорытындыны тұжырымдау және осы процестерге негізделген шешім қабылдауды қолдау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, қысу, бағалау және визуализациялау үшін статистикалық немесе өзге де талдамалық әдістерді қолдану процесі.

3. ҰҚБЖ қызметін енгізу мен қолдауға арналған тұжырымдамалық шеңбер төрт негізгі компоненттен және он екі элементтен тұрады:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары:

басшылықтың міндеттемелері;

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік пен міндеттер иерархиясы;

ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау;

төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру;

ҰҚБЖ бойынша құжаттама;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару:

қауіпті анықтау (қауіпті факторлар);

ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және сандық бағалау;

өзгерістерді жүзеге асыру;

ҰҚБЖ үнемі жетілдіру;

- 4) ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау:
қызметкерлерді даярлау және оқыту;
ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу.

2-тарау. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау

4. ҰҚБЖ тиімді енгізу және жұмыс істеу мақсатында қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы:

- 1) ұшулар қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты етіп тағайындайды (бұдан әрі – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы)). Қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына, ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне байланысты немесе қызмет көрсетуді беруші қызмет көрсетуді бірнеше қызмет түріне таратқан кезде бірінші басшы қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ енгізуіне және жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобын тағайындай алады, бұл ретте олардың бірін тікелей сақтау мақсатында ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тағайындайды және бірінші басшыға есеп берудің бір мәнді иерархиясы;

- 2) қызмет көрсетуді берушінің авиациялық жүйесінің сипаттамасын қамтамасыз етеді, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

- 3) тиімді ҰҚБЖ енгізу және жұмыс істеуі үшін қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыруды қамтамасыз етеді;

- 4) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерге талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

5. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық жүйесінің сипаттамасы ұшу қауіпсіздігін басқару функцияларына арналған процестер, қызмет және интерфейстер туралы жиынтық ақпаратты және қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі қолданылатын ұйымдық құрылымының сипаттамасын, сондай-ақ өзінің авиациялық жүйесі ішінде де, азаматтық авиация саласындағы басқа жүйелермен де өзара іс-қимылдың сипаттамасын білдіреді.

Авиациялық жүйенің сипаттамасы қызмет көрсетуді беруші жүйесінің сипаттамасында айқындалған процестерге маңызды немесе елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда өзгерістерді жүзеге асыру процестері шеңберінде қайта қаралуға жатады.

6. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізер алдында кемшіліктерге талдау жүргізеді, ол қызмет көрсетуді жеткізушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестерін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген ҰҚБЖ қойылатын талаптармен салыстырудан тұрады.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер қызмет көрсетушінің толық функционалды және тиімді қосалқы бөлшектерін енгізу үшін қажетті әрекеттерді анықтайтын қосалқы бөлшектерді енгізу жоспарына сәйкес жойылуға жатады.

Кемшіліктерді талдау нәтижелері негізінде ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізуге кедергі келтіретін мүмкін анықталған кемшіліктерді ескере отырып, ҰҚБЖ енгізу жоспарын әзірлейді және мүдделі тараптардың назарына жеткізеді.

7. Қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізу осы Үлгі нұсқаулықтың, Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (бұдан әрі – ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспары негізінде әзірленген ҰҚБЖ енгізу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. ҰҚБЖ енгізу жоспарын қызмет көрсетушінің бірінші басшысы бекітеді.

8. ҰҚБЖ енгізу жоспары мыналарды қамтиды:

1) қызмет көрсетуші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасы;

2) ҰҚБЖ енгізу үшін қажетті іс-қимылдардың сипаттамасы;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген әрекеттерді орындау мерзімдері;

4) белгілі бір іс-қимыл жоспарының орындалуына кім жауапты екендігі туралы ақпарат;

5) белгілі бір әрекет сәтті орындалды деп есептелетін нәтиженің сипаттамасы.

ҰҚБЖ енгізу жоспары сыртқы ұйымдармен немесе мердігерлермен үйлестіру жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасын қамтиды.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуді жеткізушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізу жоспарында көзделген іс-қимылдардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады және оны өзектендіреді.

9. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау бойынша жұмыстарды аяқтау бойынша алынған нәтижелер:

1) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қамтитын құжат;

2) ҰҚБЖ енгізу жоспарын барлық қызметкерлердің назарына жеткізу;

3) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесінің аяқталған сипаттамасы, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

4) қызмет көрсетушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді толық талдау;

5) ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын құру;

6) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген ҰҚБЖН бекіту;

7) ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат тарату құралдарын құру және әдістерін айқындау.

10. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатқа, қызмет ауқымына және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне

қарай ҰҚБЖ, сапаны басқару жүйесін және басқа да менеджмент жүйелерін (сапаны басқару жүйесі, авиациялық қауіпсіздік жүйесі, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жүйесі) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі менеджменттің бірыңғай функциясына біріктіру туралы шешім қабылдайды, барлық процестер мен рәсімдердің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ресурстарды оңтайландыру және құрылымдық тәсілді енгізу мақсатында қызметтер мен басқа да процестердің сапасы (менеджменттің интеграцияланған жүйесі). Бұл ретте ҰҚБЖ және сапаны басқару жүйесінде бірінші басшыға Есептіліктің тікелей және бір мәнді иерархиясын сақтау мақсатында жекелеген басшылар тағайындалады.

2-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары

3-тарау. Басшылықтың міндеттемелері

11. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатын анықтайды, ол:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің деңгейін ұдайы арттыруды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету барлық басшылардың бірінші кезектегі міндеті болып табылатынына кепілдік беруді, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға және қолдауға жәрдемдесуді, ұшу қауіпсіздігіне қатысты барлық қолданылатын нормативтік құқықтық талаптарды сақтауды қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетушінің міндеттемесін көрсетеді;

2) ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясатты іске асыру үшін қажетті ресурстарды беру туралы нақты мәлімдемені қамтиды;

3) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну жүйесі туралы мәліметтерді қамтиды;

4) өнім беруші авиациялық қызметке қызмет көрсетуді жүзеге асыру кезінде персоналдың мінез-құлқының қандай түрлеріне жол берілмейтінін, сондай-ақ әділ мәдениетті дамыту мақсатында тәртіптік шаралар қабылданбайтын мән-жайларды нақты көрсетеді;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы қол қояды;

6) ұйымның барлық персоналының назарына жеткізіледі және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты түсінуді, енгізуді және сақтауды барлық ұйымдық деңгейлерде қамтамасыз ету мақсатында барлық персоналға қолжетімді болады;

7) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты қайта қарау мерзімдерін қызмет көрсетуді беруші айқындайды және ҰҚБЖН-та көрсетіледі.

12. Қызмет көрсетуші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатының ережелерін ескере отырып, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарын анықтайды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің мониторингі, сондай-ақ SPI және SPT белгілеу арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу процесінің мониторингі үшін негіз жасайды;

2) қызмет көрсетушінің ҰҚБЖ жалпы тиімділігін қолдау немесе тұрақты арттыру жөніндегі міндеттемесін көрсетеді;

3) қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі;

4) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттары қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ниеттерін анықтайды және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатына енгізіледі немесе жеке құжатпен ресімделеді.

4-тарау. Жауапкершілік иерархиясы, міндеттері және ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау

13. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыру мынадай әрекеттерді қамтиды:

1) өзі орындайтын басқа да функцияларға қарамастан, ұйым атынан ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ұйымдастыруға, қызмет көрсетуді жеткізушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге, сондай-ақ оның пәрменді және тиімді жұмыс істеуіне дербес жауапты болатын бірінші басшыны айқындау;

2) үйлестіру органын – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (Safety Review Board – SRB) құру – қызмет көрсетуді жеткізушінің бірінші басшысының басшылығымен және ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топты (Safety Action Group – SAG) құру – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) басшылығымен жүзеге асырылады. Қызмет провайдері қызметкерлерден тұратын SRB және SAG жұмысын қамтамасыз етеді;

3) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) тағайындау. Ұйымның көлеміне, сипатына және күрделілігіне қарай қызмет көрсетуді беруші қажеттілік негізінде жағдайда Инспекция, қызмет, бөлім (кеңсе) немесе Департамент түрінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша үздіксіз операциялық жұмысты қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін құрылымдық бөлімше құрады;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын басшылардың тікелей жауапкершілігін қоса алғанда, бүкіл ұйымда жауапкершіліктің нақты иерархиясын белгілеу;

5) басқа да атқаратын функцияларына қарамастан, барлық басшылардың, сондай-ақ қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ тиімділігіне қатысты міндеттерін айқындау;

6) ҰҚБЖ басқару органдары, құрылымдық бөлімшелер және бірінші басшы арасындағы өзара іс-қимыл тәртібін белгілеу;

7) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясын құжаттамалық ресімдеу және оларды ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізу;

8) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешімдер қабылдауға өкілеттігі бар басшылардың деңгейін айқындау.

14. Бірінші басшының ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты функцияларына мыналар жатады:

1) тиімді ҰҚБЖ-ні тиісінше енгізу және оның жұмыс істеуі үшін қаржы қаражатын және кадрлық тағайындауларды қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты енгізу және оны танымал ету;

4) қызмет көрсетуді берушінің SPI және SPT орнату;

5) ҰҚБЖ тиісінше енгізуді қамтамасыз ету және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің осы Үлгі нұсқаулықта белгіленген талаптарға сәйкестігі;

6) ҰҚБЖ ұдайы жетілдіруді қамтамасыз ету;

7) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (SRB) басқарады және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдайды.

15. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) саясаттың, ресурстарды бөлудің және ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметінің тиімділігінің негізгі мәселелерімен айналысатын стратегиялық рөл атқарады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңеске (SRB) бірінші басшыға тікелей есеп беретін бірінші басшы мен басшылар кіреді, ал ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) кеңесші (хатшы) рөлін атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) мониторингті жүзеге асырады:

1) ҰҚБЖ тиімділігі;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың қажетті шараларын енгізу кезінде уақтылы ден қою;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің ұйымның ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясаты мен мақсаттарына сәйкестігі;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың жалпы тиімділігі;

5) ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі міндеттердің мәлімделген бірінші кезектілігін сақтауға, сондай-ақ бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін кеңінен насихаттауға жәрдемдесетін ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі ұйым процестерінің тиімділігі.

16. Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) тактикалық орган болып табылады және ұшу қауіпсіздігі кеңесі (SRB) алға қойған стратегиялық мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған нақты мәселелермен айналысады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топқа (SAG) жұмысы өндірістік пайдалану мәселелерімен тығыз байланысты қатардағы қызметкерлер қатарындағы басшылар мен өкілдер кіреді.

Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) келесі функцияларды орындайды:

1) ұйымның функционалдық қызметі салаларында өндірісте қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуін қадағалайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару шеңберінде тиісті қызметті қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі туралы қолда бар деректерді талдайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бақылаудың тиісті стратегиялық шараларының іске асырылуына көз жеткізеді;

3) өндірістік өзгерістердің немесе жаңа технологияларды енгізудің ұшу қауіпсіздігіне әсерін бағалайды;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау құралдарымен байланысты шараларды іске асыруды үйлестіреді және дереу шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді;

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларының) бақылаудың нақты құралдарының тиімділігін талдайды.

17. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын бірінші басшыға және басшыларға ұшу қауіпсіздігін басқару мәселелері бойынша консультация береді, қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізілуі мен тиімді жұмыс істеуіне және ұйым қызметкерлері мен оған қатысы жоқ авиация мүшелері арасында ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіруге және осындай мәселелер туралы ақпарат алмасуға жауапты болып табылады ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін қауымдастықтар. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) функциялары, оның ішінде:

1) бірінші басшының атынан ҰҚБЖ енгізу жоспарына басшылық ету;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және осы рәсімдерге жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді берушінің түзету іс-әрекеттерін жүзеге асыруын бақылау және олардың нәтижелерін бағалау;

4) ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігі туралы есептерді бірінші басшыға мерзімді ұсыну;

5) қосалқы шоттар мен құжаттамаларды жүргізу;

6) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру;

7) ұйым қызметкерлеріне ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша консультациялар беру;

8) ұшу қауіпсіздігіне байланысты проблемалардың мониторингі және олардың өз авиациялық қызметтерін ұсынумен байланысты қызмет көрсетуді беруші қызметіне ықтимал әсері;

9) бірінші басшының атынан азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органмен және уәкілетті ұйыммен, сондай-ақ басқа да мемлекеттік уәкілетті органдармен ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіру.

18. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналдың, оның ішінде ұшу қауіпсіздігін ету саласындағы функцияларды орындауға қатысатын басшылықтың өкілеттіктерін, жауапкершілігі мен міндеттерін айқындайды.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы барлық өкілеттіктер, жауапкершілік пен міндеттер қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасында баяндалады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын әрбір басшының жауапкершілігі және оның осы саладағы міндеттері оның лауазымдық нұсқаулығының ажырамас бөлігі болып табылады.

19. Қызмет көрсетуді беруші сыртқы ұйымдар қызмет көрсетуді берушіге оның қызметін қолдау мақсатында өнім және (немесе) қызметтер көрсеткен жағдайларда сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігіне жауап береді.

Қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінде оның авиациялық қызметтерін қауіпсіз ұсынуға ықпал ететін кез келген сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйелері бар интерфейстер болады.

5-тарау. Төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру

20. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғаға немесе оқиғаға, әуе кемелерін пайдалануға байланысты авариялық жағдайға немесе жедел іс-қимылды талап ететін басқа да төтенше жағдайға, дағдарысқа немесе авиациядағы оқиғаға байланысты авариялық жағдайға (Emergency Response Plan – ERP) байланысты іс-шаралар жоспарын әзірлейді, бекітеді және өзектілігін сақтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзінің ERP авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдармен тиісті үйлестіруді қамтамасыз етеді.

21. Қызмет көрсетуді берушінің ERP қызметінің ауқымына және олар ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шектеулі уақыт аралығында жасалатын әрекеттерді сипаттайды.

22. ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шаралар қабылдауға арналған қызмет көрсетуді берушінің тәуекелдерді (тәуекел факторларының) басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдай, соның ішінде пандемия сияқты төтенше жағдайларға байланысты қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметін бұзу ықтималдығы бар сценарийлер де ERP-де тиісті түрде ескеріледі.

ERP-де алдын ала болжанатын авариялық жағдайлар көзделеді, олардың туындау мүмкіндігі ҰҚБЖ шеңберінде айқындалады.

23. ERP-тің негізгі мақсаты-қызметті қауіпсіз жалғастыру және мүмкіндігінше қысқа мерзімде қалыпты қызметті қалпына келтіру.

ERP әдеттегіден төтенше жағдайға және керісінше реттелген және тиімді ауысуды қамтамасыз етеді.

ERP-ді жүзеге асыруға жауапты тиісті қызметкерлер үшін, сондай-ақ өзара әрекеттесу жүзеге асырылатын сыртқы ұйымдар үшін қол жетімді болуы керек.

24. ERP мыналарды қамтиды:

1) авариялық жағдай туындаған жағдайда қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерінің арасында міндеттерді бөлу және өкілеттіктерді беру;

2) тиісті қызметкерлермен жылдам байланысу үшін байланыс ақпаратын;

3) авариялық жағдай басталғаннан кейін қалыпты қызметті қайта бастау үшін қажетті уақыт кезеңі;

4) авариялық жағдай кезіндегі іс-шараларды, сондай-ақ жауапты қызметкерлердің іс-қимылдарын сипаттау;

5) қызмет көрсетуді беруші өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара іс-қимыл жасайтын сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;

6) авиациямен байланысты емес авариялық қызметтер сияқты сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы.

25. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ERP-де көзделген іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші өткізілетін оқу-жаттығулар шеңберінде пысықтайды.

Оқу-жаттығу түрлерін және олардың жиілігін қызмет көрсетуді беруші айқындайды.

Оқу-жаттығуларды өткізу ERP кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді, оларды нақты төтенше жағдай орын алғанға дейін жоюға болады.

Оқу-жаттығу нәтижелері бойынша ERP-де кемшіліктер анықталған жағдайда оларды дереу жою және ERP-ді қайта қарау бойынша қажетті іс-шаралар қабылданады.

6-тарау. ҰҚБЖ бойынша құжаттама

26. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасы мыналарды қамтиды:

1) ҰҚБЖН;

2) ҰҚБЖ қолданылу саласы белгіленген авиациялық жүйенің сипаттамасы;

3) қауіптер (қауіпті факторлар) тізілімі және қауіптер (қауіпті факторлар) және ұшу қауіпсіздігі туралы есептер;

4) SPI және онымен байланысты диаграммалар (матрицалар);

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) аяқталған бағалауды есепке алу;

6) ҰҚБЖ қайта қарауды есепке алу;

7) ішкі тексерулерді есепке алу;

8) ҰҚБЖ және ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша персоналды даярлау жөніндегі қызметті есепке алу;

9) SRB және SAG отырыстарының хаттамалары;

10) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару және (немесе) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар;

11) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер бойынша есептілік;

12) ҰҚБЖ енгізу жоспары (бастапқы енгізу барысында) немесе ҰҚБЖ жетілдіру жоспары (бастапқы енгізуден кейін);

13) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қолдаудағы кемшіліктерді талдау.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама онда көрсетілген ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі қызметтің сипаттамасы қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлеріне түсінікті болатындай етіп жасалады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама қызмет көрсетуді беруші белгілеген ҰҚБЖ шеңберінде құжаттарды сақтау мерзімдерін сақтай отырып, уақтылы жаңартылады және сақталады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама жеке құжаттармен ресімделеді немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа құжаттарымен біріктіріледі. Егер қолданыстағы құжаттарда қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің ережелері егжей-тегжейлі баяндалса, онда мұндай құжаттарға тиісті сілтемелер көрсетіледі.

27. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН қызмет көрсетуді беруші мен ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы негізгі мүдделі тараптар арасында ұшу қауіпсіздігі бойынша ақпарат алмасудың негізгі құралы болып табылады.

ҰҚБЖН сонымен қатар қызмет көрсетуді берушінің қызметкерлеріне де, тиісті сыртқы ұйымдарға да ҰҚБЖ тұжырымдамалық шеңбері туралы ақпарат беруге қызмет етеді.

ҰҚБЖН ресми құжат ретінде қабылдау үшін қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға келісуге жібереді. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші өзі әзірлеген ҰҚБЖН сапасы мен толықтығы үшін толық жауапты болады, ал қызмет көрсетуді беруші персонал ҰҚБЖН танысады және басшылыққа алады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН келісуі Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес белгіленген мерзімдерде жүзеге асырылады.

28. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН мыналарды қамтиды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды баяндау;

2) ҰҚБЖ-ге қойылатын талаптар, сондай-ақ ҰҚБЖ-ге қойылатын қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарға сілтемелер;

3) ҰҚБЖ қолданылу саласы айқындалған авиациялық жүйенің сипаттамасы;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік туралы және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты жетекші қызметкерлер туралы ақпаратты қоса алғанда, ҰҚБЖ процестері мен рәсімдеріне қатысты жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясының сипаттамасы;

5) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ерікті және міндетті түрде ұсыну жүйелерінің процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

6) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процестері мен рәсімдерін сипаттау;

7) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы авиациялық оқиғаларды ішкі тергеп-тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

8) SPI және SPT белгілеу және мониторингі, сондай-ақ SPT қол жеткізуді бақылау рәсімдерінің сипаттамасы;

9) қызмет көрсетуді берушінің барлық персоналын ҰҚБЖ саласында даярлауға байланысты процестер мен рәсімдердің сипаттамасы;

10) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

11) ішкі тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

12) өзгерістерді жүзеге асыру рәсімдерінің сипаттамасы;

13) ҰҚБЖ құжат айналымын басқару рәсімдерінің сипаттамасы;

14) егер қажет болса, ERP.

ҰҚБЖН бұл жеке құжат немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа ұйымдастырушылық құжаттарымен біріктірілген.

ҰҚБЖН уақтылы қайта қаралуы және жаңартылуы керек, қайта қарау мерзімін қызмет көрсетуді беруші анықтайды. ҰҚБЖН өзгерістер енгізбес бұрын қызмет көрсетуді беруші өзгерістерді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келіседі.

3-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару

7-тарау. Қауіпті анықтау (қауіпті факторлар)

29. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдерін (тәуекел факторларын) басқару процесін айқындайды және жүзеге асырады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесі қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (

тәуекел факторларын) бағалауды және оларды бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруды қамтиды.

30. Қызмет көрсетуді беруші өзі ұсынатын авиациялық қызметтерге байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесін анықтайды және жүзеге асырады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесі реакциялық және белсенді әдістердің жиынтығына негізделген.

31. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ақпараттың және (немесе) деректердің ішкі және сыртқы көздерін айқындайды.

Ішкі және сыртқы көздерден алынатын ақпаратты және (немесе) деректерді қызмет көрсетуді беруші қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет етуші және проактивті әдістерін жүзеге асыру кезінде пайдаланады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулықтың (ИКАО Doc 9859) 9.4.4.1 және 9.4.4.2-тармақтарында келтірілген.

32. Қызмет көрсетуді беруші ұйым шеңберінде төменде көрсетілген ақпаратты, сондай – ақ қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН бекіткен сәйкес басқа да қажетті пропорционалды ҰҚДЖӨЖ енгізеді және қолдайды.

ҰҚДЖӨЖ деректерді жинау, өңдеу және ұсыну жүйесін, ұшу қауіпсіздігі туралы мәліметтер базасын, ақпарат алмасу әдістерін және тіркелген ақпаратты, соның деректер мен ақпаратты ішінде:

1) тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті орган немесе қызмет көрсетуді берушілер жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы тергеп-тексеруге қатысты;

2) авиациялық оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесіндегі;

3) авиациялық оқиғалар туралы деректерді ерікті түрде ұсыну жүйесіндегі;

4) "Қазақстан Республикасының азаматтық авиациясында ұшуды жүргізу қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15852 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2017 жылғы 28 шілдедегі № 509 бұйрығына сәйкес ұшу деректерін талдаудан алынған қамтиды.

Қызмет көрсетуді беруші әділ мәдениет қағидатына негізделетін, сондай-ақ уәкілетті органның және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның ҰҚДЖӨЖ үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректердің негізгі көзі болып табылатын ҰҚДЖӨЖ енгізеді.

33. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы қандай деректер мен ақпаратты анықтайды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару процесін қолдау және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдау үшін, сондай-ақ қауіптердің (қауіпті факторлардың) және онымен байланысты тәуекелдердің (тәуекел факторларының) әсерін (ықтималдық дәрежесі мен ауырлығын)

неғұрлым дәл бағалау үшін жиналуға және талдауға жатады, ал сондай-ақ, SPI анықтау және (немесе) қайта қарау процесі үшін.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдері (тәуекел факторлары) туралы және ұшу қауіпсіздігі саласындағы өз мақсаттарына қол жеткізу барысы туралы неғұрлым нақты түсінік алу үшін ішкі және сыртқы көздерден келетін ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинауға интеграцияланған тәсілді қолдану мүмкіндігін қарастырады.

Жинауға жататын ұшу қауіпсіздігі туралы үлгілік деректер мен ақпарат Ұшу қауіпсіздігі басқармасы нұсқаулығының (ИКАО Doc 9859) 5-1-суретінде келтірілген.

34. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналға ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналды ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың артықшылықтары туралы және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың тиісті мәдениетін енгізу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы ықтимал кемшіліктерді белсенді анықтау мақсатында қандай ақпаратты және қандай тәртіппен хабарлау керектігі туралы хабардар етеді.

35. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған тұлғалардың құпиялылығын қамтамасыз етеді.

ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған адамдардың құпиялылығын ҰҚДЖӨЖ жүргізуге жауапты тұлға тағайындаған қызмет көрсетуді беруші қамтамасыз етеді.

Құпиялылықты сақтау қызметкерлердің қателіктерінен туындаған қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға ықпал етеді.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе уәкілетті ұйым осы тармаққа сәйкес тәртіптің қолданылатынын айқындайтын жағдайларды қоспағанда, ҰҚДЖӨЖ шеңберінде жиналған, сақталған немесе талданатын ұшу қауіпсіздігі туралы деректер немесе ақпарат ұшу қауіпсіздігінің деңгейін ұстап тұруға немесе арттыруға қатысы жоқ мақсаттарда ұсынылмайды немесе пайдаланылмайды Заңның 92-2-баптары

Қызмет көрсетуді беруші кейін әділ мәдениетті іске асыру тәртібін белгілейтін ішкі ережелерді қабылдайды. Әділ мәдениетті іске асыру Заңның 92-1, 92-2 және 92-3-баптарының ережелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 505 "Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15597 болып тіркелген) бұйрығының (бұдан әрі – Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидалары) талаптарына және қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН сәйкес жүзеге асырылады.

36. Қызмет көрсетуді беруші қабылданған шешімдер немесе шаралар туралы ақпаратты қамтитын ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған кез келген тұлғаға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚДЖӨЖ деректерді ұсынған тұлғаларға берген жауаптары мұндай хабарламалардың байыпты қабылданатынын көрсетеді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігінің оң мәдениетін насихаттауға және деректерді ұсынуды ынталандыруға ықпал етеді.

37. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ қызмет көрсетуді беруші қолданатын таксономияға сәйкес жіктелетін, қызмет көрсетуді беруші қолданатын ҰҚДЖӨЖ қолдау мақсатында сапалық деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну бойынша лауазымды тұлғалардың ҰҚДЖӨЖ жүргізу тәртібі және жауапкершілігі сипатталады. Авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесі арқылы хабарлама жіберген кезде ИКАО Accident/Incident data Reporting (ADREP) таксономиясы қолданылады.

38. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғалар туралы деректерді қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігі туралы Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН ұсынады.

39. Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер қызмет көрсетуді берушінің қосалқы құрамының ажырамас бөлігі болып табылады.

Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігін ішкі тергеп-тексерулердің негізгі міндеті-ұшу қауіпсіздігінің кемшіліктерін жою немесе азайту арқылы болашақта не болғанын және ұқсас жағдайлардың пайда болуын қалай болдырмауға болатындығын түсіну.

40. Тізбесі Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген оқыс оқиғалардың жекелеген түрлерін қызмет көрсетуді берушілер ҰҚБЖ шеңберінде дербес тексереді. Мұндай тергеп-тексеру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде жүргізіледі.

Қызмет көрсетуді беруші мүдделер қақтығысын болдырмауды ескере отырып, ішкі тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрады, ол жүргізілетін тергеп-тексеру кезінде объективтілік пен бейтараптық қағидаларын басшылыққа алады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші ішкі тергеп-тексерулерді орындауға тартылған персоналдың тиісті біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

Тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін түпкілікті есепті қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті органына және уәкілетті ұйымға ұсынады.

41. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ, сондай-ақ басқа да қолда бар көздерден алынған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауға жинақтайды.

42. Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесінде қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметі саласында бар барлық ықтимал қауіптер (қауіпті факторлар), соның ішінде ұйымның ішінде де, сыртында да басқа жүйелермен өзара іс-қимыл қарастырылады.

Қауіптер (қауіпті факторлар) анықталғаннан кейін қызмет көрсетуді беруші олардың ықтимал салдарын анықтайды.

43. Анықталған қауіптер (қауіпті факторлар) және олардың ықтимал салдары ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау процесі барысында одан әрі пайдалану мақсатында құжаттамалық ресімдеуге жатады.

8-тарау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту

44. Қызмет көрсетуді беруші анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) айқындауды, талдауды, бағалауды, бақылауды және (немесе) азайтуды қамтамасыз ететін процесті айқындайды және жүзеге асырады.

45. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның пайдалану ортасына сәйкес келетін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасын, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару рәсімін әзірлейді және бекітеді.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару жөніндегі рәсім, басқалармен қатар, ұшу қауіпсіздігі үшін қандай тәуекелдердің (тәуекел факторларының) жол берілмейтін немесе жол берілетін немесе қолайлы екенін анықтауға мүмкіндік беретін әдістің сипаттамасын, оның ішінде осындай тәуекелдерді бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға басымдық беру әдісінің сипаттамасын қамтиды (қауіп факторлары).

46. Ұшу қауіпсіздігіне арналған тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасы ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдің (тәуекел факторларының) ықтималдығы мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәуекелдің (тәуекел факторларының) рұқсат етілуін анықтау үшін пайдаланылады.

47. Тәуекелдің (тәуекел факторларының) жол берілуіне байланысты қызмет көрсетуді беруші тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қажетті шараларды қабылдайды:

1) жол берілмейтін – тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту немесе қызметін тоқтату жөнінде дереу шаралар қабылдау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел индексін (тәуекел факторларын) рұқсат етілген деңгейге дейін төмендету мақсатында қосымша немесе жақсартылған алдын алу тетіктерінің болуын қамтамасыз ету үшін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту жөніндегі бірінші кезектегі әрекеттерді орындау;

2) жол берілетін – ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі белгілі бір шараларды жүзеге асыру кезінде жол беріледі. Тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беру туралы шешім ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешім қабылдауға өкілеттігі бар басшы қабылдайды;

3) қолайлы – өзінің ағымдағы нысанында қолайлы. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту бойынша одан әрі шаралар талап етілмейді.

Қызмет көрсетуді берушілер ұшу қауіпсіздігі үшін өздерінің тәуекел (тәуекел факторларына) бағаларына басымдық беру туралы және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту шараларын енгізу туралы шешімді дербес қабылдайды.

48. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында қызмет көрсетуді беруші SPI мониторингін жүзеге асырады.

49. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесін қызмет көрсетуді беруші құжаттайды және мыналарды қамтиды:

1) бақылау құралдарының тиімділігін айқындау және (немесе) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту үшін ішкі тексерулер жүргізу кезінде одан әрі талдау және мониторинг жүргізу, персоналды даярлау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпараттың үлкен көлемін сақтауға және талдауға болатын электрондық кестені немесе деректер базасын жүргізу немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану, сондай ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында ақпарат алмасу үшін;

2) қызмет көрсетуді берушіге ыңғайлы форматта тізілімді жүргізу, онда анықталған қауіптер (қауіпті факторлар), олардың ықтималдығы мен ықтимал салдары, олармен байланысты тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау, анықталған күні, қауіптілік (қауіпті фактор) санаты, қашан немесе қайда әрекет ететіні, кім анықтағаны туралы қысқаша сипаттама болады және тиісті тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту үшін қандай шаралар қолданылды.

4-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету

9-тарау. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және бағалау

1-параграф. ҰҚБЖ ішкі тексерулер

50. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметі ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін қандай да бір кемшіліктер немесе проблемалар анықталған жағдайда қабылданатын шараларды әзірлеуді және іске асыруды қамтиды.

51. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін тексеру және бағалау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін растау әдістерін әзірлейді және қолданады.

Қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бағалау мынадай негізде қалыптастырылады:

1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым жүргізетін іріктеп және жоспардан тыс тексерулердің, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің басқа да сыртқы тексерулерінің нәтижелерін;

2) қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін ішкі тексеру нәтижелері;

3) авиациялық оқиғаларға жүргізілген ішкі тергеп-тексерулер;

4) ҰҚДЖӨЖ деректері мен ақпараты;

5) қызмет көрсетуді беруші жүргізген ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне талдаулар;

6) қызмет көрсетуді беруші қарамағындағы басқа да көздерден тұрады.

52. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігіне қамтамасыз етудің тиімділігі " Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысына сәйкес белгіленетін SPI және SPT ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген нәтижелердің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ұйымның мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық және эксперименттік авиациясындағы SPI-ге арақатынасы арқылы расталады.

53. SPI және SPT белгілеумен және мониторингімен ұштастыра отырып, ҰҚБЖ ішкі тексерулерін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін тексеру мақсатында қызмет көрсетуді беруші жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ішкі тексерулері қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің, саясаттың, процестер мен рәсімдердің талаптарынан ауытқуларды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың кемшіліктерін және (немесе) тиімсіздігін, сондай-ақ оларды жетілдіру мүмкіндіктерін анықтауға арналған ҰҚБЖ.

ҰҚБЖ ішкі тексерулерінің нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші тиісті ауытқулардың және (немесе) кемшіліктердің туындауының түпкі себептерін талдауды көрсете отырып, түзету және алдын алу шараларының жоспарларын әзірлейді және іске асырады.

2-параграф. SPI мониторингі

54. Қызмет көрсетуді беруші қызмет түріне және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай SPI әзірлейді, белгілейді және бақылайды олар ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттармен байланысты, қолда бар деректер мен сенімді өлшемдер негізінде таңдалған немесе белгіленген, тиісінше нақты және есептелетін, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің мүмкіндіктері мен шектеулерін ескере отырып, шынайы.

Әрбір SPI сипаттамасы келесі ақпаратты қамтиды:

- 1) SPI өлшейтін нәрсенің сипаттамасы;
- 2) SPI тағайындау (басқару үшін не қажет және осы SPI арқылы кімге хабарлау керек);
- 3) өлшем бірліктері және SPI есептеу үшін қандай да бір талаптар;
- 4) SPI-ге байланысты мәліметтерді жинауға, тексеруге, мониторингке, мәліметтерді ұсынуға және шаралар қабылдауға кім жауапты екендігі туралы ақпарат (ұйымның қандай құрылымдық бөлімшелерінен қандай қызметкерлер);
- 5) SPI-ге қатысты деректерді қайда немесе қалай жинау және сақтау керектігі туралы ақпарат;
- 6) SPI-ге қатысты деректерді ұсыну, жинау, мониторингілеу және талдау жиілігі.

55. Қызмет көрсетуді берушілер SPI бағалауы арқылы SPT жетістігін бақылайды, соның ішінде бақылау үшін SPI ақпарат көзін анықтау және анықтау.

SPT көрсетуді берушілер басшылығының қысқа және орта мерзімді перспективада ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару саласындағы жоспарланған жетістіктерін анықтайды. SPT ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін тексерудің өлшенетін әдісін қамтамасыз етеді.

SPT белгілеу кезінде басым тәуекел (тәуекел факторлары) деңгейі, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторлары) жол беру, сондай-ақ авиациялық қызметтің нақты саласындағы ұшу қауіпсіздігі деңгейіне қатысты күту сияқты факторлар ескеріледі.

56. SPI мониторингі мен бағалауды қызмет көрсетуді беруші ұйымның иелігіндегі көздерден ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинау арқылы жүзеге асырады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингтеу, бағалау және өлшеу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты пайдалану ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға қатысты шешімдер қабылдау үшін талап етілетін ақпаратты әзірлеу жөніндегі қажетті қызметті білдіреді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу, бағалау және өлшеу ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін тексеру тәсілін, сондай-ақ ҰҚБЖ шеңберіндегі процестер мен қызметтің тұтастығы мен тиімділігін өлшеу тәсілін қамтамасыз етеді.

3-параграф. Ұшу қауіпсіздігін талдау

57. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ҰҚБЖ шеңберінде пайдалы ақпаратты анықтау, қорытындыларды қалыптастыру және деректерге негізделген шешім қабылдау процесін қолдау мақсатында алынған (жиналған) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, бағалау және визуализациялау үшін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі деректер мен ақпаратты өңдеуді және талдауды жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін талдау Қызмет көрсетуді берушінің қауіпсіздік мәдениетін дамыту мақсатында статистикалық көрсеткіштер, кестелер, диаграммалар, есептер, кестелер немесе презентациялар түрінде ұшу қауіпсіздігі туралы іс жүзінде пайдалы ақпаратты қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды қызмет көрсетуді беруші мынадай мақсаттарда жүргізеді:

1) қауіптермен (қауіпті факторлармен) және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін тұрақты арттыруға кедергі келтіретін элементтермен байланысты себептер мен ықпал ететін факторларды айқындау;

2) жақсартуға жататын салаларды зерделеу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау құралдарының тиімділігін арттыру;

3) ұшу қауіпсіздігін және осы саладағы үрдістерді қамтамасыз ету тиімділігінің тұрақты мониторингін қолдау.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) немесе қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге және олардың жұмыс істеуіне жауапты адамдар тобы жүзеге асырады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші осындай талдауды орындауға тартылған персоналдың біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

58. Ұшу қауіпсіздігін талдау, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және өлшеу нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне тоқсан сайынғы, жартыжылдық және жылдық талдау жасайды.

Ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауды қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға жалпылау және жалпы азаматтық авиация бойынша ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру жөнінде ескерту шараларын қабылдау үшін жібереді.

10-тарау. Өзгерістерді жүзеге асыру

59. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН айқындайды, сипаттайды және өзі ұсынатын авиациялық қызметтермен байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) деңгейіне әсер етуі мүмкін өзгерістерді анықтауға және басқаруға

бағытталған процесті жүзеге асырады, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторлар) және олармен байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторлары) анықтайды, осы өзгерістерден туындауы мүмкін және осындай тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқарады.

60. Қызмет көрсетуді беруші өз қызметі шеңберінде өзгерістерді жүзеге асыру процесін бастауға қандай өзгерістер ықпал ететінін анықтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзгерістердің ұйым персоналына әсерін ескереді және өзгерістер туралы тиісті ақпаратты өз персоналына алдын ала жеткізеді.

61. Қызмет көрсетуді берушілер өзгерістерді жүзеге асыру процесі басқалармен қамтиды:

1) өзгерістің сипаттамасы және оны жүзеге асыру себептері;

2) оларға әсер ететін тұлғаларды, жабдықтарды, жүйелерді, процестерді, құрылымдарды немесе интерфейстерді анықтау. Жүйенің сипаттамасын және ұйымның интерфейстерін қайта қарау қажет болуы мүмкін. Өзгерістер ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қолданыстағы шараларға әсер етуі мүмкін;

3) өзгеріске байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізу;

4) іс-қимыл жоспарын әзірлеу және бекіту (өзгерісті іске асыру) онда не, кімге және қандай мерзімде орындау қажет екендігі көрсетіледі;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысының өзгерісті бекітуі.

62. Қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға белгіленген тәртіппен функциялардың кез келген өзгерістері немесе тағайындалған басшылардың ауысуы туралы хабарлайды және тағайындалған басшылар болмаған кезде ұйымның тиісті құрылымдарында бақылауды қамтамасыз етеді, сондай-ақ инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы бұйрығына сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым беретін сертификаттың қолданылу салаларындағы өзгерістер туралы хабарлайды "Азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыларға қойылатын сертификаттық талаптарды бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11459 болып тіркелген) Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 ақпандағы № 153 бұйрығымен және "Азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыны сертификаттау және сертификат беру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 12452 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 10 қарашадағы № 1061 бұйрығымен бекітілген.

11-тарау. ҰҚБЖ үнемі жетілдіру

63. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ қолдау және одан әрі жетілдіру мақсатында өзінің ҰҚБЖ шеңберінде процестерге мониторинг пен бағалау жүргізеді.

64. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның тұрақты өзгеруіне және оның пайдалану жағдайларына байланысты ҰҚБЖ қолдайды және үнемі жетілдіреді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ үнемі жетілдіру процесі ҰҚБЖ тиімділігінің қорытынды көрсеткіштерін бағалауға, сондай-ақ Қызмет көрсетуді берушінің қызметін жүзеге асыру барысында жиналған ақпаратты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

ҰҚБЖ тиімділігін анықтауға мүмкіндік беретін әдістерге мыналар жатады:

1) қызмет көрсетуді берушінің ішкі тексерулерін де, басқа ұйымдар жүргізетін тексерулерді де қамтитын тексерулер;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін бағалауды және қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің тиімділігін бағалауды қамтитын бағалаулар;

3) қайталанатын оқиғалардың, оның ішінде авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші белгілеген нормативтік құқықтық талаптардың және (немесе) қағидалардың бұзылу қателіктері мен фактілерінің мониторингін көздейтін оқиғалардың мониторингі.

4) ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолулар персоналдың ҰҚБЖ жұмысына қатысуы туралы пайдалы ақпарат жинауға мүмкіндік беретін ұшу қауіпсіздігі мәдениетіне қатысты шолуларды қамтиды. Олардың көмегімен ұйымдағы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетінің көрсеткіші анықталады;

5) қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттарға қол жеткізетінін тексеруді көздейтін және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі жалпы үрдістерді айқындау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы барлық қолда бар ақпаратты қарауға мүмкіндік беретін басшылық деңгейіндегі талдау;

6) үрдістерді ескеретін басшылық деңгейіндегі талдау шеңберінде SPI және SPT бағалау, ал тиісті деректер болған кезде басқа қызмет көрсетуді берушілердің, мемлекеттің немесе жаһандық деректермен салыстыруға мүмкіндік береді;

7) ҰҚДЖӨЖ алынған ақпаратқа және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жақсартуларды іске асыру нәтижесі болып табылатын ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулерге қызмет көрсетуді беруші жүргізетін нәтижелерге негізделген алынған сабақтарды пайдалану.

65. SPI тұрақты мониторингі, ҰҚБЖ жұмысының мониторингі, оның ұшу қауіпсіздігі мен қосалқы жүйелер үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару жүйесі қызмет көрсетуді берушіге ұшу қауіпсіздігін басқару процестері оның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қойған мақсаттарына қол жеткізуге әкелетініне көз жеткізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ ҰҚБЖ тұрақты жетілдіруге ықпал етеді.

5-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау

12-тарау. Қызметкерлерді даярлау және оқыту

66. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді және кадрларды оқыту мен даярлау, тиімді ақпараттық өзара іс-қимыл жасау және ұйымда ақпарат алмасу арқылы үнемі артып отыратын персоналдың техникалық құзыреттілігін ұштастыру арқылы қызмет көрсетуді беруші қойған ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Бірінші басшы мен бірінші басшыға тікелей есеп беретін басшылар бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін насихаттауда жетекші рөл атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау қызметкерлерге ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметіне саналы түрде қарауға ықпал ететін құндылықтар жүйесін ұсына отырып, ұйымның саясатын, процестері мен процедураларын толықтырады.

Қызмет көрсетуді беруші ұйымның барлық деңгейлерінде тиімді екіжақты ақпараттық өзара іс-қимылға ықпал ететін процестер мен рәсімдерді енгізеді және жүзеге асырады. Ақпараттық өзара әрекеттесу процестері қызмет көрсетуді беруші басшылығының стратегиялық нұсқауларын ескереді және барлық қызметкерлерді ұшу қауіпсіздігі туралы ашық және сындарлы пікірлер беруге шақырады.

67. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлау бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады, олар қызметкерлердің өздерінің міндеттерін орындау үшін тиісті даярлығы мен біліктілігін қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы даярлау бағдарламаларының шеңбері әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуін қамтамасыз етуге қатысу дәрежесіне сәйкес келеді.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлаудың тиісті бағдарламаларының болуына және іске асырылуына жауап береді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары Қызмет көрсетуді беруші персоналдың кәсіби дағдыларын сақтау мақсатында персоналды бастапқы даярлауға, қайта даярлауға және оның кәсіби деңгейін қолдауға қойылатын талаптарды қамтиды.

68. Қызмет көрсетуді беруші персоналдың ҰҚБЖ байланысты міндеттерін айқындайды және әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуіне қатысуына сәйкес даярлықтан өтуін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламаларында бірінші басшыны қоса алғанда, ҰҚБЖ тікелей байланысты персонал үшін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы оқытудың мазмұны көрсетіледі.

69. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары "Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық персоналды кәсіптік даярлаудың Үлгі бағдарламаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8785 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 28 қыркүйектегі № 764 бұйрығының (бұдан әрі – Үлгі бағдарламалар) талаптарына сәйкес әзірленеді және іске асырылады.

70. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзінің функционалдық міндеттерін орындау үшін барлық деңгейдегі қызметкерлердің құзыреттілігін сақтау мақсатында қызмет көрсетуді беруші персоналдың дағдылары мен білімін кемінде үш жылда бір рет тексереді.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге тартылған персоналдың дағдылары мен білімдерін тексеру нәтижелері бойынша персоналдың білімінде және (немесе) дағдыларында олқылықтар немесе кемшіліктер анықталған кезде тиісті түзету шаралары қабылданады.

13-тарау. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу

71. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасудың ресми құралдарын әзірлейді және қолданады:

1) қызметкерлерді олар атқаратын лауазымдарға мөлшерлес көлемде ҰҚБЖ таныстыруды қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды ақпаратты ұсынады;

3) ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру мақсатында кәсіпорынның нақты іс-әрекеттерінің себептерін түсіндіреді;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін енгізу немесе өзгерту себептерін түсіндіреді.

72. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды және ҰҚБЖ рәсімдерін барлық персоналдың назарына жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы ақпаратты жеткізуді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі мәселелерін танымал етуді қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпараттық хаттар (жиынтықтар), хабарламалар, ұшу қауіпсіздігі туралы бюллетеньдер , интернет-ресурстар, брифингтер және (немесе) персоналды даярлау курстары арқылы іске асырады.

Ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тергеп-тексерулерден, алдыңғы оқиғалар мен оқиғалардан алынған сабақтар немесе қызмет көрсетуді беруші мен басқа ұйымдардың тәжірибесі туралы ақпараттың кең таралуын қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу:

1) ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясаты мен мақсаттарын танымал ету тәсілі болып табылатын барлық қызметкерлердің ҰҚБЖ туралы жан-жақты хабардар болуын қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігі мәселелерімен және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдермен (тәуекел факторларымен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін маңызды ақпаратты тарату, бұл қызмет көрсетушіні ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) ұшыратуы мүмкін. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай ақпарат маңызды болып саналатынын және оны қашан тарату керектігін анықтайды;

3) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған жаңа шаралар және түзету шаралары туралы хабардарлықты арттыру. Қызмет көрсетуді беруші тап болатын ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) уақыт өте келе өзгереді, сондықтан бұл өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаңа немесе түзетілген рәсімдері туралы ақпарат беру. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін жаңарту кезінде осы өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

5) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу және қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге ынталандыру. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу екі жаққа да бағытталған. Қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлері ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі мәселелері туралы есеп беруі маңызды;

6) кері байланысты қамтамасыз ету. Ұшу қауіпсіздігі туралы есептерді ұсынатын қызметкерлерге анықталған проблемаларды шешу үшін қандай шаралар қабылданғаны туралы ақпаратпен жауаптар жіберу.

73. Қызмет көрсетуді беруші қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды таратылатын ақпаратты алуы мен түсінуін тексеру арқылы өзінің ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады. Ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалау ішкі тексерулер жүргізу кезінде немесе ҰҚБЖ жұмыс істеу тиімділігін бағалау кезінде жүзеге асырылады.

74. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау жөніндегі іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші тұрақты негізде жүргізеді.

14-тарау. Ұшу-қону жолағындағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

75. Қызмет көрсетуді беруші ИКАО ұшулар қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаһандық жоспарында және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым әзірлейтін және бекітетін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспарда белгілейтін жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауды қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайтуға бағытталған шараларды іске асыруды қамтамасыз етеді, мұндай шаралар мемлекеттік деңгейде қаралатын бағдарламалар, бастамалар мен жоспарлар ескеріле отырып әзірленеді.

76. Қызмет көрсетуді беруші әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі Үлгі Нұсқаулықтың 14-тарауының ережелеріне сәйкес ұшу-қону жолағындағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2011 жылғы 28 наурыздағы
№ 173 бұйрығымен
бекітілген

Әуежайларда ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулықтарды бекіту туралы

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 30.12.2024 № 445 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-бөлім. Кіріспе

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әуежайларда ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық (бұдан әрі – Үлгі нұсқаулық) "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң), Халықаралық азаматтық авиация туралы 19-қосымшаға, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаға, Doc 9859 ИКАО "Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулық" сәйкес әзірленді.

Үлгі нұсқаулық сертификатталған әуеайлақтардың (тікұшақ айлақтарының), азаматтық авиация әуежайларының пайдаланушылары болып табылатын қызмет көрсетуді берушілердің (бұдан әрі – қызмет көрсетуді беруші) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесін (бұдан әрі – ҰҚБЖ) жұмыс істеуін енгізу және қолдау жөніндегі талаптарды нақтылайды.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың 1-тарауының 3-тармағында көрсетілген ҰҚБЖ-нің жұмыс істеуін енгізу және қолдау үшін тұжырымдамалық шеңберлерді ескереді, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына және ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

Осы тармақтың ережелерін қолдану азаматтық авиацияның сертификатталмаған әуеайлақтарын (тікұшақ айлақтарын) пайдаланушыларға осы Үлгі нұсқаулықтың талаптарын қолдануға кедергі келтірмейді.

2. Осы Үлгі нұсқаулықта пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) азаматтық авиация ұйымының бірінші басшысы (бұдан әрі – бірінші басшы) – қызмет көрсету тармақшасының пәрменді және тиімді жұмыс істеуі үшін дербес жауапты болатын жеке, тиісті лауазымды адам;

2) әділ мәдениет – Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, авиация персоналы және азаматтық авиация саласындағы өзге де жұмыскерлер азаматтық авиация саласындағы қателіктер немесе теріс қылықтар туралы хабарлайтын және жасалған қателіктер немесе теріс қылықтар үшін жауаптылықта болмайтын ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаты;

3) әуе кемесі – жер (су) күшінен бөлінген ауамен өзара іс-қимылды болдырмай, оның ауамен өзара іс-қимылы есебінен атмосферада ұсталатын аппарат;

4) интерфейс – қызмет көрсетушінің ішкі құрылымдық бөлімшелері мен ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл;

5) қауіп (қауіпті фактор) – авиациялық оқиғаны немесе авиациялық оқиғаны тудыруы немесе олардың қайта басталуына жәрдемдесуі мүмкін жай-күй немесе объект ;

6) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет ету әдісі – бұл бұрын болған нәтижелерге немесе оқиғаларға талдау жүргізілетін процесс. Қауіптер (қауіпті факторлар) ұшу қауіпсіздігіне байланысты авиациялық оқиғаларды немесе инциденттерді тергеп-тексеру процесінде анықталады. Авиациялық оқиғалар және (немесе) инциденттер жүйедегі кемшіліктердің көрсеткіші болып табылады және соның арқасында оқиғаға қандай қауіптер (қауіпті факторлар) ықпал еткенін анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін;

7) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың проактивті әдісі – авиациялық оқиғаға немесе инцидентке қауіптерді (қауіпті факторларды) дамыту мүмкіндігін айқындау мақсатында оқиғаларды немесе процестерді негізге ала отырып, ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты және (немесе) деректерді жинау, сондай-ақ оқиғалардың жиілігі туралы ақпаратты немесе деректерді талдау жүзеге асырылатын процесс. Қауіптерді (қауіпті факторларды) белсенді анықтау үшін ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат негізінен ұшу ақпаратын талдау бағдарламаларынан, ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсыну жүйелерінен және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардан келіп түседі;

8) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесі – ұйымның кез келген өнімдері, адамдар , процестер, рәсімдер, объектілер, қызметтер және басқа аспектілері, соның ішінде бірыңғай процестің бөлігі ретінде бірге жұмыс істейтін сыртқы факторлар және ҰҚБЖ

шеңберінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетуші қызметімен байланысты элементтер жиынтығы және осы қызметке әсер етеді;

9) тәуекел ауырлық дәрежесі (тәуекел факторлары) – анықталған қауіптердің (қауіпті факторлардың) салдары немесе нәтижелері түрінде негізді түрде күтуге болатын зиян дәрежесі;

10) ұшу қауіпсіздігі – адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру немесе мүлікке залал келтіру тәуекелі қолайлы деңгейге дейін төмендетілген және қауіптілік көздерін (қауіпті факторларды) анықтаудың және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың үздіксіз процесі арқылы осы не бұдан да төмен деңгейде тұратын жай-күй;

11) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) – қызмет көрсетушінің лауазымды тұлғасы, ТҚКБ-ны енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) лауазымының атауы қызмет көрсетуді берушінің ұйымдық құрылымына байланысты болады;

12) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат – ұшу қауіпсіздігін басқару мақсаттары үшін жарамды ету үшін нақты контексте жасалған, жүйеленген немесе талданған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер;

13) ұшу қауіпсіздігі туралы деректер – ұшу қауіпсіздігіне қатысты және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін қолдау немесе арттыру үшін пайдаланылатын авиациялық көздермен әртүрлі байланыстардан алынған фактілердің немесе айтулы нәтижелердің белгілі бір жиынтығы. Ұшу қауіпсіздігі туралы осындай деректерді жинау авиациялық оқиғаларды немесе оқыс оқиғаларды тергеп-тексеруді, ұшу қауіпсіздігі саласындағы есепті, ұшу қызметінің мазмұны туралы деректерді ұсынуды, пайдалану сипаттамаларын, инспекцияларды, тексерулерді, тексерулерді, зерттеулерді және ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолуларды мониторингтеуді қамтитын, ұшу қауіпсіздігіне байланысты проактивті немесе ден қоятын сипаттағы іс-шаралар барысында жүзеге асырылады;

14) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинау және өңдеу жүйесі (бұдан әрі – ҰҚДЖӨЖ) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару жөніндегі қызметті қамтамасыз ету мақсатында алынған деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратқа кейіннен талдау жүргізу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинауға, тіркеуге және сақтауға мүмкіндік беретін жүйелік тәсіл;

15) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел (тәуекел факторы) – қауіптілік (қауіпті фактордың) салдарының немесе нәтижелерінің болжамды ықтималдығы мен ауырлығы;

16) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел ықтималдығы (тәуекел факторлары) - қауіпті оқиғаның немесе нәтиженің туындау мүмкіндігі;

17) ҰҚБЖ – ресімделмеген ұйымдық құрылымды, жауапкершілік, жауапкершілік иерархиясын, басшылық қағидаттар мен рәсімдерді қамтитын ұшу қауіпсіздігін басқаруға жүйелі тәсіл;

18) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі жөніндегі басқарма – (бұдан әрі – ҰҚБЖН) – ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесінің ұйымдастырылғанын растайтын құжат;

19) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің көрсеткіші – (Safety Performance Indicator – SPI) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және бағалау үшін пайдаланылатын осы параметрлердегі негізгі көрсеткіш;

20) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің нысаналы деңгейі (Safety performance Target – SPT) – ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарды бөлетін, белгіленген кезеңге ұшу қауіпсіздігінің тиімділігін көрсету үшін мемлекет немесе нысаналы деңгейге қызмет көрсетуді беруші жоспарлайтын немесе болжайтын;

21) ұшу қауіпсіздігін оқытудың тиімділігі – ол белгілеген ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің нысаналы деңгейлерімен және ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің көрсеткіштерімен айқындалатын қол жеткізуге болатын мемлекеттік қызметтер немесе ұшу қауіпсіздігі деңгейіне кейінгі шолу;

22) ұшу қауіпсіздігін талдау – пайдалы ақпаратты шығару, қорытындыны тұжырымдау және осы процестерге негізделген шешім қабылдауды қолдау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, қысу, бағалау және визуализациялау үшін статистикалық немесе өзге де талдамалық әдістерді қолдану процесі.

3. ҰҚБЖ қызметін енгізу мен қолдауға арналған тұжырымдамалық шеңбер төрт негізгі компоненттен және он екі элементтен тұрады:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары:

басшылықтың міндеттемелері;

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік пен міндеттер иерархиясы;

ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау;

төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру;

ҰҚБЖ бойынша құжаттама;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару:

қауіпті анықтау (тәуекел факторлар);

ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау және азайту;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және сандық бағалау;

өзгерістерді жүзеге асыру;

ҰҚБЖ үнемі жетілдіру;

4) ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау:

қызметкерлерді даярлау және оқыту;

ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу.

2-тарау. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау

4. ҰҚБЖ тиімді енгізу және жұмыс істеу мақсатында қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы:

1) ұшулар қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты етіп тағайындайды (бұдан әрі – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы)). Қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына, ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне байланысты немесе қызмет көрсетуді беруші қызмет көрсетуді бірнеше қызмет түріне таратқан кезде бірінші басшы қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ енгізуіне және жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобын тағайындай алады, бұл ретте олардың бірін тікелей сақтау мақсатында ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулық) тағайындайды және бірінші басшыға есеп берудің бір мәнді иерархиясы;

2) қызмет көрсетуді берушінің авиациялық жүйесінің сипаттамасын қамтамасыз етеді, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

3) тиімді ҰҚБЖ енгізу және жұмыс істеуі үшін қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыруды қамтамасыз етеді;

4) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерге талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

5. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық жүйесінің сипаттамасы ұшу қауіпсіздігін басқару функцияларына арналған процестер, қызмет және интерфейстер туралы жиынтық ақпаратты және қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі қолданылатын ұйымдық құрылымының сипаттамасын, сондай-ақ өзінің авиациялық жүйесі ішінде де, азаматтық авиация саласындағы басқа жүйелермен де өзара іс-қимылдың сипаттамасын білдіреді.

Авиациялық жүйенің сипаттамасы қызмет көрсетуді беруші жүйесінің сипаттамасында айқындалған процестерге маңызды немесе елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда өзгерістерді жүзеге асыру процестері шеңберінде қайта қаралуға жатады.

6. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізер алдында кемшіліктерге талдау жүргізеді, ол қызмет көрсетуді жеткізушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестерін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген ҰҚБЖ қойылатын талаптармен салыстырудан тұрады.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер қызмет көрсетушінің толық функционалды және тиімді қосалқы бөлшектерін енгізу үшін қажетті әрекеттерді анықтайтын қосалқы бөлшектерді енгізу жоспарына сәйкес жойылуға жатады.

Кемшіліктерді талдау нәтижелері негізінде ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе

қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізуге кедергі келтіретін мүмкін анықталған кемшіліктерді ескере отырып, ҰҚБЖ енгізу жоспарын әзірлейді және мүдделі тараптардың назарына жеткізеді.

7. Қызмет көрсетуші ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың, Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (бұдан әрі – ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспары негізінде әзірленген ҰҚБЖ енгізу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. ҰҚБЖ енгізу жоспарын қызмет көрсетушінің бірінші басшысы бекітеді.

8. ҰҚБЖ енгізу жоспары мыналарды қамтиды:

1) қызмет көрсетуші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасы;

2) ҰҚБЖ енгізу үшін қажетті іс-қимылдардың сипаттамасы;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген әрекеттерді орындау мерзімдері;

4) белгілі бір іс-қимыл жоспарының орындалуына кім жауапты екендігі туралы ақпарат;

5) белгілі бір әрекет сәтті орындалды деп есептелетін нәтиженің сипаттамасы.

ҰҚБЖ енгізу жоспары сыртқы ұйымдармен немесе мердігерлермен үйлестіру жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасын қамтиды.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуді жеткізушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізу жоспарында көзделген іс-қимылдардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады және оны өзектендіреді.

9. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау бойынша жұмыстарды аяқтау бойынша алынған нәтижелер:

1) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қамтитын құжат;

2) ҰҚБЖ енгізу жоспарын барлық қызметкерлердің назарына жеткізу;

3) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесінің аяқталған сипаттамасы, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

4) қызмет көрсетушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді толық талдау;

5) ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын құру;

6) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген ҰҚБЖН бекіту;

7) ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат тарату құралдарын құру және әдістерін айқындау.

10. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатқа, қызмет ауқымына және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай ҰҚБЖ, сапаны басқару жүйесін және басқа да менеджмент жүйелерін (сапаны басқару жүйесі, авиациялық қауіпсіздік жүйесі, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау

жүйесі) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі менеджменттің бірыңғай функциясына біріктіру туралы шешім қабылдайды, барлық процестер мен рәсімдердің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ресурстарды оңтайландыру және құрылымдық тәсілді енгізу мақсатында қызметтер мен басқа да процестердің сапасы (менеджменттің интеграцияланған жүйесі). Бұл ретте ҰҚБЖ және сапаны басқару жүйесінде бірінші басшыға Есептіліктің тікелей және бір мәнді иерархиясын сақтау мақсатында жекелеген басшылар тағайындалады.

2-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары

3-тарау. Басшылықтың міндеттемелері

11. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатын анықтайды, ол:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің деңгейін ұдайы арттыруды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету барлық басшылардың бірінші кезектегі міндеті болып табылатынына кепілдік беруді, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға және қолдауға жәрдемдесуді, ұшу қауіпсіздігіне қатысты барлық қолданылатын нормативтік құқықтық талаптарды сақтауды қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетушінің міндеттемесін көрсетеді;

2) ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясатты іске асыру үшін қажетті ресурстарды беру туралы нақты мәлімдемені қамтиды;

3) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну жүйесі туралы мәліметтерді қамтиды;

4) өнім беруші авиациялық қызметке қызмет көрсетуді жүзеге асыру кезінде персоналдың мінез-құлқының қандай түрлеріне жол берілмейтінін, сондай-ақ әділ мәдениетті дамыту мақсатында тәртіптік шаралар қабылданбайтын мән-жайларды нақты көрсетеді;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы қол қояды;

6) ұйымның барлық персоналының назарына жеткізіледі және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты түсінуді, енгізуді және сақтауды барлық ұйымдық деңгейлерде қамтамасыз ету мақсатында барлық персоналға қолжетімді болады;

7) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты қайта қарау мерзімдерін қызмет көрсетуді беруші айқындайды және ҰҚБЖН-та көрсетіледі.

12. Қызмет көрсетуші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатының ережелерін ескере отырып, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарын анықтайды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің мониторингі, сондай-ақ SPI және SPT белгілеу арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу процесінің мониторингі үшін негіз жасайды;

2) қызмет көрсетушінің ҰҚБЖ жалпы тиімділігін қолдау немесе тұрақты арттыру жөніндегі міндеттемесін көрсетеді;

3) қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі;

4) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттары қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ниеттерін анықтайды және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатына енгізіледі немесе жеке құжатпен ресімделеді.

4-тарау. Жауапкершілік иерархиясы, міндеттері және ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау

13. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыру мынадай әрекеттерді қамтиды:

1) өзі орындайтын басқа да функцияларға қарамастан, ұйым атынан ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ұйымдастыруға, қызмет көрсетуді жеткізушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге, сондай-ақ оның пәрменді және тиімді жұмыс істеуіне дербес жауапты болатын бірінші басшыны айқындау;

2) үйлестіру органын – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (Safety Review Board – SRB) құру – қызмет көрсетуді жеткізушінің бірінші басшысының басшылығымен және ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топты (Safety Action Group – SAG) құру – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) басшылығымен жүзеге асырылады. Қызмет провайдері қызметкерлерден тұратын SRB және SAG жұмысын қамтамасыз етеді;

3) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) тағайындау. Ұйымның көлеміне, сипатына және күрделілігіне қарай қызмет көрсетуді беруші қажеттілік негізінде жағдайда Инспекция, қызмет, бөлім (кеңсе) немесе Департамент түрінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша үздіксіз операциялық жұмысты қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін құрылымдық бөлімше құрады;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын басшылардың тікелей жауапкершілігін қоса алғанда, бүкіл ұйымда жауапкершіліктің нақты иерархиясын белгілеу;

5) басқа да атқаратын функцияларына қарамастан, барлық басшылардың, сондай-ақ қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ тиімділігіне қатысты міндеттерін айқындау;

6) ҰҚБЖ басқару органдары, құрылымдық бөлімшелер және бірінші басшы арасындағы өзара іс-қимыл тәртібін белгілеу;

7) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясын құжаттамалық ресімдеу және оларды ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізу;

8) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешімдер қабылдауға өкілеттігі бар басшылардың деңгейін айқындау.

14. Бірінші басшының ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты функцияларына мыналар жатады:

1) тиімді ҰҚБЖ-ні тиісінше енгізу және оның жұмыс істеуі үшін қаржы қаражатын және кадрлық тағайындауларды қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты енгізу және оны танымал ету;

4) қызмет көрсетуді берушінің SPI және SPT орнату;

5) ҰҚБЖ тиісінше енгізуді қамтамасыз ету және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің осы Үлгі нұсқаулықта белгіленген талаптарға сәйкестігі;

6) ҰҚБЖ ұдайы жетілдіруді қамтамасыз ету;

7) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (SRB) басқарады және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдайды.

15. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) саясаттың, ресурстарды бөлудің және ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметінің тиімділігінің негізгі мәселелерімен айналысатын стратегиялық рөл атқарады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңеске (SRB) бірінші басшыға тікелей есеп беретін бірінші басшы мен басшылар кіреді, ал ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) кеңесші (хатшы) рөлін атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) мониторингті жүзеге асырады:

1) ҰҚБЖ тиімділігі;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың қажетті шараларын енгізу кезінде уақтылы ден қою;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің ұйымның ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясаты мен мақсаттарына сәйкестігі;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың жалпы тиімділігі;

5) ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі міндеттердің мәлімделген бірінші кезектілігін сақтауға, сондай-ақ бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін кеңінен насихаттауға жәрдемдесетін ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі ұйым процестерінің тиімділігі.

16. Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) тактикалық орган болып табылады және ұшу қауіпсіздігі кеңесі (SRB) алға қойған стратегиялық мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған нақты мәселелермен айналысады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топқа (SAG) жұмысы өндірістік пайдалану мәселелерімен тығыз байланысты қатардағы қызметкерлер қатарындағы басшылар мен өкілдер кіреді.

Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) келесі функцияларды орындайды:

1) ұйымның функционалдық қызметі салаларында өндірісте қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуін қадағалайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару шеңберінде тиісті қызметті қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі туралы қолда бар деректерді талдайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бақылаудың тиісті стратегиялық шараларының іске асырылуына көз жеткізеді;

3) өндірістік өзгерістердің немесе жаңа технологияларды енгізудің ұшу қауіпсіздігіне әсерін бағалайды;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау құралдарымен байланысты шараларды іске асыруды үйлестіреді және дереу шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді;

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларының) бақылаудың нақты құралдарының тиімділігін талдайды.

17. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын бірінші басшыға және басшыларға ұшу қауіпсіздігін басқару мәселелері бойынша консультация береді, қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізілуі мен тиімді жұмыс істеуіне және ұйым қызметкерлері мен оған қатысы жоқ авиация мүшелері арасында ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіруге және осындай мәселелер туралы ақпарат алмасуға жауапты болып табылады ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін қауымдастықтар. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) функциялары, оның ішінде:

1) бірінші басшының атынан ҰҚБЖ енгізу жоспарына басшылық ету;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және осы рәсімдерге жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді берушінің түзету іс-әрекеттерін жүзеге асыруын бақылау және олардың нәтижелерін бағалау;

4) ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігі туралы есептерді бірінші басшыға мерзімді ұсыну;

5) қосалқы шоттар мен құжаттамаларды жүргізу;

6) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру;

7) ұйым қызметкерлеріне ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша консультациялар беру;

8) ұшу қауіпсіздігіне байланысты проблемалардың мониторингі және олардың өз авиациялық қызметтерін ұсынумен байланысты қызмет көрсетуді беруші қызметіне ықтимал әсері;

9) бірінші басшының атынан азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органмен және уәкілетті ұйыммен, сондай-ақ басқа да мемлекеттік уәкілетті органдармен ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіру.

18. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналдың, оның ішінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы функцияларды орындауға қатысатын басшылықтың өкілеттіктерін, жауапкершілігі мен міндеттерін айқындайды.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы барлық өкілеттіктер, жауапкершілік пен міндеттер қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасында баяндалады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын әрбір басшының жауапкершілігі және оның осы саладағы міндеттері оның лауазымдық нұсқаулығының ажырамас бөлігі болып табылады.

19. Қызмет көрсетуді беруші сыртқы ұйымдар қызмет көрсетуді берушіге оның қызметін қолдау мақсатында өнім және (немесе) қызметтер көрсеткен жағдайларда сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігіне жауап береді.

Қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінде оның авиациялық қызметтерін қауіпсіз ұсынуға ықпал ететін кез келген сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйелері бар интерфейстер болады.

5-тарау. Төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру

20. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғаға немесе оқиғаға, әуе кемелерін пайдалануға байланысты авариялық жағдайға немесе жедел іс-қимылды талап ететін басқа да төтенше жағдайға, дағдарысқа немесе авиациядағы оқиғаға байланысты авариялық жағдайға (Emergency Response Plan – ERP) байланысты іс-шаралар жоспарын әзірлейді, бекітеді және өзектілігін сақтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзінің ERP авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдармен тиісті үйлестіруді қамтамасыз етеді.

21. Қызмет көрсетуді берушінің ERP қызметінің ауқымына және олар ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шектеулі уақыт аралығында жасалатын әрекеттерді сипаттайды.

22. ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шаралар қабылдауға арналған қызмет көрсетуді берушінің тәуекелдерді (тәуекел факторларының) басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдай, соның ішінде пандемия сияқты төтенше жағдайларға байланысты қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметін бұзу ықтималдығы бар сценарийлер де ERP-де тиісті түрде ескеріледі.

ERP-де алдын ала болжанатын авариялық жағдайлар көзделеді, олардың туындау мүмкіндігі ҰҚБЖ шеңберінде айқындалады.

23. ERP-тің негізгі мақсаты-қызметті қауіпсіз жалғастыру және мүмкіндігінше қысқа мерзімде қалыпты қызметті қалпына келтіру.

ERP әдеттегіден төтенше жағдайға және керісінше реттелген және тиімді ауысуды қамтамасыз етеді.

ERP-ді жүзеге асыруға жауапты тиісті қызметкерлер үшін, сондай-ақ өзара әрекеттесу жүзеге асырылатын сыртқы ұйымдар үшін қол жетімді болуы керек.

24. ERP мыналарды қамтиды:

1) авариялық жағдай туындаған жағдайда қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерінің арасында міндеттерді бөлу және өкілеттіктерді беру;

2) тиісті қызметкерлермен жылдам байланысу үшін байланыс ақпаратын;

3) авариялық жағдай басталғаннан кейін қалыпты қызметті қайта бастау үшін қажетті уақыт кезеңі;

4) авариялық жағдай кезіндегі іс-шараларды, сондай-ақ жауапты қызметкерлердің іс-қимылдарын сипаттау;

5) қызмет көрсетуді беруші өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара іс-қимыл жасайтын сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;

6) авиациямен байланысты емес авариялық қызметтер сияқты сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы.

25. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ERP-де көзделген іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші өткізілетін оқу-жаттығулар шеңберінде пысықтайды.

Оқу-жаттығу түрлерін және олардың жиілігін қызмет көрсетуді беруші айқындайды.

Оқу-жаттығуларды өткізу ERP кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді, оларды нақты төтенше жағдай орын алғанға дейін жоюға болады.

Оқу-жаттығу нәтижелері бойынша ERP-де кемшіліктер анықталған жағдайда оларды дереу жою және ERP-ді қайта қарау бойынша қажетті іс-шаралар қабылданады.

6-тарау. ҰҚБЖ бойынша құжаттама

26. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасы мыналарды қамтиды:

1) ҰҚБЖН;

2) ҰҚБЖ қолданылу саласы белгіленген авиациялық жүйенің сипаттамасы;

3) қауіптер (қауіпті факторлар) тізілімі және қауіптер (қауіпті факторлар) және ұшу қауіпсіздігі туралы есептер;

4) SPI және онымен байланысты диаграммалар (матрицалар);

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) аяқталған бағалауды есепке алу;

6) ҰҚБЖ қайта қарауды есепке алу;

7) ішкі тексерулерді есепке алу;

8) ҰҚБЖ және ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша персоналды даярлау жөніндегі қызметті есепке алу;

9) SRB және SAG отырыстарының хаттамалары;

10) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару және (немесе) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар;

11) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер бойынша есептілік;

12) ҰҚБЖ енгізу жоспары (бастапқы енгізу барысында) немесе ҰҚБЖ жетілдіру жоспары (бастапқы енгізуден кейін);

13) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қолдаудағы кемшіліктерді талдау.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама онда көрсетілген ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі қызметтің сипаттамасы қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлеріне түсінікті болатындай етіп жасалады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама қызмет көрсетуді беруші белгілеген ҰҚБЖ шеңберінде құжаттарды сақтау мерзімдерін сақтай отырып, уақтылы жаңартылады және сақталады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама жеке құжаттармен ресімделеді немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа құжаттарымен біріктіріледі. Егер қолданыстағы құжаттарда қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің ережелері егжей-тегжейлі баяндалса, онда мұндай құжаттарға тиісті сілтемелер көрсетіледі.

27. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН қызмет көрсетуді беруші мен ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы негізгі мүдделі тараптар арасында ұшу қауіпсіздігі бойынша ақпарат алмасудың негізгі құралы болып табылады.

ҰҚБЖН сонымен қатар қызмет көрсетуді берушінің қызметкерлеріне де, тиісті сыртқы ұйымдарға да ҰҚБЖ тұжырымдамалық шеңбері туралы ақпарат беруге қызмет етеді.

ҰҚБЖН ресми құжат ретінде қабылдау үшін қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға келісуге жібереді. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші өзі әзірлеген ҰҚБЖН сапасы мен толықтығы үшін толық жауапты болады, ал қызмет көрсетуді беруші персонал ҰҚБЖН танысады және басшылыққа алады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН келісуі Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес белгіленген мерзімдерде жүзеге асырылады.

28. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН мыналарды қамтиды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды баяндау;

2) ҰҚБЖ-ге қойылатын талаптар, сондай-ақ ҰҚБЖ-ге қойылатын қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарға сілтемелер;

3) ҰҚБЖ қолданылу саласы айқындалған авиациялық жүйенің сипаттамасы;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік туралы және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты жетекші қызметкерлер туралы ақпаратты қоса алғанда, ҰҚБЖ процестері мен рәсімдеріне қатысты жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясының сипаттамасы;

5) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ерікті және міндетті түрде ұсыну жүйелерінің процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

6) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процестері мен рәсімдерін сипаттау;

7) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы авиациялық оқиғаларды ішкі тергеп-тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

8) SPI және SPT белгілеу және мониторингі, сондай-ақ SPT қол жеткізуді бақылау рәсімдерінің сипаттамасы;

9) қызмет көрсетуді берушінің барлық персоналын ҰҚБЖ саласында даярлауға байланысты процестер мен рәсімдердің сипаттамасы;

10) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

11) ішкі тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

12) өзгерістерді жүзеге асыру рәсімдерінің сипаттамасы;

13) ҰҚБЖ құжат айналымын басқару рәсімдерінің сипаттамасы;

14) егер қажет болса, ERP.

ҰҚБЖН бұл жеке құжат немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа ұйымдастырушылық құжаттарымен біріктірілген.

ҰҚБЖН уақтылы қайта қаралуы және жаңартылуы керек, қайта қарау мерзімін қызмет көрсетуді беруші анықтайды. ҰҚБЖН өзгерістер енгізбес бұрын қызмет көрсетуді беруші өзгерістерді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келіседі.

3-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару

7-тарау. Қауіпті анықтау (қауіпті факторлар)

29. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдерін (тәуекел факторларын) басқару процесін айқындайды және жүзеге асырады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесі қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (

тәуекел факторларын) бағалауды және оларды бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруды қамтиды.

30. Қызмет көрсетуді беруші өзі ұсынатын авиациялық қызметтерге байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесін анықтайды және жүзеге асырады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесі реакциялық және белсенді әдістердің жиынтығына негізделген.

31. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ақпараттың және (немесе) деректердің ішкі және сыртқы көздерін айқындайды.

Ішкі және сыртқы көздерден алынатын ақпаратты және (немесе) деректерді қызмет көрсетуді беруші қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет етуші және проактивті әдістерін жүзеге асыру кезінде пайдаланады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулықтың (ИКАО Doc 9859) 9.4.4.1 және 9.4.4.2-тармақтарында келтірілген.

32. Қызмет көрсетуді беруші ұйым шеңберінде төменде көрсетілген ақпаратты, сондай – ақ қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН бекіткен сәйкес басқа да қажетті пропорционалды ҰҚДЖӨЖ енгізеді және қолдайды.

ҰҚДЖӨЖ деректерді жинау, өңдеу және ұсыну жүйесін, ұшу қауіпсіздігі туралы мәліметтер базасын, ақпарат алмасу әдістерін және тіркелген ақпаратты, соның деректер мен ақпаратты ішінде:

1) тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті орган немесе қызмет көрсетуді берушілер жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы тергеп-тексеруге қатысты;

2) авиациялық оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесіндегі;

3) авиациялық оқиғалар туралы деректерді ерікті түрде ұсыну жүйесіндегі.

Қызмет көрсетуді беруші әділ мәдениет қағидатына негізделетін, сондай-ақ уәкілетті органның және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның ҰҚДЖӨЖ үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректердің негізгі көзі болып табылатын ҰҚДЖӨЖ енгізеді.

33. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы қандай деректер мен ақпаратты анықтайды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару процесін қолдау және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдау үшін, сондай-ақ қауіптердің (қауіпті факторлардың) және онымен байланысты тәуекелдердің (тәуекел факторларының) әсерін (ықтималдық дәрежесі мен ауырлығын) неғұрлым дәл бағалау үшін жиналуға және талдауға жатады, ал сондай-ақ, SPI анықтау және (немесе) қайта қарау процесі үшін.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдері (тәуекел факторлары) туралы және ұшу қауіпсіздігі саласындағы өз мақсаттарына қол жеткізу барысы туралы неғұрлым нақты түсінік алу үшін ішкі және сыртқы көздерден келетін

ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинауға интеграцияланған тәсілді қолдану мүмкіндігін қарастырады.

Жинауға жататын ұшу қауіпсіздігі туралы үлгілік деректер мен ақпарат Ұшу қауіпсіздігі басқармасы нұсқаулығының (ИКАО Doc 9859) 5-1-суретінде келтірілген.

34. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналға ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналды ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың артықшылықтары туралы және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың тиісті мәдениетін енгізу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы ықтимал кемшіліктерді белсенді анықтау мақсатында қандай ақпаратты және қандай тәртіппен хабарлау керектігі туралы хабардар етеді.

35. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған тұлғалардың құпиялылығын қамтамасыз етеді.

ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған адамдардың құпиялылығын ҰҚДЖӨЖ жүргізуге жауапты тұлға тағайындаған қызмет көрсетуді беруші қамтамасыз етеді.

Құпиялылықты сақтау қызметкерлердің қателіктерінен туындаған қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға ықпал етеді.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе уәкілетті ұйым осы тармаққа сәйкес тәртіптің қолданылатынын айқындайтын жағдайларды қоспағанда, ҰҚДЖӨЖ шеңберінде жиналған, сақталған немесе талданатын ұшу қауіпсіздігі туралы деректер немесе ақпарат ұшу қауіпсіздігінің деңгейін ұстап тұруға немесе арттыруға қатысы жоқ мақсаттарда ұсынылмайды немесе пайдаланылмайды Заңның 92-2-баптары

Қызмет көрсетуді беруші кейін әділ мәдениетті іске асыру тәртібін белгілейтін ішкі ережелерді қабылдайды. Әділ мәдениетті іске асыру Заңның 92-1, 92-2 және 92-3 - баптарының ережелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 505 "Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15597 болып тіркелген) бұйрығының (бұдан әрі – Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидалары) талаптарына және қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН сәйкес жүзеге асырылады.

36. Қызмет көрсетуді беруші қабылданған шешімдер немесе шаралар туралы ақпаратты қамтитын ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған кез келген тұлғаға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚДЖӨЖ деректерді ұсынған тұлғаларға берген жауаптары мұндай хабарламалардың байыпты қабылданатынын көрсетеді, сондай-ақ

ұшу қауіпсіздігінің оң мәдениетін насихаттауға және деректерді ұсынуды ынталандыруға ықпал етеді.

37. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ қызмет көрсетуді беруші қолданатын таксономияға сәйкес жіктелетін, қызмет көрсетуді беруші қолданатын ҰҚДЖӨЖ қолдау мақсатында сапалық деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну бойынша лауазымды тұлғалардың ҰҚДЖӨЖ жүргізу тәртібі және жауапкершілігі сипатталады. Авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесі арқылы хабарлама жіберген кезде ИКАО Accident/Incident data Reporting (ADREP) таксономиясы қолданылады.

38. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғалар туралы деректерді қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігі туралы Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН ұсынады.

39. Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер қызмет көрсетуді берушінің қосалқы құрамының ажырамас бөлігі болып табылады.

Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігін ішкі тергеп-тексерулердің негізгі міндеті-ұшу қауіпсіздігінің кемшіліктерін жою немесе азайту арқылы болашақта не болғанын және ұқсас жағдайлардың пайда болуын қалай болдырмауға болатындығын түсіну.

40. Тізбесі Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген оқыс оқиғалардың жекелеген түрлерін қызмет көрсетуді берушілер ҰҚБЖ шеңберінде дербес тексереді. Мұндай тергеп-тексеру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде жүргізіледі.

Қызмет көрсетуді беруші мүдделер қақтығысын болдырмауды ескере отырып, ішкі тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрады, ол жүргізілетін тергеп-тексеру кезінде объективтілік пен бейтараптық қағидастарын басшылыққа алады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші ішкі тергеп-тексерулерді орындауға тартылған персоналдың тиісті біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

Тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін түпкілікті есепті қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті органына және уәкілетті ұйымға ұсынады.

41. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ, сондай-ақ басқа да қолда бар көздерден алынған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауға жинақтайды.

42. Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесінде қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметі саласында бар барлық ықтимал қауіптер (қауіпті факторлар), соның ішінде ұйымның ішінде де, сыртында да басқа жүйелермен өзара іс-қимыл қарастырылады.

Қауіптер (қауіпті факторлар) анықталғаннан кейін қызмет көрсетуді беруші олардың ықтимал салдарын анықтайды.

43. Анықталған қауіптер (қауіпті факторлар) және олардың ықтимал салдары ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау процесі барысында одан әрі пайдалану мақсатында құжаттамалық ресімдеуге жатады.

8-тарау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту

44. Қызмет көрсетуді беруші анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) айқындауды, талдауды, бағалауды, бақылауды және (немесе) азайтуды қамтамасыз ететін процесті айқындайды және жүзеге асырады.

45. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның пайдалану ортасына сәйкес келетін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасын, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару рәсімін әзірлейді және бекітеді.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару жөніндегі рәсім, басқалармен қатар, ұшу қауіпсіздігі үшін қандай тәуекелдердің (тәуекел факторларының) жол берілмейтін немесе жол берілетін немесе қолайлы екенін анықтауға мүмкіндік беретін әдістің сипаттамасын, оның ішінде осындай тәуекелдерді бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға басымдық беру әдісінің сипаттамасын қамтиды (қауіп факторлары).

46. Ұшу қауіпсіздігіне арналған тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасы ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдің (тәуекел факторларының) ықтималдығы мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәуекелдің (тәуекел факторларының) рұқсат етілуін анықтау үшін пайдаланылады.

47. Тәуекелдің (тәуекел факторларының) жол берілуіне байланысты қызмет көрсетуді беруші тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қажетті шараларды қабылдайды:

1) жол берілмейтін – тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту немесе қызметін тоқтату жөнінде дереу шаралар қабылдау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел индексін (тәуекел факторларын) рұқсат етілген деңгейге дейін төмендету мақсатында қосымша немесе жақсартылған алдын алу тетіктерінің болуын қамтамасыз ету үшін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту жөніндегі бірінші кезектегі әрекеттерді орындау;

2) жол берілетін – ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі белгілі бір шараларды жүзеге асыру кезінде жол беріледі. Тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беру туралы шешім ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешім қабылдауға өкілеттігі бар басшы қабылдайды;

3) қолайлы – өзінің ағымдағы нысанында қолайлы. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту бойынша одан әрі шаралар талап етілмейді.

Қызмет көрсетуді берушілер ұшу қауіпсіздігі үшін өздерінің тәуекел (тәуекел факторларына) бағаларына басымдық беру туралы және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту шараларын енгізу туралы шешімді дербес қабылдайды.

48. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында қызмет көрсетуді беруші SPI мониторингін жүзеге асырады.

49. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесін қызмет көрсетуді беруші құжаттайды және мыналарды қамтиды:

1) бақылау құралдарының тиімділігін айқындау және (немесе) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту үшін ішкі тексерулер жүргізу кезінде одан әрі талдау және мониторинг жүргізу, персоналды даярлау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпараттың үлкен көлемін сақтауға және талдауға болатын электрондық кестені немесе деректер базасын жүргізу немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану, сондай ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында ақпарат алмасу үшін;

2) қызмет көрсетуді берушіге ыңғайлы форматта тізілімді жүргізу, онда анықталған қауіптер (қауіпті факторлар), олардың ықтималдығы мен ықтимал салдары, олармен байланысты тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау, анықталған күні, қауіптілік (қауіпті фактор) санаты, қашан немесе қайда әрекет ететіні, кім анықтағаны туралы қысқаша сипаттама болады және тиісті тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту үшін қандай шаралар қолданылды.

4-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету

9-тарау. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және бағалау

1-параграф. ҰҚБЖ ішкі тексерулер

50. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметі ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін қандай да бір кемшіліктер немесе проблемалар анықталған жағдайда қабылданатын шараларды әзірлеуді және іске асыруды қамтиды.

51. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін тексеру және бағалау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын)

бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін растау әдістерін әзірлейді және қолданады.

Қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бағалау мынадай негізде қалыптастырылады:

1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым жүргізетін іріктеп және жоспардан тыс тексерулердің, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің басқа да сыртқы тексерулерінің нәтижелерін;

2) қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін ішкі тексеру нәтижелері;

3) авиациялық оқиғаларға жүргізілген ішкі тергеп-тексерулер;

4) ҰҚДЖӨЖ деректері мен ақпараты;

5) қызмет көрсетуді беруші жүргізген ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне талдаулар;

6) қызмет көрсетуді беруші қарамағындағы басқа да көздерден тұрады.

52. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігіне қамтамасыз етудің тиімділігі " Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысына сәйкес белгіленетін SPI және SPT ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген нәтижелердің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ұйымның мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық және эксперименттік авиациясындағы SPI-ге арақатынасы арқылы расталады.

53. SPI және SPT белгілеумен және мониторингімен ұштастыра отырып, ҰҚБЖ ішкі тексерулерін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін тексеру мақсатында қызмет көрсетуді беруші жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ішкі тексерулері қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің, саясаттың, процестер мен рәсімдердің талаптарынан ауытқуларды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың кемшіліктерін және (немесе) тиімсіздігін, сондай-ақ оларды жетілдіру мүмкіндіктерін анықтауға арналған ҰҚБЖ.

ҰҚБЖ ішкі тексерулерінің нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші тиісті ауытқулардың және (немесе) кемшіліктердің туындауының түпкі себептерін талдауды көрсете отырып, түзету және алдын алу шараларының жоспарларын әзірлейді және іске асырады.

2-параграф. SPI мониторингі

54. Қызмет көрсетуді беруші қызмет түріне және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай SPI әзірлейді, белгілейді және бақылайды олар ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттармен байланысты, қолда бар

деректер мен сенімді өлшемдер негізінде таңдалған немесе белгіленген, тиісінше нақты және есептелетін, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің мүмкіндіктері мен шектеулерін ескере отырып, шынайы.

Әрбір SPI сипаттамасы келесі ақпаратты қамтиды:

- 1) SPI өлшейтін нәрсенің сипаттамасы;
- 2) SPI тағайындау (басқару үшін не қажет және осы SPI арқылы кімге хабарлау керек);
- 3) өлшем бірліктері және SPI есептеу үшін қандай да бір талаптар;
- 4) SPI-ге байланысты мәліметтерді жинауға, тексеруге, мониторингке, мәліметтерді ұсынуға және шаралар қабылдауға кім жауапты екендігі туралы ақпарат (ұйымның қандай құрылымдық бөлімшелерінен қандай қызметкерлер);
- 5) SPI-ге қатысты деректерді қайда немесе қалай жинау және сақтау керектігі туралы ақпарат;
- 6) SPI-ге қатысты деректерді ұсыну, жинау, мониторингілеу және талдау жиілігі.

55. Қызмет көрсетуді берушілер SPI бағалауы арқылы SPT жетістігін бақылайды, соның ішінде бақылау үшін SPI ақпарат көзін анықтау және анықтау.

SPT көрсетуді берушілер басшылығының қысқа және орта мерзімді перспективада ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару саласындағы жоспарланған жетістіктерін анықтайды. SPT ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін тексерудің өлшенетін әдісін қамтамасыз етеді.

SPT белгілеу кезінде басым тәуекел (тәуекел факторлары) деңгейі, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторлары) жол беру, сондай-ақ авиациялық қызметтің нақты саласындағы ұшу қауіпсіздігі деңгейіне қатысты күту сияқты факторлар ескеріледі.

56. SPI мониторингі мен бағалауды қызмет көрсетуді беруші ұйымның иелігіндегі көздерден ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинау арқылы жүзеге асырады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингтеу, бағалау және өлшеу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты пайдалану ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға қатысты шешімдер қабылдау үшін талап етілетін ақпаратты әзірлеу жөніндегі қажетті қызметті білдіреді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу, бағалау және өлшеу ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін тексеру тәсілін, сондай-ақ ҰҚБЖ шеңберіндегі процестер мен қызметтің тұтастығы мен тиімділігін өлшеу тәсілін қамтамасыз етеді.

3-параграф. Ұшу қауіпсіздігін талдау

57. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ҰҚБЖ шеңберінде пайдалы ақпаратты анықтау, қорытындыларды қалыптастыру және деректерге негізделген шешім қабылдау

процесін қолдау мақсатында алынған (жиналған) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, бағалау және визуализациялау үшін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі деректер мен ақпаратты өңдеуді және талдауды жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін талдау Қызмет көрсетуді берушінің қауіпсіздік мәдениетін дамыту мақсатында статистикалық көрсеткіштер, кестелер, диаграммалар, есептер, кестелер немесе презентациялар түрінде ұшу қауіпсіздігі туралы іс жүзінде пайдалы ақпаратты қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды қызмет көрсетуді беруші мынадай мақсаттарда жүргізеді:

1) қауіптермен (қауіпті факторлармен) және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін тұрақты арттыруға кедергі келтіретін элементтермен байланысты себептер мен ықпал ететін факторларды айқындау;

2) жақсартуға жататын салаларды зерделеу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау құралдарының тиімділігін арттыру;

3) ұшу қауіпсіздігін және осы саладағы үрдістерді қамтамасыз ету тиімділігінің тұрақты мониторингін қолдау.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) немесе қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге және олардың жұмыс істеуіне жауапты адамдар тобы жүзеге асырады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші осындай талдауды орындауға тартылған персоналдың біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

58. Ұшу қауіпсіздігін талдау, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және өлшеу нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне тоқсан сайынғы, жартыжылдық және жылдық талдау жасайды.

Ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауды қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға жалпылау және жалпы азаматтық авиация бойынша ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру жөнінде ескерту шараларын қабылдау үшін жібереді.

10-тарау. Өзгерістерді жүзеге асыру

59. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН айқындайды, сипаттайды және өзі ұсынатын авиациялық қызметтермен байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) деңгейіне әсер етуі мүмкін өзгерістерді анықтауға және басқаруға бағытталған процесті жүзеге асырады, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторлар) және олармен байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторлары) анықтайды, осы өзгерістерден туындауы мүмкін және осындай тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқарады.

60. Қызмет көрсетуді беруші өз қызметі шеңберінде өзгерістерді жүзеге асыру процесін бастауға қандай өзгерістер ықпал ететінін анықтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзгерістердің ұйым персоналына әсерін ескереді және өзгерістер туралы тиісті ақпаратты өз персоналына алдын ала жеткізеді.

61. Қызмет көрсетуді берушілер өзгерістерді жүзеге асыру процесі басқалармен қамтиды:

1) өзгерістің сипаттамасы және оны жүзеге асыру себептері;

2) оларға әсер ететін тұлғаларды, жабдықтарды, жүйелерді, процестерді, құрылымдарды немесе интерфейстерді анықтау. Жүйенің сипаттамасын және ұйымның интерфейстерін қайта қарау қажет болуы мүмкін. Өзгерістер ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қолданыстағы шараларға әсер етуі мүмкін;

3) өзгеріске байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізу;

4) іс-қимыл жоспарын әзірлеу және бекіту (өзгерісті іске асыру) онда не, кімге және қандай мерзімде орындау қажет екендігі көрсетіледі;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысының өзгерісті бекітуі.

11-тарау. ҰҚБЖ үнемі жетілдіру

62. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ қолдау және одан әрі жетілдіру мақсатында өзінің ҰҚБЖ шеңберінде процестерге мониторинг пен бағалау жүргізеді.

63. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның тұрақты өзгеруіне және оның пайдалану жағдайларына байланысты ҰҚБЖ қолдайды және үнемі жетілдіреді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ үнемі жетілдіру процесі ҰҚБЖ тиімділігінің қорытынды көрсеткіштерін бағалауға, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің қызметін жүзеге асыру барысында жиналған ақпаратты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

ҰҚБЖ тиімділігін анықтауға мүмкіндік беретін әдістерге мыналар жатады:

1) қызмет көрсетуді берушінің ішкі тексерулерін де, басқа ұйымдар жүргізетін тексерулерді де қамтитын тексерулер;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін бағалауды және қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің тиімділігін бағалауды қамтитын бағалаулар;

3) қайталанатын оқиғалардың, оның ішінде авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші белгілеген нормативтік құқықтық талаптардың және (немесе) қағидалардың бұзылу қателіктері мен фактілерінің мониторингін көздейтін оқиғалардың мониторингі.

4) ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолулар персоналдың ҰҚБЖ жұмысына қатысуы туралы пайдалы ақпарат жинауға мүмкіндік беретін ұшу қауіпсіздігі мәдениетіне қатысты шолуларды қамтиды. Олардың көмегімен ұйымдағы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетінің көрсеткіші анықталады;

5) қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттарға қол жеткізетінін тексеруді көздейтін және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі жалпы үрдістерді айқындау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы барлық қолда бар ақпаратты қарауға мүмкіндік беретін басшылық деңгейіндегі талдау;

6) үрдістерді ескеретін басшылық деңгейіндегі талдау шеңберінде SPI және SPT бағалау, ал тиісті деректер болған кезде басқа қызмет көрсетуді берушілердің, мемлекеттің немесе жаһандық деректермен салыстыруға мүмкіндік береді;

7) ҰҚДЖӨЖ алынған ақпаратқа және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жақсартуларды іске асыру нәтижесі болып табылатын ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулерге қызмет көрсетуді беруші жүргізетін нәтижелерге негізделген алынған сабақтарды пайдалану.

64. SPI тұрақты мониторингі, ҰҚБЖ жұмысының мониторингі, оның ұшу қауіпсіздігі мен қосалқы жүйелер үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару жүйесі қызмет көрсетуді берушіге ұшу қауіпсіздігін басқару процестері оның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қойған мақсаттарына қол жеткізуге әкелетініне көз жеткізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ ҰҚБЖ тұрақты жетілдіруге ықпал етеді.

5-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау

12-тарау. Қызметкерлерді даярлау және оқыту

65. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді және кадрларды оқыту мен даярлау, тиімді ақпараттық өзара іс-қимыл жасау және ұйымда ақпарат алмасу арқылы үнемі артып отыратын персоналдың техникалық құзыреттілігін ұштастыру арқылы қызмет көрсетуді беруші қойған ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Бірінші басшы мен бірінші басшыға тікелей есеп беретін басшылар бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін насихаттауда жетекші рөл атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау қызметкерлерге ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметіне саналы түрде қарауға ықпал ететін құндылықтар жүйесін ұсына отырып, ұйымның саясатын, процестері мен процедураларын толықтырады.

Қызмет көрсетуді беруші ұйымның барлық деңгейлерінде тиімді екіжақты ақпараттық өзара іс-қимылға ықпал ететін процестер мен рәсімдерді енгізеді және жүзеге асырады. Ақпараттық өзара әрекеттесу процестері қызмет көрсетуді беруші басшылығының стратегиялық нұсқауларын ескереді және барлық қызметкерлерді ұшу қауіпсіздігі туралы ашық және сындарлы пікірлер беруге шақырады.

66. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлау бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады, олар

қызметкерлердің өздерінің міндеттерін орындау үшін тиісті даярлығы мен біліктілігін қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы даярлау бағдарламаларының шеңбері әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуін қамтамасыз етуге қатысу дәрежесіне сәйкес келеді.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлаудың тиісті бағдарламаларының болуына және іске асырылуына жауап береді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары Қызмет көрсетуді беруші персоналдың кәсіби дағдыларын сақтау мақсатында персоналды бастапқы даярлауға, қайта даярлауға және оның кәсіби деңгейін қолдауға қойылатын талаптарды қамтиды.

67. Қызмет көрсетуді беруші персоналдың ҰҚБЖ байланысты міндеттерін айқындайды және әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуіне қатысуына сәйкес даярлықтан өтуін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламаларында бірінші басшыны қоса алғанда, ҰҚБЖ тікелей байланысты персонал үшін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы оқытудың мазмұны көрсетіледі.

68. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары "Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық персоналды кәсіптік даярлаудың Үлгі бағдарламаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8785 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 28 қыркүйектегі № 764 бұйрығының (бұдан әрі – Үлгі бағдарламалар) талаптарына сәйкес әзірленеді және іске асырылады.

69. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзінің функционалдық міндеттерін орындау үшін барлық деңгейдегі қызметкерлердің құзыреттілігін сақтау мақсатында қызмет көрсетуді беруші персоналдың дағдылары мен білімін кемінде үш жылда бір рет тексереді.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге тартылған персоналдың дағдылары мен білімдерін тексеру нәтижелері бойынша персоналдың білімінде және (немесе) дағдыларында олқылықтар немесе кемшіліктер анықталған кезде тиісті түзету шаралары қабылданады.

13-тарау. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу

70. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасудың ресми құралдарын әзірлейді және қолданады:

1) қызметкерлерді олар атқаратын лауазымдарға мөлшерлес көлемде ҰҚБЖ таныстыруды қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды ақпаратты ұсынады;

3) ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру мақсатында кәсіпорынның нақты іс-әрекеттерінің себептерін түсіндіреді;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін енгізу немесе өзгерту себептерін түсіндіреді.

71. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды және ҰҚБЖ рәсімдерін барлық персоналдың назарына жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы ақпаратты жеткізуді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі мәселелерін танымал етуді қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпараттық хаттар (жиынтықтар), хабарламалар, ұшу қауіпсіздігі туралы бюллетеньдер, интернет-ресурстар, брифингтер және (немесе) персоналды даярлау курстары арқылы іске асырады.

Ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тергеп-тексерулерден, алдыңғы оқиғалар мен оқиғалардан алынған сабақтар немесе қызмет көрсетуді беруші мен басқа ұйымдардың тәжірибесі туралы ақпараттың кең таралуын қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу:

1) ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясаты мен мақсаттарын танымал ету тәсілі болып табылатын барлық қызметкерлердің ҰҚБЖ туралы жан-жақты хабардар болуын қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігі мәселелерімен және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдермен (тәуекел факторларымен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін маңызды ақпаратты тарату, бұл қызмет көрсетушіні ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) ұшыратуы мүмкін. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай ақпарат маңызды болып саналатынын және оны қашан тарату керектігін анықтайды;

3) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған жаңа шаралар және түзету шаралары туралы хабардарлықты арттыру. Қызмет көрсетуді беруші тап болатын ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) уақыт өте келе өзгереді, сондықтан бұл өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаңа немесе түзетілген рәсімдері туралы ақпарат беру. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін жаңарту кезінде осы өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

5) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу және қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге ынталандыру. Ұшу қауіпсіздігі туралы

ақпарат алмасу екі жаққа да бағытталған. Қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлері ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі мәселелері туралы есеп беруі маңызды;

б) кері байланысты қамтамасыз ету. Ұшу қауіпсіздігі туралы есептерді ұсынатын қызметкерлерге анықталған проблемаларды шешу үшін қандай шаралар қабылданғаны туралы ақпаратпен жауаптар жіберу.

72. Қызмет көрсетуді беруші қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды таратылатын ақпаратты алуы мен түсінуін тексеру арқылы өзінің ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады. Ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалау ішкі тексерулер жүргізу кезінде немесе ҰҚБЖ жұмыс істеу тиімділігін бағалау кезінде жүзеге асырылады.

73. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау жөніндегі іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші тұрақты негізде жүргізеді.

14-тарау. Ұшу-қону жолағындағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

74. Қызмет көрсетуді беруші ИКАО ұшулар қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаһандық жоспарында және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым әзірлейтін және бекітетін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспарда белгілейтін жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауды қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайтуға бағытталған шараларды іске асыруды қамтамасыз етеді, мұндай шаралар мемлекеттік деңгейде қаралатын бағдарламалар, бастамалар мен жоспарлар ескеріле отырып әзірленеді.

75. Қызмет көрсетуді беруші әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі Үлгі Нұсқаулықтың 14-тарауының ережелеріне сәйкес ұшу-қону жолағындағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2011 жылғы 28 наурыздағы
№ 173 бұйрығымен
бекітілген

Әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулықтарды бекіту туралы

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 30.12.2024 № 445 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-бөлім. Кіріспе

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық (бұдан әрі – Үлгі нұсқаулық) "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң), Халықаралық азаматтық авиация туралы конвенцияға 19-қосымшаға, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаға, Doc 9859 ИКАО "Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулық" сәйкес әзірленді.

Үлгі нұсқаулық әуе қозғалысына қызмет көрсетуді жүзеге асыратын аэронавигациялық қызмет көрсетуді жеткізушілердің (бұдан әрі – қызмет көрсетуді беруші) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесін (бұдан әрі – ҰҚБЖ) жұмыс істеуін енгізу және қолдау жөніндегі талаптарды нақтылайды.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың 1-тарауының 3-тармағында көрсетілген ҰҚБЖ-нің жұмыс істеуін енгізу және қолдау үшін тұжырымдамалық шеңберлерді ескереді, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына және ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

2. Осы Үлгі нұсқаулықта пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) азаматтық авиация ұйымының бірінші басшысы (бұдан әрі – бірінші басшы) – қызмет көрсету тармақшасының пәрменді және тиімді жұмыс істеуі үшін дербес жауапты болатын жеке, тиісті лауазымды адам;

2) әділ мәдениет – Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, авиация персоналы және азаматтық авиация саласындағы өзге де жұмыскерлер азаматтық авиация саласындағы қателіктер немесе теріс қылықтар туралы хабарлайтын және жасалған қателіктер немесе теріс қылықтар үшін жауаптылықта болмайтын ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаты;

3) әуе кемесі – жер (су) күшінен бөлінген ауамен өзара іс-қимылды болдырмай, оның ауамен өзара іс-қимылы есебінен атмосферада ұсталатын аппарат;

4) интерфейс – қызмет көрсетушінің ішкі құрылымдық бөлімшелері мен ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл;

5) қауіп (қауіпті фактор) – авиациялық оқиға немесе авиациялық оқиғаны тудыруы немесе олардың қайта басталуына жәрдемдесуі мүмкін жай-күй немесе объект ;

6) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет ету әдісі – бұл бұрын болған нәтижелерге немесе оқиғаларға талдау жүргізілетін процесс. Қауіптер (қауіпті факторлар) ұшу қауіпсіздігіне байланысты авиациялық оқиғаларды немесе

инциденттерді тергеп-тексеру процесінде анықталады. Авиациялық оқиғалар және (немесе) инциденттер жүйедегі кемшіліктердің көрсеткіші болып табылады және соның арқасында оқиғаға қандай қауіптер (қауіпті факторлар) ықпал еткенін анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін;

7) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың проактивті әдісі – авиациялық оқиғаға немесе инцидентке қауіптерді (қауіпті факторларды) дамыту мүмкіндігін айқындау мақсатында оқиғаларды немесе процестерді негізге ала отырып, ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты және (немесе) деректерді жинау, сондай-ақ оқиғалардың жиілігі туралы ақпаратты немесе деректерді талдау жүзеге асырылатын процесс. Қауіптерді (қауіпті факторларды) белсенді анықтау үшін ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат негізінен ұшу ақпаратын талдау бағдарламаларынан, ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсыну жүйелерінен және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардан келіп түседі;

8) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесі – ұйымның кез келген өнімдері, адамдар, процестер, рәсімдер, объектілер, қызметтер және басқа аспектілері, соның ішінде бірыңғай процестің бөлігі ретінде бірге жұмыс істейтін сыртқы факторлар және ҰҚБЖ шеңберінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетуші қызметімен байланысты элементтер жиынтығы және осы қызметке әсер етеді;

9) тәуекел ауырлық дәрежесі (тәуекел факторлары) – анықталған қауіптердің (қауіпті факторлардың) салдары немесе нәтижелері түрінде негізді түрде күтуге болатын зиян дәрежесі;

10) ұшу қауіпсіздігі – адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру немесе мүлікке залал келтіру тәуекелі қолайлы деңгейге дейін төмендетілген және қауіптілік көздерін (қауіпті факторларды) анықтаудың және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың үздіксіз процесі арқылы осы не бұдан да төмен деңгейде тұратын жай-күй;

11) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) – қызмет көрсетушінің лауазымды тұлғасы, ТҚКБ-ны енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) лауазымының атауы қызмет көрсетуді берушінің ұйымдық құрылымына байланысты болады;

12) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат – ұшу қауіпсіздігін басқару мақсаттары үшін жарамды ету үшін нақты контексте жасалған, жүйеленген немесе талданған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер;

13) ұшу қауіпсіздігі туралы деректер – ұшу қауіпсіздігіне қатысты және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін қолдау немесе арттыру үшін пайдаланылатын авиациялық көздермен әртүрлі байланыстардан алынған фактілердің немесе айтулы нәтижелердің белгілі бір жиынтығы. Ұшу қауіпсіздігі туралы осындай деректерді жинау авиациялық оқиғаларды немесе оқыс оқиғаларды тергеп-тексеруді, ұшу қауіпсіздігі саласындағы

есепті, ұшу қызметінің мазмұны туралы деректерді ұсынуды, пайдалану сипаттамаларын, инспекцияларды, тексерулерді, зерттеулерді және ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолуларды мониторингтеуді қамтитын, ұшу қауіпсіздігіне байланысты проактивті немесе ден қоятын сипаттағы іс-шаралар барысында жүзеге асырылады;

14) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинау және өңдеу жүйесі (бұдан әрі – ҰҚДЖӨЖ) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару жөніндегі қызметті қамтамасыз ету мақсатында алынған деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратқа кейіннен талдау жүргізу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинауға, тіркеуге және сақтауға мүмкіндік беретін жүйелік тәсіл;

15) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел (тәуекел факторы) – қауіптілік (қауіпті фактордың) салдарының немесе нәтижелерінің болжамды ықтималдығы мен ауырлығы;

16) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел ықтималдығы (тәуекел факторлары) - қауіпті оқиғаның немесе нәтиженің туындау мүмкіндігі;

17) ҰҚБЖ – ресімделмеген ұйымдық құрылымды, жауапкершілік, жауапкершілік иерархиясын, басшылық қағидаттар мен рәсімдерді қамтитын ұшу қауіпсіздігін басқаруға жүйелі тәсіл;

18) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі жөніндегі басқарма – (бұдан әрі – ҰҚБЖН) – ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесінің ұйымдастырылғанын растайтын құжат;

19) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің көрсеткіші – (Safety Performance Indicator – SPI) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және бағалау үшін пайдаланылатын осы параметрлердегі негізгі көрсеткіш;

20) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің нысаналы деңгейі (Safety performance Target – SPT) – ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарды бөлетін, белгіленген кезеңге ұшу қауіпсіздігінің тиімділігін көрсету үшін мемлекет немесе нысаналы деңгейге қызмет көрсетуді беруші жоспарлайтын немесе болжайтын;

21) ұшу қауіпсіздігін оқытудың тиімділігі – ол белгілеген ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің нысаналы деңгейлерімен және ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің көрсеткіштерімен айқындалатын қол жеткізуге болатын мемлекеттік қызметтер немесе ұшу қауіпсіздігі деңгейіне кейінгі шолу;

22) ұшу қауіпсіздігін талдау – пайдалы ақпаратты шығару, қорытындыны тұжырымдау және осы процестерге негізделген шешім қабылдауды қолдау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, қысу, бағалау және визуализациялау үшін статистикалық немесе өзге де талдамалық әдістерді қолдану процесі.

3. ҰҚБЖ қызметін енгізу мен қолдауға арналған тұжырымдамалық шеңбер төрт негізгі компоненттен және он екі элементтен тұрады:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары:
басшылықтың міндеттемелері;

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік пен міндеттер иерархиясы;

ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау;
төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру;
ҰҚБЖ бойынша құжаттама;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару:
қауіпті анықтау (қауіпті факторлар);

ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және сандық бағалау;
өзгерістерді жүзеге асыру;
ҰҚБЖ үнемі жетілдіру;

4) ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау:

қызметкерлерді даярлау және оқыту;
ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу.

2-тарау. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау

4. ҰҚБЖ тиімді енгізу және жұмыс істеу мақсатында қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы:

1) ұшулар қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты етіп тағайындайды (бұдан әрі – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы)). Қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына, ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне байланысты немесе қызмет көрсетуді беруші қызмет көрсетуді бірнеше қызмет түріне таратқан кезде бірінші басшы қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ енгізуіне және жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобын тағайындай алады, бұл ретте олардың бірін тікелей сақтау мақсатында ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулық) тағайындайды және бірінші басшыға есеп берудің бір мәнді иерархиясы;

2) қызмет көрсетуді берушінің авиациялық жүйесінің сипаттамасын қамтамасыз етеді, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

3) тиімді ҰҚБЖ енгізу және жұмыс істеуі үшін қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыруды қамтамасыз етеді;

4) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерге талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

5. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық жүйесінің сипаттамасы ұшу қауіпсіздігін басқару функцияларына арналған процестер, қызмет және интерфейстер туралы жиынтық ақпаратты және қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі қолданылатын ұйымдық құрылымының сипаттамасын, сондай-ақ өзінің авиациялық

жүйесі ішінде де, азаматтық авиация саласындағы басқа жүйелермен де өзара іс-қимылдың сипаттамасын білдіреді.

Авиациялық жүйенің сипаттамасы қызмет көрсетуді беруші жүйесінің сипаттамасында айқындалған процестерге маңызды немесе елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда өзгерістерді жүзеге асыру процестері шеңберінде қайта қаралуға жатады.

6. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізер алдында кемшіліктерге талдау жүргізеді, ол қызмет көрсетуді жеткізушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестерін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген ҰҚБЖ қойылатын талаптармен салыстырудан тұрады.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер қызмет көрсетушінің толық функционалды және тиімді қосалқы бөлшектерін енгізу үшін қажетті әрекеттерді анықтайтын қосалқы бөлшектерді енгізу жоспарына сәйкес жойылуға жатады.

Кемшіліктерді талдау нәтижелері негізінде ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізуге кедергі келтіретін мүмкін анықталған кемшіліктерді ескере отырып, ҰҚБЖ енгізу жоспарын әзірлейді және мүдделі тараптардың назарына жеткізеді.

7. Қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізу осы Үлгі нұсқаулықтың, Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (бұдан әрі – ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспары негізінде әзірленген ҰҚБЖ енгізу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. ҰҚБЖ енгізу жоспарын қызмет көрсетушінің бірінші басшысы бекітеді.

8. ҰҚБЖ енгізу жоспары мыналарды қамтиды:

1) қызмет көрсетуші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасы;

2) ҰҚБЖ енгізу үшін қажетті іс-қимылдардың сипаттамасы;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген әрекеттерді орындау мерзімдері;

4) белгілі бір іс-қимыл жоспарының орындалуына кім жауапты екендігі туралы ақпарат;

5) белгілі бір әрекет сәтті орындалды деп есептелетін нәтиженің сипаттамасы.

ҰҚБЖ енгізу жоспары сыртқы ұйымдармен немесе мердігерлермен үйлестіру жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасын қамтиды.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуді жеткізушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізу жоспарында көзделген іс-қимылдардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады және оны өзектендіреді.

9. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау бойынша жұмыстарды аяқтау бойынша алынған нәтижелер:

- 1) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қамтитын құжат;
- 2) ҰҚБЖ енгізу жоспарын барлық қызметкерлердің назарына жеткізу;
- 3) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесінің аяқталған сипаттамасы, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;
- 4) қызмет көрсетушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді толық талдау;
- 5) ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын құру;
- 6) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген ҰҚБЖН бекіту;
- 7) ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат тарату құралдарын құру және әдістерін айқындау.

10. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатқа, қызмет ауқымына және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай ҰҚБЖ, сапаны басқару жүйесін және басқа да менеджмент жүйелерін (сапаны басқару жүйесі, авиациялық қауіпсіздік жүйесі, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жүйесі) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі менеджменттің бірыңғай функциясына біріктіру туралы шешім қабылдайды, барлық процестер мен рәсімдердің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ресурстарды онтайландыру және құрылымдық тәсілді енгізу мақсатында қызметтер мен басқа да процестердің сапасы (менеджменттің интеграцияланған жүйесі). Бұл ретте ҰҚБЖ және сапаны басқару жүйесінде бірінші басшыға Есептіліктің тікелей және бір мәнді иерархиясын сақтау мақсатында жекелеген басшылар тағайындалады.

2-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары

3-тарау. Басшылықтың міндеттемелері

11. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатын анықтайды, ол:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің деңгейін ұдайы арттыруды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету барлық басшылардың бірінші кезектегі міндеті болып табылатынына кепілдік беруді, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға және қолдауға жәрдемдесуді, ұшу қауіпсіздігіне қатысты барлық қолданылатын нормативтік құқықтық талаптарды сақтауды қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетушінің міндеттемесін көрсетеді;

2) ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясатты іске асыру үшін қажетті ресурстарды беру туралы нақты мәлімдемені қамтиды;

3) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну жүйесі туралы мәліметтерді қамтиды;

4) өнім беруші авиациялық қызметке қызмет көрсетуді жүзеге асыру кезінде персоналдың мінез-құлқының қандай түрлеріне жол берілмейтінін, сондай-ақ әділ

мәдениетті дамыту мақсатында тәртіптік шаралар қабылданбайтын мән-жайларды нақты көрсетеді;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы қол қояды;

6) ұйымның барлық персоналының назарына жеткізіледі және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты түсінуді, енгізуді және сақтауды барлық ұйымдық деңгейлерде қамтамасыз ету мақсатында барлық персоналға қолжетімді болады;

7) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты қайта қарау мерзімдерін қызмет көрсетуді беруші айқындайды және ҰҚБЖН-та көрсетіледі.

12. Қызмет көрсетуші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатының ережелерін ескере отырып, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарын анықтайды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің мониторингі, сондай-ақ SPI және SPT белгілеу арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу процесінің мониторингі үшін негіз жасайды;

2) қызмет көрсетушінің ҰҚБЖ жалпы тиімділігін қолдау немесе тұрақты арттыру жөніндегі міндеттемесін көрсетеді;

3) қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі;

4) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттары қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ниеттерін анықтайды және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатына енгізіледі немесе жеке құжатпен ресімделеді мүмкін.

4-тарау. Жауапкершілік иерархиясы, міндеттері және ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау

13. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыру мынадай әрекеттерді қамтиды:

1) өзі орындайтын басқа да функцияларға қарамастан, ұйым атынан ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ұйымдастыруға, қызмет көрсетуді жеткізушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге, сондай-ақ оның пәрменді және тиімді жұмыс істеуіне дербес жауапты болатын бірінші басшыны айқындау;

2) үйлестіру органын – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (Safety Review Board – SRB) құру – қызмет көрсетуді жеткізушінің бірінші басшысының басшылығымен және ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топты (Safety Action Group – SAG) құру – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) басшылығымен жүзеге асырылады. Қызмет провайдері қызметкерлерден тұратын SRB және SAG жұмысын қамтамасыз етеді;

3) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) тағайындау. Ұйымның көлеміне, сипатына және күрделілігіне қарай қызмет көрсетуді беруші қажеттілік негізінде жағдайда Инспекция, қызмет, бөлім (кеңсе) немесе Департамент түрінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша үздіксіз операциялық жұмысты қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін құрылымдық бөлімше құрады;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын басшылардың тікелей жауапкершілігін қоса алғанда, бүкіл ұйымда жауапкершіліктің нақты иерархиясын белгілеу;

5) басқа да атқаратын функцияларына қарамастан, барлық басшылардың, сондай-ақ қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ тиімділігіне қатысты міндеттерін айқындау;

6) ҰҚБЖ басқару органдары, құрылымдық бөлімшелер және бірінші басшы арасындағы өзара іс-қимыл тәртібін белгілеу;

7) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясын құжаттамалық ресімдеу және оларды ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізу;

8) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешімдер қабылдауға өкілеттігі бар басшылардың деңгейін айқындау.

14. Бірінші басшының ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты функцияларына мыналар жатады:

1) тиімді ҰҚБЖ-ні тиісінше енгізу және оның жұмыс істеуі үшін қаржы қаражатын және кадрлық тағайындауларды қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты енгізу және оны танымал ету;

4) қызмет көрсетуді берушінің SPI және SPT орнату;

5) ҰҚБЖ тиісінше енгізуді қамтамасыз ету және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің осы Үлгі нұсқаулықта белгіленген талаптарға сәйкестігі;

6) ҰҚБЖ ұдайы жетілдіруді қамтамасыз ету;

7) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (SRB) басқарады және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдайды.

15. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) саясаттың, ресурстарды бөлудің және ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметінің тиімділігінің негізгі мәселелерімен айналысатын стратегиялық рөл атқарады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңеске (SRB) бірінші басшыға тікелей есеп беретін бірінші басшы мен басшылар кіреді, ал ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) кеңесші (хатшы) рөлін атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) мониторингті жүзеге асырады:

1) ҰҚБЖ тиімділігі;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың қажетті шараларын енгізу кезінде уақтылы ден қою;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің ұйымның ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясаты мен мақсаттарына сәйкестігі;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың жалпы тиімділігі;

5) ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі міндеттердің мәлімделген бірінші кезектілігін сақтауға, сондай-ақ бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін кеңінен насихаттауға жәрдемдесетін ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі ұйым процестерінің тиімділігі.

16. Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) тактикалық орган болып табылады және ұшу қауіпсіздігі кеңесі (SRB) алға қойған стратегиялық мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған нақты мәселелермен айналысады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топқа (SAG) жұмысы өндірістік пайдалану мәселелерімен тығыз байланысты қатардағы қызметкерлер қатарындағы басшылар мен өкілдер кіреді.

Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) келесі функцияларды орындайды:

1) ұйымның функционалдық қызметі салаларында өндірісте қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуін қадағалайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару шеңберінде тиісті қызметті қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі туралы қолда бар деректерді талдайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бақылаудың тиісті стратегиялық шараларының іске асырылуына көз жеткізеді;

3) өндірістік өзгерістердің немесе жаңа технологияларды енгізудің ұшу қауіпсіздігіне әсерін бағалайды;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау құралдарымен байланысты шараларды іске асыруды үйлестіреді және дереу шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді;

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларының) бақылаудың нақты құралдарының тиімділігін талдайды.

17. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын бірінші басшыға және басшыларға ұшу қауіпсіздігін басқару мәселелері бойынша консультация береді, қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізілуі мен тиімді жұмыс істеуіне және ұйым қызметкерлері мен оған қатысы жоқ авиация мүшелері арасында ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіруге және осындай мәселелер туралы ақпарат алмасуға жауапты болып табылады ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін қауымдастықтар. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) функциялары, оның ішінде:

- 1) бірінші басшының атынан ҰҚБЖ енгізу жоспарына басшылық ету;
- 2) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және осы рәсімдерге жәрдемдесу;
- 3) қызмет көрсетуді берушінің түзету іс-әрекеттерін жүзеге асыруын бақылау және олардың нәтижелерін бағалау;
- 4) ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігі туралы есептерді бірінші басшыға мерзімді ұсыну;
- 5) қосалқы шоттар мен құжаттамаларды жүргізу;
- 6) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру;
- 7) ұйым қызметкерлеріне ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша консультациялар беру;
- 8) ұшу қауіпсіздігіне байланысты проблемалардың мониторингі және олардың өз авиациялық қызметтерін ұсынумен байланысты қызмет көрсетуді беруші қызметіне ықтимал әсері;
- 9) бірінші басшының атынан азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органмен және уәкілетті ұйыммен, сондай-ақ басқа да мемлекеттік уәкілетті органдармен ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіру.

18. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналдың, оның ішінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы функцияларды орындауға қатысатын басшылықтың өкілеттіктерін, жауапкершілігі мен міндеттерін айқындайды.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы барлық өкілеттіктер, жауапкершілік пен міндеттер қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасында баяндалады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын әрбір басшының жауапкершілігі және оның осы саладағы міндеттері оның лауазымдық нұсқаулығының ажырамас бөлігі болып табылады.

19. Қызмет көрсетуді беруші сыртқы ұйымдар қызмет көрсетуді берушіге оның қызметін қолдау мақсатында өнім және (немесе) қызметтер көрсеткен жағдайларда сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігіне жауап береді.

Қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінде оның авиациялық қызметтерін қауіпсіз ұсынуға ықпал ететін кез келген сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйелері бар интерфейстер болады.

5-тарау. Төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру

20. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғаға немесе оқиғаға, әуе кемелерін пайдалануға байланысты авариялық жағдайға немесе жедел іс-қимылды талап ететін

басқа да төтенше жағдайға, дағдарысқа немесе авиациядағы оқиғаға байланысты авариялық жағдайға (Emergency Response Plan – ERP) байланысты іс-шаралар жоспарын әзірлейді, бекітеді және өзектілігін сақтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзінің ERP авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдармен тиісті үйлестіруді қамтамасыз етеді.

21. Қызмет көрсетуді берушінің ERP қызметінің ауқымына және олар ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шектеулі уақыт аралығында жасалатын әрекеттерді сипаттайды.

22. ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шаралар қабылдауға арналған қызмет көрсетуді берушінің тәуекелдерді (тәуекел факторларының) басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдай, соның ішінде пандемия сияқты төтенше жағдайларға байланысты қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметін бұзу ықтималдығы бар сценарийлер де ERP-де тиісті түрде ескеріледі.

ERP-де алдын ала болжанатын авариялық жағдайлар көзделеді, олардың туындау мүмкіндігі ҰҚБЖ шеңберінде айқындалады.

23. ERP-тің негізгі мақсаты-қызметті қауіпсіз жалғастыру және мүмкіндігінше қысқа мерзімде қалыпты қызметті қалпына келтіру.

ERP әдеттегіден төтенше жағдайға және керісінше реттелген және тиімді ауысуды қамтамасыз етеді.

ERP-ді жүзеге асыруға жауапты тиісті қызметкерлер үшін, сондай-ақ өзара әрекеттесу жүзеге асырылатын сыртқы ұйымдар үшін қол жетімді болуы керек.

24. ERP мыналарды қамтиды:

1) авариялық жағдай туындаған жағдайда қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерінің арасында міндеттерді бөлу және өкілеттіктерді беру;

2) тиісті қызметкерлермен жылдам байланысу үшін байланыс ақпаратын;

3) авариялық жағдай басталғаннан кейін қалыпты қызметті қайта бастау үшін қажетті уақыт кезеңі;

4) авариялық жағдай кезіндегі іс-шараларды, сондай-ақ жауапты қызметкерлердің іс-қимылдарын сипаттау;

5) қызмет көрсетуді беруші өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара іс-қимыл жасайтын сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;

6) авиациямен байланысты емес авариялық қызметтер сияқты сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы.

25. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ERP-де көзделген іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші өткізілетін оқу-жаттығулар шеңберінде пысықтайды.

Оқу-жаттығу түрлерін және олардың жиілігін қызмет көрсетуді беруші айқындайды

Оқу-жаттығуларды өткізу ERP кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді, оларды нақты төтенше жағдай орын алғанға дейін жоюға болады.

Оқу-жаттығу нәтижелері бойынша ERP-де кемшіліктер анықталған жағдайда оларды дереу жою және ERP-ді қайта қарау бойынша қажетті іс-шаралар қабылданады.

6-тарау. ҰҚБЖ бойынша құжаттама

26. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасы мыналарды қамтиды:

- 1) ҰҚБЖН;
- 2) ҰҚБЖ қолданылу саласы белгіленген авиациялық жүйенің сипаттамасы;
- 3) қауіптер (қауіпті факторлар) тізілімі және қауіптер (қауіпті факторлар) және ұшу қауіпсіздігі туралы есептер;
- 4) SPI және онымен байланысты диаграммалар (матрицалар);
- 5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) аяқталған бағалауды есепке алу;
- 6) ҰҚБЖ қайта қарауды есепке алу;
- 7) ішкі тексерулерді есепке алу;
- 8) ҰҚБЖ және ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша персоналды даярлау жөніндегі қызметті есепке алу;
- 9) SRB және SAG отырыстарының хаттамалары;
- 10) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару және (немесе) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар;
- 11) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер бойынша есептілік;
- 12) ҰҚБЖ енгізу жоспары (бастапқы енгізу барысында) немесе ҰҚБЖ жетілдіру жоспары (бастапқы енгізуден кейін);
- 13) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қолдаудағы кемшіліктерді талдау.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама онда көрсетілген ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі қызметтің сипаттамасы қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлеріне түсінікті болатындай етіп жасалады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама қызмет көрсетуді беруші белгілеген ҰҚБЖ шеңберінде құжаттарды сақтау мерзімдерін сақтай отырып, уақтылы жаңартылады және сақталады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама жеке құжаттармен ресімделеді немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа құжаттарымен біріктіріледі. Егер қолданыстағы құжаттарда қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің ережелері егжей-тегжейлі баяндалса, онда мұндай құжаттарға тиісті сілтемелер көрсетіледі.

27. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН қызмет көрсетуді беруші мен ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы негізгі мүдделі тараптар арасында ұшу қауіпсіздігі бойынша ақпарат алмасудың негізгі құралы болып табылады.

ҰҚБЖН сонымен қатар қызмет көрсетуді берушінің қызметкерлеріне де, тиісті сыртқы ұйымдарға да ҰҚБЖ тұжырымдамалық шеңбері туралы ақпарат беруге қызмет етеді.

ҰҚБЖН ресми құжат ретінде қабылдау үшін қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға келісуге жібереді. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші өзі әзірлеген ҰҚБЖН сапасы мен толықтығы үшін толық жауапты болады, ал қызмет көрсетуді беруші персонал ҰҚБЖН танысады және басшылыққа алады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН келісуі Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес белгіленген мерзімдерде жүзеге асырылады.

28. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН мыналарды қамтиды:

- 1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды баяндау;
- 2) ҰҚБЖ-ге қойылатын талаптар, сондай-ақ ҰҚБЖ-ге қойылатын қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарға сілтемелер;
- 3) ҰҚБЖ қолданылу саласы айқындалған авиациялық жүйенің сипаттамасы;
- 4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік туралы және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты жетекші қызметкерлер туралы ақпаратты қоса алғанда, ҰҚБЖ процестері мен рәсімдеріне қатысты жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясының сипаттамасы;
- 5) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ерікті және міндетті түрде ұсыну жүйелерінің процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;
- 6) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процестері мен рәсімдерін сипаттау;
- 7) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы авиациялық оқиғаларды ішкі тергеп-тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;
- 8) SPI және SPT белгілеу және мониторингі, сондай-ақ SPT қол жеткізуді бақылау рәсімдерінің сипаттамасы;
- 9) қызмет көрсетуді берушінің барлық персоналын ҰҚБЖ саласында даярлауға байланысты процестер мен рәсімдердің сипаттамасы;
- 10) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;
- 11) ішкі тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;
- 12) өзгерістерді жүзеге асыру рәсімдерінің сипаттамасы;
- 13) ҰҚБЖ құжат айналымын басқару рәсімдерінің сипаттамасы;
- 14) егер қажет болса, ERP.

ҰҚБЖН бұл жеке құжат немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа ұйымдастырушылық құжаттарымен біріктірілген.

ҰҚБЖН уақтылы қайта қаралуы және жаңартылуы керек, қайта қарау мерзімін қызмет көрсетуді беруші анықтайды. ҰҚБЖН өзгерістер енгізбес бұрын қызмет көрсетуді беруші өзгерістерді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келіседі.

3-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару

7-тарау. Қауіпті анықтау (қауіпті факторлар)

29. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдерін (тәуекел факторларын) басқару процесін айқындайды және жүзеге асырады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесі қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалауды және оларды бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруды қамтиды.

30. Қызмет көрсетуді беруші өзі ұсынатын авиациялық қызметтерге байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесін анықтайды және жүзеге асырады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесі реакциялық және белсенді әдістердің жиынтығына негізделген.

31. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ақпараттың және (немесе) деректердің ішкі және сыртқы көздерін айқындайды.

Ішкі және сыртқы көздерден алынатын ақпаратты және (немесе) деректерді қызмет көрсетуді беруші қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет етуші және проактивті әдістерін жүзеге асыру кезінде пайдаланады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулықтың (ИКАО Doc 9859) 9.4.4.1 және 9.4.4.2-тармақтарында келтірілген.

32. Қызмет көрсетуді беруші ұйым шеңберінде төменде көрсетілген ақпаратты, сондай – ақ қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН бекіткен сәйкес басқа да қажетті пропорционалды ҰҚДЖӨЖ енгізеді және қолдайды.

ҰҚДЖӨЖ деректерді жинау, өңдеу және ұсыну жүйесін, ұшу қауіпсіздігі туралы мәліметтер базасын, ақпарат алмасу әдістерін және тіркелген ақпаратты, соның деректер мен ақпаратты ішінде:

1) тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті орган немесе қызмет көрсетуді берушілер жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы тергеп-тексеруге қатысты;

2) авиациялық оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесіндегі;

3) авиациялық оқиғалар туралы деректерді ерікті түрде ұсыну жүйесіндегі.

Қызмет көрсетуді беруші әділ мәдениет қағидатына негізделетін, сондай-ақ уәкілетті органның және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның

ҰҚДЖӨЖ үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректердің негізгі көзі болып табылатын ҰҚДЖӨЖ енгізеді.

33. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы қандай деректер мен ақпаратты анықтайды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару процесін қолдау және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдау үшін, сондай-ақ қауіптердің (қауіпті факторлардың) және онымен байланысты тәуекелдердің (тәуекел факторларының) әсерін (ықтималдық дәрежесі мен ауырлығын) неғұрлым дәл бағалау үшін жиналуға және талдауға жатады, ал сондай-ақ, SPI анықтау және (немесе) қайта қарау процесі үшін.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдері (тәуекел факторлары) туралы және ұшу қауіпсіздігі саласындағы өз мақсаттарына қол жеткізу барысы туралы неғұрлым нақты түсінік алу үшін ішкі және сыртқы көздерден келетін ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинауға интеграцияланған тәсілді қолдану мүмкіндігін қарастырады.

Жинауға жататын ұшу қауіпсіздігі туралы үлгілік деректер мен ақпарат Ұшу қауіпсіздігі басқармасы нұсқаулығының (ИКАО Doc 9859) 5-1-суретінде келтірілген.

34. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналға ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналды ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың артықшылықтары туралы және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың тиісті мәдениетін енгізу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы ықтимал кемшіліктерді белсенді анықтау мақсатында қандай ақпаратты және қандай тәртіппен хабарлау керектігі туралы хабардар етеді.

35. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған тұлғалардың құпиялылығын қамтамасыз етеді.

ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған адамдардың құпиялылығын ҰҚДЖӨЖ жүргізуге жауапты тұлға тағайындаған қызмет көрсетуді беруші қамтамасыз етеді.

Құпиялылықты сақтау қызметкерлердің қателіктерінен туындаған қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға ықпал етеді.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе уәкілетті ұйым осы тармаққа сәйкес тәртіптің қолданылатынын айқындайтын жағдайларды қоспағанда, ҰҚДЖӨЖ шеңберінде жиналған, сақталған немесе талданатын ұшу қауіпсіздігі туралы деректер немесе ақпарат ұшу қауіпсіздігінің деңгейін ұстап тұруға немесе арттыруға қатысы жоқ мақсаттарда ұсынылмайды немесе пайдаланылмайды Заңның 92-2-баптары

Қызмет көрсетуді беруші кейін әділ мәдениетті іске асыру тәртібін белгілейтін ішкі ережелерді қабылдайды. Әділ мәдениетті іске асыру Заңның 92-1, 92-2 және 92-3 - баптарының ережелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және

даму министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 505 "Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15597 болып тіркелген) бұйрығының (бұдан әрі – Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидалары) талаптарына және қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН сәйкес жүзеге асырылады.

36. Қызмет көрсетуді беруші қабылданған шешімдер немесе шаралар туралы ақпаратты қамтитын ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған кез келген тұлғаға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚДЖӨЖ деректерді ұсынған тұлғаларға берген жауаптары мұндай хабарламалардың байыпты қабылданатынын көрсетеді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігінің оң мәдениетін насихаттауға және деректерді ұсынуды ынталандыруға ықпал етеді.

37. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ қызмет көрсетуді беруші қолданатын таксономияға сәйкес жіктелетін, қызмет көрсетуді беруші қолданатын ҰҚДЖӨЖ қолдау мақсатында сапалық деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну бойынша лауазымды тұлғалардың ҰҚДЖӨЖ жүргізу тәртібі және жауапкершілігі сипатталады. Авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесі арқылы хабарлама жіберген кезде ИКАО Accident/Incident data Reporting (ADREP) таксономиясы қолданылады.

38. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғалар туралы деректерді қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігі туралы Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН ұсынады.

39. Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер қызмет көрсетуді берушінің қосалқы құрамының ажырамас бөлігі болып табылады.

Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігін ішкі тергеп-тексерулердің негізгі міндеті-ұшу қауіпсіздігінің кемшіліктерін жою немесе азайту арқылы болашақта не болғанын және ұқсас жағдайлардың пайда болуын қалай болдырмауға болатындығын түсіну.

40. Тізбесі Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген оқыс оқиғалардың жекелеген түрлерін қызмет көрсетуді берушілер ҰҚБЖ шеңберінде дербес тексереді. Мұндай тергеп-тексеру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде жүргізіледі.

Қызмет көрсетуді беруші мүдделер қақтығысын болдырмауды ескере отырып, ішкі тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрады, ол жүргізілетін тергеп-тексеру кезінде объективтілік пен бейтараптық қағидаттарын басшылыққа алады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші ішкі тергеп-тексерулерді орындауға тартылған персоналдың тиісті біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

Тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін түпкілікті есепті қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті органына және уәкілетті ұйымға ұсынады.

41. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ, сондай-ақ басқа да қолда бар көздерден алынған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауға жинақтайды.

42. Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесінде қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметі саласында бар барлық ықтимал қауіптер (қауіпті факторлар), соның ішінде ұйымның ішінде де, сыртында да басқа жүйелермен өзара іс-қимыл қарастырылады.

Қауіптер (қауіпті факторлар) анықталғаннан кейін қызмет көрсетуді беруші олардың ықтимал салдарын анықтайды.

43. Анықталған қауіптер (қауіпті факторлар) және олардың ықтимал салдары ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау процесі барысында одан әрі пайдалану мақсатында құжаттамалық ресімдеуге жатады.

8-тарау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту

44. Қызмет көрсетуді беруші анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) айқындауды, талдауды, бағалауды, бақылауды және (немесе) азайтуды қамтамасыз ететін процесті айқындайды және жүзеге асырады.

45. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның пайдалану ортасына сәйкес келетін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасын, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару рәсімін әзірлейді және бекітеді.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару жөніндегі рәсім, басқалармен қатар, ұшу қауіпсіздігі үшін қандай тәуекелдердің (тәуекел факторларының) жол берілмейтін немесе жол берілетін немесе қолайлы екенін анықтауға мүмкіндік беретін әдістің сипаттамасын, оның ішінде осындай тәуекелдерді бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға басымдық беру әдісінің сипаттамасын қамтиды (қауіп факторлары).

46. Ұшу қауіпсіздігіне арналған тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасы ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдің (тәуекел факторларының) ықтималдығы

мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәуекелдің (тәуекел факторларының) рұқсат етілуін анықтау үшін пайдаланылады.

47. Тәуекелдің (тәуекел факторларының) жол берілуіне байланысты қызмет көрсетуді беруші тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қажетті шараларды қабылдайды:

1) жол берілмейтін – тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту немесе қызметін тоқтату жөнінде дереу шаралар қабылдау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел индексін (тәуекел факторларын) рұқсат етілген деңгейге дейін төмендету мақсатында қосымша немесе жақсартылған алдын алу тетіктерінің болуын қамтамасыз ету үшін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту жөніндегі бірінші кезектегі әрекеттерді орындау;

2) жол берілетін – ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі белгілі бір шараларды жүзеге асыру кезінде жол беріледі. Тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беру туралы шешім ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешім қабылдауға өкілеттігі бар басшы қабылдайды;

3) қолайлы – өзінің ағымдағы нысанында қолайлы. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту бойынша одан әрі шаралар талап етілмейді.

Қызмет көрсетуді берушілер ұшу қауіпсіздігі үшін өздерінің тәуекел (тәуекел факторларына) бағаларына басымдық беру туралы және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту шараларын енгізу туралы шешімді дербес қабылдайды.

48. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында қызмет көрсетуді беруші SPI мониторингін жүзеге асырады.

49. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесін қызмет көрсетуді беруші құжаттайды және мыналарды қамтиды:

1) бақылау құралдарының тиімділігін айқындау және (немесе) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту үшін ішкі тексерулер жүргізу кезінде одан әрі талдау және мониторинг жүргізу, персоналды даярлау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпараттың үлкен көлемін сақтауға және талдауға болатын электрондық кестені немесе деректер базасын жүргізу немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану, сондай ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында ақпарат алмасу үшін;

2) қызмет көрсетуді берушіге ыңғайлы форматта тізілімді жүргізу, онда анықталған қауіптер (қауіпті факторлар), олардың ықтималдығы мен ықтимал салдары, олармен байланысты тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау, анықталған күні, қауіптілік (қауіпті фактор) санаты, қашан немесе қайда әрекет ететіні, кім анықтағаны туралы қысқаша сипаттама болады және тиісті тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту үшін қандай шаралар қолданылды.

4-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету

9-тарау. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және бағалау

1-параграф. ҰҚБЖ ішкі тексерулер

50. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметі ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін қандай да бір кемшіліктер немесе проблемалар анықталған жағдайда қабылданатын шараларды әзірлеуді және іске асыруды қамтиды.

51. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін тексеру және бағалау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін растау әдістерін әзірлейді және қолданады.

Қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бағалау мынадай негізде қалыптастырылады:

1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым жүргізетін іріктеп және жоспардан тыс тексерулердің, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің басқа да сыртқы тексерулерінің нәтижелерін;

2) қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін ішкі тексеру нәтижелері;

3) авиациялық оқиғаларға жүргізілген ішкі тергеп-тексерулер;

4) ҰҚДЖӨЖ деректері мен ақпараты;

5) қызмет көрсетуді беруші жүргізген ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне талдаулар;

6) қызмет көрсетуді беруші қарамағындағы басқа да көздерден тұрады.

52. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігіне қамтамасыз етудің тиімділігі " Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысына сәйкес белгіленетін SPI және SPT ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген нәтижелердің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ұйымның мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық және эксперименттік авиациясындағы SPI-ге арақатынасы арқылы расталады.

53. SPI және SPT белгілеумен және мониторингімен ұштастыра отырып, ҰҚБЖ ішкі тексерулерін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін тексеру мақсатында қызмет көрсетуді беруші жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ішкі тексерулері қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің, саясаттың, процестер мен рәсімдердің талаптарынан ауытқуларды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың кемшіліктерін және (немесе) тиімсіздігін, сондай-ақ оларды жетілдіру мүмкіндіктерін анықтауға арналған ҰҚБЖ.

ҰҚБЖ ішкі тексерулерінің нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші тиісті ауытқулардың және (немесе) кемшіліктердің туындауының түпкі себептерін талдауды көрсете отырып, түзету және алдын алу шараларының жоспарларын әзірлейді және іске асырады.

2-параграф. SPI мониторингі

54. Қызмет көрсетуді беруші қызмет түріне және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай SPI әзірлейді, белгілейді және бақылайды олар ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттармен байланысты, қолда бар деректер мен сенімді өлшемдер негізінде таңдалған немесе белгіленген, тиісінше нақты және есептелетін, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің мүмкіндіктері мен шектеулерін ескере отырып, шынайы.

Әрбір SPI сипаттамасы келесі ақпаратты қамтиды:

- 1) SPI өлшейтін нәрсенің сипаттамасы;
- 2) SPI тағайындау (басқару үшін не қажет және осы SPI арқылы кімге хабарлау керек);
- 3) өлшем бірліктері және SPI есептеу үшін қандай да бір талаптар;
- 4) SPI-ге байланысты мәліметтерді жинауға, тексеруге, мониторингке, мәліметтерді ұсынуға және шаралар қабылдауға кім жауапты екендігі туралы ақпарат (ұйымның қандай құрылымдық бөлімшелерінен қандай қызметкерлер);
- 5) SPI-ге қатысты деректерді қайда немесе қалай жинау және сақтау керектігі туралы ақпарат;
- 6) SPI-ге қатысты деректерді ұсыну, жинау, мониторингілеу және талдау жиілігі.

55. Қызмет көрсетуді берушілер SPI бағалауы арқылы SPT жетістігін бақылайды, соның ішінде бақылау үшін SPI ақпарат көзін анықтау және анықтау.

SPT көрсетуді берушілер басшылығының қысқа және орта мерзімді перспективада ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару саласындағы жоспарланған жетістіктерін анықтайды. SPT ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін тексерудің өлшенетін әдісін қамтамасыз етеді.

SPT белгілеу кезінде басым тәуекел (тәуекел факторлары) деңгейі, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторлары) жол беру, сондай-ақ авиациялық қызметтің нақты саласындағы ұшу қауіпсіздігі деңгейіне қатысты күту сияқты факторлар ескеріледі.

56. SPI мониторингі мен бағалауды қызмет көрсетуді беруші ұйымның иелігіндегі көздерден ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинау арқылы жүзеге асырады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингтеу, бағалау және өлшеу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты пайдалану ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға қатысты шешімдер қабылдау үшін талап етілетін ақпаратты әзірлеу жөніндегі қажетті қызметті білдіреді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу, бағалау және өлшеу ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін тексеру тәсілін, сондай-ақ ҰҚБЖ шеңберіндегі процестер мен қызметтің тұтастығы мен тиімділігін өлшеу тәсілін қамтамасыз етеді.

3-параграф. Ұшу қауіпсіздігін талдау

57. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ҰҚБЖ шеңберінде пайдалы ақпаратты анықтау, қорытындыларды қалыптастыру және деректерге негізделген шешім қабылдау процесін қолдау мақсатында алынған (жиналған) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, бағалау және визуализациялау үшін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі деректер мен ақпаратты өңдеуді және талдауды жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін талдау Қызмет көрсетуді берушінің қауіпсіздік мәдениетін дамыту мақсатында статистикалық көрсеткіштер, кестелер, диаграммалар, есептер, кестелер немесе презентациялар түрінде ұшу қауіпсіздігі туралы іс жүзінде пайдалы ақпаратты қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды қызмет көрсетуді беруші мынадай мақсаттарда жүргізеді:

1) қауіптермен (қауіпті факторлармен) және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін тұрақты арттыруға кедергі келтіретін элементтермен байланысты себептер мен ықпал ететін факторларды айқындау;

2) жақсартуға жататын салаларды зерделеу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау құралдарының тиімділігін арттыру;

3) ұшу қауіпсіздігін және осы саладағы үрдістерді қамтамасыз ету тиімділігінің тұрақты мониторингін қолдау.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) немесе қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге және олардың жұмыс істеуіне жауапты адамдар тобы жүзеге асырады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші осындай талдауды орындауға тартылған персоналдың біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

58. Ұшу қауіпсіздігін талдау, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және өлшеу нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне тоқсан сайынғы, жартыжылдық және жылдық талдау жасайды.

Ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауды қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға жалпылау және жалпы азаматтық авиация бойынша ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру жөнінде ескерту шараларын қабылдау үшін жібереді.

10-тарау. Өзгерістерді жүзеге асыру

59. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН айқындайды, сипаттайды және өзі ұсынатын авиациялық қызметтермен байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) деңгейіне әсер етуі мүмкін өзгерістерді анықтауға және басқаруға бағытталған процесті жүзеге асырады, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторлар) және олармен байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторлары) анықтайды, осы өзгерістерден туындауы мүмкін және осындай тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқарады.

60. Қызмет көрсетуді беруші өз қызметі шеңберінде өзгерістерді жүзеге асыру процесін бастауға қандай өзгерістер ықпал ететінін анықтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзгерістердің ұйым персоналына әсерін ескереді және өзгерістер туралы тиісті ақпаратты өз персоналына алдын ала жеткізеді.

61. Қызмет көрсетуді берушілер өзгерістерді жүзеге асыру процесі басқалармен қамтиды:

1) өзгерістің сипаттамасы және оны жүзеге асыру себептері;

2) оларға әсер ететін тұлғаларды, жабдықтарды, жүйелерді, процестерді, құрылымдарды немесе интерфейстерді анықтау. Жүйенің сипаттамасын және ұйымның интерфейстерін қайта қарау қажет болуы мүмкін. Өзгерістер ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қолданыстағы шараларға әсер етуі мүмкін;

3) өзгеріске байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізу;

4) іс-қимыл жоспарын әзірлеу және бекіту (өзгерісті іске асыру) онда не, кімге және қандай мерзімде орындау қажет екендігі көрсетіледі;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысының өзгерісті бекітуі.

11-тарау. ҰҚБЖ үнемі жетілдіру

62. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ қолдау және одан әрі жетілдіру мақсатында өзінің ҰҚБЖ шеңберінде процестерге мониторинг пен бағалау жүргізеді.

63. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның тұрақты өзгеруіне және оның пайдалану жағдайларына байланысты ҰҚБЖ қолдайды және үнемі жетілдіреді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ үнемі жетілдіру процесі ҰҚБЖ тиімділігінің қорытынды көрсеткіштерін бағалауға, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің қызметін жүзеге асыру барысында жиналған ақпаратты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

ҰҚБЖ тиімділігін анықтауға мүмкіндік беретін әдістерге мыналар жатады:

1) қызмет көрсетуді берушінің ішкі тексерулерін де, басқа ұйымдар жүргізетін тексерулерді де қамтитын тексерулер;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін бағалауды және қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің тиімділігін бағалауды қамтитын бағалаулар;

3) қайталанатын оқиғалардың, оның ішінде авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші белгілеген нормативтік құқықтық талаптардың және (немесе) қағидалардың бұзылу қателіктері мен фактілерінің мониторингін көздейтін оқиғалардың мониторингі.

4) ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолулар персоналдың ҰҚБЖ жұмысына қатысуы туралы пайдалы ақпарат жинауға мүмкіндік беретін ұшу қауіпсіздігі мәдениетіне қатысты шолуларды қамтиды. Олардың көмегімен ұйымдағы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетінің көрсеткіші анықталады;

5) қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттарға қол жеткізетінін тексеруді көздейтін және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі жалпы үрдістерді айқындау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы барлық қолда бар ақпаратты қарауға мүмкіндік беретін басшылық деңгейіндегі талдау;

6) үрдістерді ескеретін басшылық деңгейіндегі талдау шеңберінде SPI және SPT бағалау, ал тиісті деректер болған кезде басқа қызмет көрсетуді берушілердің, мемлекеттің немесе жаһандық деректермен салыстыруға мүмкіндік береді;

7) ҰҚДЖӨЖ алынған ақпаратқа және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жақсартуларды іске асыру нәтижесі болып табылатын ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулерге қызмет көрсетуді беруші жүргізетін нәтижелерге негізделген алынған сабақтарды пайдалану.

64. SPI тұрақты мониторингі, ҰҚБЖ жұмысының мониторингі, оның ұшу қауіпсіздігі мен қосалқы жүйелер үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару жүйесі қызмет көрсетуді берушіге ұшу қауіпсіздігін басқару процестері оның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қойған мақсаттарына қол жеткізуге әкелетініне көз жеткізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ ҰҚБЖ тұрақты жетілдіруге ықпал етеді.

5-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау

12-тарау. Қызметкерлерді даярлау және оқыту

65. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді және кадрларды оқыту мен даярлау, тиімді ақпараттық өзара іс-қимыл жасау және ұйымда ақпарат алмасу арқылы үнемі артып отыратын персоналдың техникалық құзыреттілігін ұштастыру арқылы қызмет көрсетуді беруші қойған ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Бірінші басшы мен бірінші басшыға тікелей есеп беретін басшылар бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін насихаттауда жетекші рөл атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау қызметкерлерге ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметіне саналы түрде қарауға ықпал ететін құндылықтар жүйесін ұсына отырып, ұйымның саясатын, процестері мен процедураларын толықтырады.

Қызмет көрсетуді беруші ұйымның барлық деңгейлерінде тиімді екіжақты ақпараттық өзара іс-қимылға ықпал ететін процестер мен рәсімдерді енгізеді және жүзеге асырады. Ақпараттық өзара әрекеттесу процестері қызмет көрсетуді беруші басшылығының стратегиялық нұсқауларын ескереді және барлық қызметкерлерді ұшу қауіпсіздігі туралы ашық және сындарлы пікірлер беруге шақырады.

66. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлау бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады, олар қызметкерлердің өздерінің міндеттерін орындау үшін тиісті даярлығы мен біліктілігін қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы даярлау бағдарламаларының шеңбері әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуін қамтамасыз етуге қатысу дәрежесіне сәйкес келеді.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлаудың тиісті бағдарламаларының болуына және іске асырылуына жауап береді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары Қызмет көрсетуді беруші персоналдың кәсіби дағдыларын сақтау мақсатында персоналды бастапқы даярлауға, қайта даярлауға және оның кәсіби деңгейін қолдауға қойылатын талаптарды қамтиды.

67. Қызмет көрсетуді беруші персоналдың ҰҚБЖ байланысты міндеттерін айқындайды және әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуіне қатысуына сәйкес даярлықтан өтуін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламаларында бірінші басшыны қоса алғанда, ҰҚБЖ тікелей байланысты персонал үшін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы оқытудың мазмұны көрсетіледі.

68. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары "Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық персоналды кәсіптік даярлаудың Үлгі бағдарламаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8785 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 28 қыркүйектегі № 764 бұйрығының (бұдан әрі – Үлгі бағдарламалар) талаптарына сәйкес әзірленеді және іске асырылады.

69. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзінің функционалдық міндеттерін орындау үшін барлық деңгейдегі қызметкерлердің құзыреттілігін сақтау

мақсатында қызмет көрсетуді беруші персоналдың дағдылары мен білімін кемінде үш жылда бір рет тексереді.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге тартылған персоналдың дағдылары мен білімдерін тексеру нәтижелері бойынша персоналдың білімінде және (немесе) дағдыларында олқылықтар немесе кемшіліктер анықталған кезде тиісті түзету шаралары қабылданады.

13-тарау. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу

70. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасудың ресми құралдарын әзірлейді және қолданады:

1) қызметкерлерді олар атқаратын лауазымдарға мөлшерлес көлемде ҰҚБЖ таныстыруды қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды ақпаратты ұсынады;

3) ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру мақсатында кәсіпорынның нақты іс-әрекеттерінің себептерін түсіндіреді;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін енгізу немесе өзгерту себептерін түсіндіреді.

71. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды және ҰҚБЖ рәсімдерін барлық персоналдың назарына жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы ақпаратты жеткізуді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі мәселелерін танымал етуді қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпараттық хаттар (жиынтықтар), хабарламалар, ұшу қауіпсіздігі туралы бюллетеньдер, интернет-ресурстар, брифингтер және (немесе) персоналды даярлау курстары арқылы іске асырады.

Ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тергеп-тексерулерден, алдыңғы оқиғалар мен оқиғалардан алынған сабақтар немесе қызмет көрсетуді беруші мен басқа ұйымдардың тәжірибесі туралы ақпараттың кең таралуын қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу:

1) ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясаты мен мақсаттарын танымал ету тәсілі болып табылатын барлық қызметкерлердің ҰҚБЖ туралы жан-жақты хабардар болуын қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігі мәселелерімен және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдермен (тәуекел факторларымен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін маңызды ақпаратты тарату, бұл қызмет көрсетушіні ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) ұшыратуы мүмкін. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай ақпарат маңызды болып саналатынын және оны қашан тарату керектігін анықтайды;

3) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған жаңа шаралар және түзету шаралары туралы хабардарлықты арттыру. Қызмет көрсетуді беруші тап болатын ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) уақыт өте келе өзгереді, сондықтан бұл өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаңа немесе түзетілген рәсімдері туралы ақпарат беру. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін жаңарту кезінде осы өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

5) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу және қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге ынталандыру. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу екі жаққа да бағытталған. Қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлері ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі мәселелері туралы есеп беруі маңызды;

6) кері байланысты қамтамасыз ету. Ұшу қауіпсіздігі туралы есептерді ұсынатын қызметкерлерге анықталған проблемаларды шешу үшін қандай шаралар қабылданғаны туралы ақпаратпен жауаптар жіберу.

72. Қызмет көрсетуді беруші қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды таратылатын ақпаратты алуы мен түсінуін тексеру арқылы өзінің ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады. Ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалау ішкі тексерулер жүргізу кезінде немесе ҰҚБЖ жұмыс істеу тиімділігін бағалау кезінде жүзеге асырылады.

73. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау жөніндегі іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші тұрақты негізде жүргізеді.

14-тарау. Ұшу-қону жолағындағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

74. Қызмет көрсетуді беруші ИКАО ұшулар қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаһандық жоспарында және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым әзірлейтін және бекітетін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспарда белгілейтін жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауды қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші жоғары тәуекел санатына жататын тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайтуға бағытталған шараларды іске асыруды қамтамасыз етеді, мұндай шаралар мемлекеттік деңгейде қаралатын бағдарламалар, бастамалар мен жоспарлар ескеріле отырып әзірленеді.

75. Ұшу-қону жолағындағы операциялар (бұдан әрі – ҰҚЖ) үшін жоғары тәуекел санатына әуе кемелерін ҰҚЖ шегінен тыс домалату және ҰҚЖ рұқсатсыз басып алу тәуекелдері (тәуекел факторлары) жатады.

Көрсетілген тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту мақсатында ИКАО ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі бағдарлама мен іс-қимыл жоспарын

әзірлейді, оның негізінде ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі бағдарлама және Қазақстан Республикасының Азаматтық авиация ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-қимыл жоспары, сондай-ақ азаматтық авиация ұйымдарының ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі жергілікті іс-қимыл жоспарлары әзірленеді.

76. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздік деңгейін қамтамасыз етуге және арттыруға бағытталған іс-шаралар мен ұсынымдар кешенін, сондай-ақ ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі жұмыс топтарын құру және ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-қимыл жоспарларын әзірлеу жөніндегі нұсқаулықтарды білдіреді.

77. ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігін қамтамасыз етуді әуе кемелерін пайдаланушылар, сертификатталатын әуеайлақтарды пайдаланушылар және әуе қозғалысына қызмет көрсетуді жүзеге асыратын аэронавигациялық қызмет көрсетуді берушілер кіретін қызмет көрсетуді берушілерге қолданылады.

ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін барлық сертификатталатын әуеайлақтарда ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топтар құрылады. ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топтың міндеттері, мақсаттары мен жұмыс тәртібі ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топ туралы ережеде айқындалады.

78. Қызмет көрсетуді беруші осы тараудың ережелеріне сәйкес оған қатысты бөлігінде ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздік деңгейін қамтамасыз етуге және арттыруға бағытталған іс-шаралар мен ұсынымдарды іске асыруды қамтамасыз етеді.

79. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топқа әуе кемелерін пайдаланушылардың, сертификатталатын әуеайлақты пайдаланушының және әуе қозғалысына қызмет көрсетуді жүзеге асыратын аэронавигациялық қызмет көрсетуді берушінің өкілдері кіреді. Бұл ретте сертификатталатын әуеайлақты пайдаланушы ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топ құруды қамтамасыз етеді.

80. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топ әуеайлақ схемасымен, таңбалаумен, белгілермен, оттармен, сондай-ақ ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігіне әсер ететін әуеайлақты пайдалану рәсімдерімен байланысты ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігіне әсер ететін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтайды.

ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топтағы барлық ұйымдар қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың, сондай-ақ анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалаудың ұжымдық процесіне қатысады.

81. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топ ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігіне ықпал ететін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың (іс-қимылдардың) тізбесін

қамтитын ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді және оларды орындауға жауапты адамдардың (ұйымдардың) тізімін қамтиды. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топ ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігіне байланысты ықтимал проблемалар және (немесе) мәселелер бойынша азаматтық авиация ұйымдарының басшы құрамымен консультациялар жүргізеді және осындай проблемаларды және (немесе) мәселелерді жою және (немесе) шешу жөнінде ұсынымдар дайындайды.

ҰҚЖ операцияларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарында көрсетілген шаралар (іс-қимылдар) сертификатталатын әуеайлақтың нақты пайдалану шарттары ескеріле отырып әзірленеді және осы әуеайлақтың ҰҚЖ операцияларының қауіпсіздігіне байланысты проблемаларды және (немесе) мәселелерді шешуге бағытталған.

82. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топ ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі әзірленген іс-шаралар жоспарында көзделген іске асырылған және (немесе) орындалған шаралардың (іс-қимылдардың) тиімділігін мерзімді негізде бағалауды жүргізеді. Бұл ретте сертификатталатын әуеайлақтың пайдаланушысы ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі әзірленген іс-шаралар жоспарында көзделген шаралардың (іс-қимылдардың) орындалуын бақылайды және ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспары сертификатталатын әуеайлақтың ҰҚЖ-ның тиімді құралы болып табылуы үшін шаралар қабылдайды.

83. ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топтардың жұмыс нәтижелері бойынша ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздік деңгейін арттыруға бағытталған ақпарат әзірленеді, оны ҰҚЖ-дағы операциялардың қауіпсіздігі жөніндегі топ сертификатталатын әуеайлақтың тиісті пайдаланушыларының назарына жеткізеді.

84. Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым ҰҚЖ-дағы операцияларының қауіпсіздігі жөніндегі топтар қызметінің нәтижелерін жүйелейді және жинақтайды.

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2011 жылғы 28 наурыздағы
№ 173 бұйрығымен
бекітілген

Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулықты бекіту туралы

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 30.12.2024 № 445 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-бөлім. Кіріспе

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету кезінде ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық (бұдан әрі – Үлгі нұсқаулық) "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң), Халықаралық азаматтық авиация туралы конвенцияға 19-қосымшаға, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаға, Doc 9859 ИКАО "Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулық" сәйкес әзірленді.

Үлгі нұсқаулық коммерциялық әуе тасымалдарын жүзеге асыратын азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыларға қызметтер көрсететін авиациялық техникаға техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі сертификатталған ұйымдар болып табылатын қызмет көрсетуді берушілердің (бұдан әрі – қызмет көрсетуді беруші) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесін (бұдан әрі – ҰҚБЖ) жұмыс істеуін енгізу және қолдау жөніндегі талаптарды нақтылайды.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың 1-тарауының 3-тармағында көрсетілген ҰҚБЖ-нің жұмыс істеуін енгізу және қолдау үшін тұжырымдамалық шеңберлерді ескереді, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына және ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

Осы тармақтың ережелерін қолдану коммерциялық әуе тасымалдарын жүзеге асырмайтын азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыларға қызмет көрсететін авиациялық техникаға техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі сертификатталған ұйымдарға осы Үлгі нұсқаулықтың талаптарын қолдануға кедергі келтірмейді.

2. Осы Үлгі нұсқаулықта пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) азаматтық авиация ұйымының бірінші басшысы (бұдан әрі – бірінші басшы) – қызмет көрсету тармақшасының пәрменді және тиімді жұмыс істеуі үшін дербес жауапты болатын жеке, тиісті лауазымды адам;

2) әділ мәдениет – Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, авиация персоналы және азаматтық авиация саласындағы өзге де жұмыскерлер азаматтық авиация саласындағы қателіктер немесе теріс қылықтар туралы хабарлайтын және жасалған қателіктер немесе теріс қылықтар үшін жауаптылықта болмайтын ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаты;

3) әуе кемесі – жер (су) күшінен бөлінген ауамен өзара іс-қимылды болдырмай, оның ауамен өзара іс-қимылы есебінен атмосферада ұсталатын аппарат;

4) интерфейс – қызмет көрсетушінің ішкі құрылымдық бөлімшелері мен ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл;

5) қауіп (қауіпті фактор) – авиациялық оқиға немесе авиациялық оқиғаны тудыруы немесе олардың қайта басталуына жәрдемдесуі мүмкін жай-күй немесе объект ;

6) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет ету әдісі – бұл бұрын болған нәтижелерге немесе оқиғаларға талдау жүргізілетін процесс. Қауіптер (қауіпті факторлар) ұшу қауіпсіздігіне байланысты авиациялық оқиғаларды немесе инциденттерді тергеп-тексеру процесінде анықталады. Авиациялық оқиғалар және (немесе) инциденттер жүйедегі кемшіліктердің көрсеткіші болып табылады және соның арқасында оқиғаға қандай қауіптер (қауіпті факторлар) ықпал еткенін анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін;

7) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың проактивті әдісі – авиациялық оқиғаға немесе инцидентке қауіптерді (қауіпті факторларды) дамыту мүмкіндігін айқындау мақсатында оқиғаларды немесе процестерді негізге ала отырып, ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты және (немесе) деректерді жинау, сондай-ақ оқиғалардың жиілігі туралы ақпаратты немесе деректерді талдау жүзеге асырылатын процесс. Қауіптерді (қауіпті факторларды) белсенді анықтау үшін ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат негізінен ұшу ақпаратын талдау бағдарламаларынан, ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсыну жүйелерінен және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардан келіп түседі;

8) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесі – ұйымның кез келген өнімдері, адамдар , процестер, рәсімдер, объектілер, қызметтер және басқа аспектілері, соның ішінде бірыңғай процестің бөлігі ретінде бірге жұмыс істейтін сыртқы факторлар және ҰҚБЖ шеңберінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетуші қызметімен байланысты элементтер жиынтығы және осы қызметке әсер етеді;

9) тәуекел ауырлық дәрежесі (тәуекел факторлары) – анықталған қауіптердің (қауіпті факторлардың) салдары немесе нәтижелері түрінде негізді түрде күтуге болатын зиян дәрежесі;

10) ұшу қауіпсіздігі – адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру немесе мүлікке залал келтіру тәуекелі қолайлы деңгейге дейін төмендетілген және қауіптілік көздерін (қауіпті факторларды) анықтаудың және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың үздіксіз процесі арқылы осы не бұдан да төмен деңгейде тұратын жай-күй;

11) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) – қызмет көрсетушінің лауазымды тұлғасы, ТҚКБ-ны енгізуге және оның

тиімді жұмыс істеуіне жауапты. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) лауазымының атауы қызмет көрсетуді берушінің ұйымдық құрылымына байланысты болады;

12) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат – ұшу қауіпсіздігін басқару мақсаттары үшін жарамды ету үшін нақты контексте жасалған, жүйеленген немесе талданған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер;

13) ұшу қауіпсіздігі туралы деректер – ұшу қауіпсіздігіне қатысты және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін қолдау немесе арттыру үшін пайдаланылатын авиациялық көздермен әртүрлі байланыстардан алынған фактілердің немесе айтулы нәтижелердің белгілі бір жиынтығы. Ұшу қауіпсіздігі туралы осындай деректерді жинау авиациялық оқиғаларды немесе оқыс оқиғаларды тергеп-тексеруді, ұшу қауіпсіздігі саласындағы есепті, ұшу қызметінің мазмұны туралы деректерді ұсынуды, пайдалану сипаттамаларын, инспекцияларды, тексерулерді, тексерулерді, зерттеулерді және ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолуларды мониторингтеуді қамтитын, ұшу қауіпсіздігіне байланысты проактивті немесе ден қоятын сипаттағы іс-шаралар барысында жүзеге асырылады;

14) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинау және өңдеу жүйесі (бұдан әрі – ҰҚДЖӨЖ) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару жөніндегі қызметті қамтамасыз ету мақсатында алынған деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратқа кейіннен талдау жүргізу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинауға, тіркеуге және сақтауға мүмкіндік беретін жүйелік тәсіл;

15) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел (тәуекел факторы) – қауіптілік (қауіпті фактордың) салдарының немесе нәтижелерінің болжамды ықтималдығы мен ауырлығы;

16) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел ықтималдығы (тәуекел факторлары) - қауіпті оқиғаның немесе нәтиженің туындау мүмкіндігі;

17) ҰҚБЖ – ресімделмеген ұйымдық құрылымды, жауапкершілік, жауапкершілік иерархиясын, басшылық қағидаттар мен рәсімдерді қамтитын ұшу қауіпсіздігін басқаруға жүйелі тәсіл;

18) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі жөніндегі басқарма – (бұдан әрі – ҰҚБЖН) – ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесінің ұйымдастырылғанын растайтын құжат;

19) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің көрсеткіші – (Safety Performance Indicator – SPI) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және бағалау үшін пайдаланылатын осы параметрлердегі негізгі көрсеткіш;

20) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің нысаналы деңгейі (Safety performance Target – SPT) – ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарды бөлетін, белгіленген кезеңге ұшу қауіпсіздігінің тиімділігін көрсету үшін мемлекет немесе нысаналы деңгейге қызмет көрсетуді беруші жоспарлайтын немесе болжайтын;

21) ұшу қауіпсіздігін оқытудың тиімділігі – ол белгілеген ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің нысаналы деңгейлерімен және ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің

көрсеткіштерімен айқындалатын қол жеткізуге болатын мемлекеттік қызметтер немесе ұшу қауіпсіздігі деңгейіне кейінгі шолу;

22) ұшу қауіпсіздігін талдау – пайдалы ақпаратты шығару, қорытындыны тұжырымдау және осы процестерге негізделген шешім қабылдауды қолдау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, қысу, бағалау және визуализациялау үшін статистикалық немесе өзге де талдамалық әдістерді қолдану процесі.

3. ҰҚБЖ қызметін енгізу мен қолдауға арналған тұжырымдамалық шеңбер төрт негізгі компоненттен және он екі элементтен тұрады:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары:

басшылықтың міндеттемелері;

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік пен міндеттер иерархиясы;

ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау;

төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру;

ҰҚБЖ бойынша құжаттама;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару:

қауіпті анықтау (қауіпті факторлар);

ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және сандық бағалау;

өзгерістерді жүзеге асыру;

ҰҚБЖ үнемі жетілдіру;

4) ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау:

қызметкерлерді даярлау және оқыту;

ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу.

2-тарау. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау

4. ҰҚБЖ тиімді енгізу және жұмыс істеу мақсатында қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы:

1) ұшулар қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты етіп тағайындайды (бұдан әрі – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы)). Қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына, ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне байланысты немесе қызмет көрсетуді беруші қызмет көрсетуді бірнеше қызмет түріне таратқан кезде бірінші басшы қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ енгізуіне және жұмыс істеуіне жауапты

тұлғалар тобын тағайындай алады, бұл ретте олардың бірін тікелей сақтау мақсатында ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулық) тағайындайды және бірінші басшыға есеп берудің бір мәнді иерархиясы;

2) қызмет көрсетуді берушінің авиациялық жүйесінің сипаттамасын қамтамасыз етеді, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

3) тиімді ҰҚБЖ енгізу және жұмыс істеуі үшін қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыруды қамтамасыз етеді;

4) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерге талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

5. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық жүйесінің сипаттамасы ұшу қауіпсіздігін басқару функцияларына арналған процестер, қызмет және интерфейстер туралы жиынтық ақпаратты және қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі қолданылатын ұйымдық құрылымының сипаттамасын, сондай-ақ өзінің авиациялық жүйесі ішінде де, азаматтық авиация саласындағы басқа жүйелермен де өзара іс-қимылдың сипаттамасын білдіреді.

Авиациялық жүйенің сипаттамасы қызмет көрсетуді беруші жүйесінің сипаттамасында айқындалған процестерге маңызды немесе елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда өзгерістерді жүзеге асыру процестері шеңберінде қайта қаралуға жатады.

6. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізер алдында кемшіліктерге талдау жүргізеді, ол қызмет көрсетуді жеткізушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестерін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген ҰҚБЖ қойылатын талаптармен салыстырудан тұрады.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер қызмет көрсетушінің толық функционалды және тиімді қосалқы бөлшектерін енгізу үшін қажетті әрекеттерді анықтайтын қосалқы бөлшектерді енгізу жоспарына сәйкес жойылуға жатады.

Кемшіліктерді талдау нәтижелері негізінде ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізуге кедергі келтіретін мүмкін анықталған кемшіліктерді ескере отырып, ҰҚБЖ енгізу жоспарын әзірлейді және мүдделі тараптардың назарына жеткізеді.

7. Қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізу осы Үлгі нұсқаулықтың, Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (бұдан әрі – ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспары негізінде әзірленген ҰҚБЖ енгізу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. ҰҚБЖ енгізу жоспарын қызмет көрсетушінің бірінші басшысы бекітеді.

8. ҰҚБЖ енгізу жоспары мыналарды қамтиды:

1) қызмет көрсетуші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасы;

2) ҰҚБЖ енгізу үшін қажетті іс-қимылдардың сипаттамасы;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген әрекеттерді орындау мерзімдері;

4) белгілі бір іс-қимыл жоспарының орындалуына кім жауапты екендігі туралы ақпарат;

5) белгілі бір әрекет сәтті орындалды деп есептелетін нәтиженің сипаттамасы.

ҰҚБЖ енгізу жоспары сыртқы ұйымдармен немесе мердігерлермен үйлестіру жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасын қамтиды.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуді жеткізушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізу жоспарында көзделген іс-қимылдардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады және оны өзектендіреді.

9. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау бойынша жұмыстарды аяқтау бойынша алынған нәтижелер:

1) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қамтитын құжат;

2) ҰҚБЖ енгізу жоспарын барлық қызметкерлердің назарына жеткізу;

3) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесінің аяқталған сипаттамасы, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

4) қызмет көрсетушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді толық талдау;

5) ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын құру;

6) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген ҰҚБЖН бекіту;

7) ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат тарату құралдарын құру және әдістерін айқындау.

10. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатқа, қызмет ауқымына және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай ҰҚБЖ, сапаны басқару жүйесін және басқа да менеджмент жүйелерін (сапаны басқару жүйесі, авиациялық қауіпсіздік жүйесі, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жүйесі) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі менеджменттің бірыңғай функциясына біріктіру туралы шешім қабылдайды, барлық процестер мен рәсімдердің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ресурстарды оңтайландыру және құрылымдық тәсілді енгізу мақсатында қызметтер мен басқа да процестердің сапасы (менеджменттің интеграцияланған жүйесі). Бұл ретте ҰҚБЖ және сапаны басқару жүйесінде бірінші басшыға Есептіліктің тікелей және бір мәнді иерархиясын сақтау мақсатында жекелеген басшылар тағайындалады.

2-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары

3-тарау. Басшылықтың міндеттемелері

11. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатын анықтайды, ол:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің деңгейін ұдайы арттыруды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету барлық басшылардың бірінші кезектегі міндеті болып табылатынына кепілдік беруді, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға және қолдауға жәрдемдесуді, ұшу қауіпсіздігіне қатысты барлық қолданылатын нормативтік құқықтық талаптарды сақтауды қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетушінің міндеттемесін көрсетеді;

2) ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясатты іске асыру үшін қажетті ресурстарды беру туралы нақты мәлімдемені қамтиды;

3) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну жүйесі туралы мәліметтерді қамтиды;

4) өнім беруші авиациялық қызметке қызмет көрсетуді жүзеге асыру кезінде персоналдың мінез-құлқының қандай түрлеріне жол берілмейтінін, сондай-ақ әділ мәдениетті дамыту мақсатында тәртіптік шаралар қабылданбайтын мән-жайларды нақты көрсетеді;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы қол қояды;

6) ұйымның барлық персоналының назарына жеткізіледі және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты түсінуді, енгізуді және сақтауды барлық ұйымдық деңгейлерде қамтамасыз ету мақсатында барлық персоналға қолжетімді болады;

7) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты қайта қарау мерзімдерін қызмет көрсетуді беруші айқындайды және ҰҚБЖН-та көрсетіледі.

12. Қызмет көрсетуші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатының ережелерін ескере отырып, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарын анықтайды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің мониторингі, сондай-ақ SPI және SPT белгілеу арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу процесінің мониторингі үшін негіз жасайды;

2) қызмет көрсетушінің ҰҚБЖ жалпы тиімділігін қолдау немесе тұрақты арттыру жөніндегі міндеттемесін көрсетеді;

3) қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі;

4) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттары қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ниеттерін анықтайды және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатына енгізіледі немесе жеке құжатпен ресімделеді.

4-тарау. Жауапкершілік иерархиясы, міндеттері және ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау

13. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыру мынадай әрекеттерді қамтиды:

1) өзі орындайтын басқа да функцияларға қарамастан, ұйым атынан ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ұйымдастыруға, қызмет көрсетуді жеткізушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге, сондай-ақ оның пәрменді және тиімді жұмыс істеуіне дербес жауапты болатын бірінші басшыны айқындау;

2) үйлестіру органын – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (Safety Review Board – SRB) құру – қызмет көрсетуді жеткізушінің бірінші басшысының басшылығымен және ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топты (Safety Action Group – SAG) құру – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) басшылығымен жүзеге асырылады. Қызмет провайдері қызметкерлерден тұратын SRB және SAG жұмысын қамтамасыз етеді;

3) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) тағайындау. Ұйымның көлеміне, сипатына және күрделілігіне қарай қызмет көрсетуді беруші қажеттілік негізінде жағдайда Инспекция, қызмет, бөлім (кеңсе) немесе Департамент түрінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша үздіксіз операциялық жұмысты қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін құрылымдық бөлімше құрады;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын басшылардың тікелей жауапкершілігін қоса алғанда, бүкіл ұйымда жауапкершіліктің нақты иерархиясын белгілеу;

5) басқа да атқаратын функцияларына қарамастан, барлық басшылардың, сондай-ақ қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ тиімділігіне қатысты міндеттерін айқындау;

6) ҰҚБЖ басқару органдары, құрылымдық бөлімшелер және бірінші басшы арасындағы өзара іс-қимыл тәртібін белгілеу;

7) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясын құжаттамалық ресімдеу және оларды ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізу;

8) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешімдер қабылдауға өкілеттігі бар басшылардың деңгейін айқындау.

14. Бірінші басшының ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты функцияларына мыналар жатады:

1) тиімді ҰҚБЖ-ні тиісінше енгізу және оның жұмыс істеуі үшін қаржы қаражатын және кадрлық тағайындауларды қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты енгізу және оны танымал ету;

4) қызмет көрсетуді берушінің SPI және SPT орнату;

5) ҰҚБЖ тиісінше енгізуді қамтамасыз ету және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің осы Үлгі нұсқаулықта белгіленген талаптарға сәйкестігі;

6) ҰҚБЖ ұдайы жетілдіруді қамтамасыз ету;

7) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (SRB) басқарады және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдайды.

15. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) саясаттың, ресурстарды бөлудің және ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметінің тиімділігінің негізгі мәселелерімен айналысатын стратегиялық рөл атқарады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңеске (SRB) бірінші басшыға тікелей есеп беретін бірінші басшы мен басшылар кіреді, ал ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) кеңесші (хатшы) рөлін атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) мониторингті жүзеге асырады:

1) ҰҚБЖ тиімділігі;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың қажетті шараларын енгізу кезінде уақтылы ден қою;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің ұйымның ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясаты мен мақсаттарына сәйкестігі;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың жалпы тиімділігі;

5) ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі міндеттердің мәлімделген бірінші кезектілігін сақтауға, сондай-ақ бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін кеңінен насихаттауға жәрдемдесетін ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі ұйым процестерінің тиімділігі.

16. Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) тактикалық орган болып табылады және ұшу қауіпсіздігі кеңесі (SRB) алға қойған стратегиялық мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған нақты мәселелермен айналысады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топқа (SAG) жұмысы өндірістік пайдалану мәселелерімен тығыз байланысты қатардағы қызметкерлер қатарындағы басшылар мен өкілдер кіреді.

Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) келесі функцияларды орындайды:

1) ұйымның функционалдық қызметі салаларында өндірісте қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуін қадағалайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару шеңберінде тиісті қызметті қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі туралы қолда бар деректерді талдайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бақылаудың тиісті стратегиялық шараларының іске асырылуына көз жеткізеді;

3) өндірістік өзгерістердің немесе жаңа технологияларды енгізудің ұшу қауіпсіздігіне әсерін бағалайды;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау құралдарымен байланысты шараларды іске асыруды үйлестіреді және дереу шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді;

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларының) бақылаудың нақты құралдарының тиімділігін талдайды.

17. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын бірінші басшыға және басшыларға ұшу қауіпсіздігін басқару мәселелері бойынша консультация береді, қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізілуі мен тиімді жұмыс істеуіне және ұйым қызметкерлері мен оған қатысы жоқ авиация мүшелері арасында ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіруге және осындай мәселелер туралы ақпарат алмасуға жауапты болып табылады ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін қауымдастықтар. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) функциялары, оның ішінде:

1) бірінші басшының атынан ҰҚБЖ енгізу жоспарына басшылық ету;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және осы рәсімдерге жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді берушінің түзету іс-әрекеттерін жүзеге асыруын бақылау және олардың нәтижелерін бағалау;

4) ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігі туралы есептерді бірінші басшыға мерзімді ұсыну;

5) қосалқы шоттар мен құжаттамаларды жүргізу;

6) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру;

7) ұйым қызметкерлеріне ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша консультациялар беру;

8) ұшу қауіпсіздігіне байланысты проблемалардың мониторингі және олардың өз авиациялық қызметтерін ұсынумен байланысты қызмет көрсетуді беруші қызметіне ықтимал әсері;

9) бірінші басшының атынан азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органмен және уәкілетті ұйыммен, сондай-ақ басқа да мемлекеттік уәкілетті органдармен ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіру.

18. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналдың, оның ішінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы функцияларды орындауға қатысатын басшылықтың өкілеттіктерін, жауапкершілігі мен міндеттерін айқындайды.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы барлық өкілеттіктер, жауапкершілік пен міндеттер қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасында баяндалады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын әрбір басшының жауапкершілігі және оның осы саладағы міндеттері оның лауазымдық нұсқаулығының ажырамас бөлігі болып табылады.

19. Қызмет көрсетуді беруші сыртқы ұйымдар қызмет көрсетуді берушіге оның қызметін қолдау мақсатында өнім және (немесе) қызметтер көрсеткен жағдайларда сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігіне жауап береді.

Қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінде оның авиациялық қызметтерін қауіпсіз ұсынуға ықпал ететін кез келген сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйелері бар интерфейстер болады.

5-тарау. Төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру

20. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғаға немесе оқиғаға, әуе кемелерін пайдалануға байланысты авариялық жағдайға немесе жедел іс-қимылды талап ететін басқа да төтенше жағдайға, дағдарысқа немесе авиациядағы оқиғаға байланысты авариялық жағдайға (Emergency Response Plan – ERP) байланысты іс-шаралар жоспарын әзірлейді, бекітеді және өзектілігін сақтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзінің ERP авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдармен тиісті үйлестіруді қамтамасыз етеді.

21. Қызмет көрсетуді берушінің ERP қызметінің ауқымына және олар ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шектеулі уақыт аралығында жасалатын әрекеттерді сипаттайды.

22. ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шаралар қабылдауға арналған қызмет көрсетуді берушінің тәуекелдерді (тәуекел факторларының) басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдай, соның ішінде пандемия сияқты төтенше жағдайларға байланысты қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметін бұзу ықтималдығы бар сценарийлер де ERP-де тиісті түрде ескеріледі.

ERP-де алдын ала болжанатын авариялық жағдайлар көзделеді, олардың туындау мүмкіндігі ҰҚБЖ шеңберінде айқындалады.

23. ERP-тің негізгі мақсаты-қызметті қауіпсіз жалғастыру және мүмкіндігінше қысқа мерзімде қалыпты қызметті қалпына келтіру.

ERP әдеттегіден төтенше жағдайға және керісінше реттелген және тиімді ауысуды қамтамасыз етеді.

ERP-ді жүзеге асыруға жауапты тиісті қызметкерлер үшін, сондай-ақ өзара әрекеттесу жүзеге асырылатын сыртқы ұйымдар үшін қол жетімді болуы керек.

24. ERP мыналарды қамтиды:

- 1) авариялық жағдай туындаған жағдайда қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерінің арасында міндеттерді бөлу және өкілеттіктерді беру;
- 2) тиісті қызметкерлермен жылдам байланысу үшін байланыс ақпаратын;
- 3) авариялық жағдай басталғаннан кейін қалыпты қызметті қайта бастау үшін қажетті уақыт кезеңі;
- 4) авариялық жағдай кезіндегі іс-шараларды, сондай-ақ жауапты қызметкерлердің іс-қимылдарын сипаттау;
- 5) қызмет көрсетуді беруші өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара іс-қимыл жасайтын сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;
- 6) авиациямен байланысты емес авариялық қызметтер сияқты сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы.

25. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ERP-де көзделген іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші өткізілетін оқу-жаттығулар шеңберінде пысықтайды.

Оқу-жаттығу түрлерін және олардың жиілігін қызмет көрсетуді беруші айқындайды.

Оқу-жаттығуларды өткізу ERP кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді, оларды нақты төтенше жағдай орын алғанға дейін жоюға болады.

Оқу-жаттығу нәтижелері бойынша ERP-де кемшіліктер анықталған жағдайда оларды дереу жою және ERP-ді қайта қарау бойынша қажетті іс-шаралар қабылданады.

6-тарау. ҰҚБЖ бойынша құжаттама

26. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасы мыналарды қамтиды:

- 1) ҰҚБЖН;
- 2) ҰҚБЖ қолданылу саласы белгіленген авиациялық жүйенің сипаттамасы;
- 3) қауіптер (қауіпті факторлар) тізілімі және қауіптер (қауіпті факторлар) және ұшу қауіпсіздігі туралы есептер;
- 4) SPI және онымен байланысты диаграммалар (матрицалар);
- 5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) аяқталған бағалауды есепке алу;
- 6) ҰҚБЖ қайта қарауды есепке алу;
- 7) ішкі тексерулерді есепке алу;
- 8) ҰҚБЖ және ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша персоналды даярлау жөніндегі қызметті есепке алу;
- 9) SRB және SAG отырыстарының хаттамалары;
- 10) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару және (немесе) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар;
- 11) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер бойынша есептілік;

12) ҰҚБЖ енгізу жоспары (бастапқы енгізу барысында) немесе ҰҚБЖ жетілдіру жоспары (бастапқы енгізуден кейін);

13) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қолдаудағы кемшіліктерді талдау.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама онда көрсетілген ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі қызметтің сипаттамасы қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлеріне түсінікті болатындай етіп жасалады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама қызмет көрсетуді беруші белгілеген ҰҚБЖ шеңберінде құжаттарды сақтау мерзімдерін сақтай отырып, уақтылы жаңартылады және сақталады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама жеке құжаттармен ресімделеді немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа құжаттарымен біріктіріледі. Егер қолданыстағы құжаттарда қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің ережелері егжей-тегжейлі баяндалса, онда мұндай құжаттарға тиісті сілтемелер көрсетіледі.

27. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН қызмет көрсетуді беруші мен ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы негізгі мүдделі тараптар арасында ұшу қауіпсіздігі бойынша ақпарат алмасудың негізгі құралы болып табылады.

ҰҚБЖН сонымен қатар қызмет көрсетуді берушінің қызметкерлеріне де, тиісті сыртқы ұйымдарға да ҰҚБЖ тұжырымдамалық шеңбері туралы ақпарат беруге қызмет етеді.

ҰҚБЖН ресми құжат ретінде қабылдау үшін қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға келісуге жібереді. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші өзі әзірлеген ҰҚБЖН сапасы мен толықтығы үшін толық жауапты болады, ал қызмет көрсетуді беруші персонал ҰҚБЖН танысады және басшылыққа алады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН келісуі Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес белгіленген мерзімдерде жүзеге асырылады.

28. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН мыналарды қамтиды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды баяндау;

2) ҰҚБЖ-ге қойылатын талаптар, сондай-ақ ҰҚБЖ-ге қойылатын қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарға сілтемелер;

3) ҰҚБЖ қолданылу саласы айқындалған авиациялық жүйенің сипаттамасы;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік туралы және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты жетекші қызметкерлер туралы ақпаратты қоса алғанда, ҰҚБЖ процестері мен рәсімдеріне қатысты жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясының сипаттамасы;

5) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ерікті және міндетті түрде ұсыну жүйелерінің процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

6) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процестері мен рәсімдерін сипаттау;

7) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы авиациялық оқиғаларды ішкі тергеп-тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

8) SPI және SPT белгілеу және мониторингі, сондай-ақ SPT қол жеткізуді бақылау рәсімдерінің сипаттамасы;

9) қызмет көрсетуді берушінің барлық персоналын ҰҚБЖ саласында даярлауға байланысты процестер мен рәсімдердің сипаттамасы;

10) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

11) ішкі тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

12) өзгерістерді жүзеге асыру рәсімдерінің сипаттамасы;

13) ҰҚБЖ құжат айналымын басқару рәсімдерінің сипаттамасы;

14) егер қажет болса, ERP.

ҰҚБЖН бұл жеке құжат немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа ұйымдастырушылық құжаттарымен біріктірілген.

ҰҚБЖН уақтылы қайта қаралуы және жаңартылуы керек, қайта қарау мерзімін қызмет көрсетуді беруші анықтайды. ҰҚБЖН өзгерістер енгізбес бұрын қызмет көрсетуді беруші өзгерістерді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келіседі.

3-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару

7-тарау. Қауіпті анықтау (қауіпті факторлар)

29. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдерін (тәуекел факторларын) басқару процесін айқындайды және жүзеге асырады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесі қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалауды және оларды бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруды қамтиды.

30. Қызмет көрсетуді беруші өзі ұсынатын авиациялық қызметтерге байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесін анықтайды және жүзеге асырады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесі реакциялық және белсенді әдістердің жиынтығына негізделген.

31. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ақпараттың және (немесе) деректердің ішкі және сыртқы көздерін айқындайды.

Ішкі және сыртқы көздерден алынатын ақпаратты және (немесе) деректерді қызмет көрсетуді беруші қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет етуші және проактивті әдістерін жүзеге асыру кезінде пайдаланады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулықтың (ИКАО Doc 9859) 9.4.4.1 және 9.4.4.2-тармақтарында келтірілген.

32. Қызмет көрсетуді беруші ұйым шеңберінде төменде көрсетілген ақпаратты, сондай – ақ қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН бекіткен сәйкес басқа да қажетті пропорционалды ҰҚДЖӨЖ енгізеді және қолдайды.

ҰҚДЖӨЖ деректерді жинау, өңдеу және ұсыну жүйесін, ұшу қауіпсіздігі туралы мәліметтер базасын, ақпарат алмасу әдістерін және тіркелген ақпаратты, соның деректер мен ақпаратты ішінде:

1) тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті орган немесе қызмет көрсетуді берушілер жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы тергеп-тексеруге қатысты;

2) авиациялық оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесіндегі;

3) авиациялық оқиғалар туралы деректерді ерікті түрде ұсыну жүйесіндегі.

Қызмет көрсетуді беруші әділ мәдениет қағидатына негізделетін, сондай-ақ уәкілетті органның және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның ҰҚДЖӨЖ үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректердің негізгі көзі болып табылатын ҰҚДЖӨЖ енгізеді.

33. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы қандай деректер мен ақпаратты анықтайды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару процесін қолдау және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдау үшін, сондай-ақ қауіптердің (қауіпті факторлардың) және онымен байланысты тәуекелдердің (тәуекел факторларының) әсерін (ықтималдық дәрежесі мен ауырлығын) неғұрлым дәл бағалау үшін жиналуға және талдауға жатады, ал сондай-ақ, SPI анықтау және (немесе) қайта қарау процесі үшін.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдері (тәуекел факторлары) туралы және ұшу қауіпсіздігі саласындағы өз мақсаттарына қол жеткізу барысы туралы неғұрлым нақты түсінік алу үшін ішкі және сыртқы көздерден келетін ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинауға интеграцияланған тәсілді қолдану мүмкіндігін қарастырады.

Жинауға жататын ұшу қауіпсіздігі туралы үлгілік деректер мен ақпарат Ұшу қауіпсіздігі басқармасы нұсқаулығының (ИКАО Doc 9859) 5-1-суретінде келтірілген.

34. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналға ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналды ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың артықшылықтары туралы және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың тиісті мәдениетін енгізу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы

ықтимал кемшіліктерді белсенді анықтау мақсатында қандай ақпаратты және қандай тәртіппен хабарлау керектігі туралы хабардар етеді.

35. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған тұлғалардың құпиялылығын қамтамасыз етеді.

ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған адамдардың құпиялылығын ҰҚДЖӨЖ жүргізуге жауапты тұлға тағайындаған қызмет көрсетуді беруші қамтамасыз етеді.

Құпиялылықты сақтау қызметкерлердің қателіктерінен туындаған қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға ықпал етеді.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе уәкілетті ұйым осы тармаққа сәйкес тәртіптің қолданылатынын айқындайтын жағдайларды қоспағанда, ҰҚДЖӨЖ шеңберінде жиналған, сақталған немесе талданатын ұшу қауіпсіздігі туралы деректер немесе ақпарат ұшу қауіпсіздігінің деңгейін ұстап тұруға немесе арттыруға қатысы жоқ мақсаттарда ұсынылмайды немесе пайдаланылмайды Заңның 92-2-баптары

Қызмет көрсетуді беруші кейін әділ мәдениетті іске асыру тәртібін белгілейтін ішкі ережелерді қабылдайды. Әділ мәдениетті іске асыру Заңның 92-1, 92-2 және 92-3 - баптарының ережелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 505 "Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15597 болып тіркелген) бұйрығының (бұдан әрі – Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидалары) талаптарына және қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН сәйкес жүзеге асырылады.

36. Қызмет көрсетуді беруші қабылданған шешімдер немесе шаралар туралы ақпаратты қамтитын ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған кез келген тұлғаға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚДЖӨЖ деректерді ұсынған тұлғаларға берген жауаптары мұндай хабарламалардың байыпты қабылданатынын көрсетеді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігінің оң мәдениетін насихаттауға және деректерді ұсынуды ынталандыруға ықпал етеді.

37. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ қызмет көрсетуді беруші қолданатын таксономияға сәйкес жіктелетін, қызмет көрсетуді беруші қолданатын ҰҚДЖӨЖ қолдау мақсатында сапалық деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну бойынша лауазымды тұлғалардың ҰҚДЖӨЖ жүргізу тәртібі және жауапкершілігі сипатталады. Авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесі арқылы хабарлама жіберген кезде ИКАО Accident/Incident data Reporting (ADREP) таксономиясы қолданылады.

38. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғалар туралы деректерді қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігі туралы Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН ұсынады.

39. Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер қызмет көрсетуді берушінің қосалқы құрамының ажырамас бөлігі болып табылады.

Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігін ішкі тергеп-тексерулердің негізгі міндеті-ұшу қауіпсіздігінің кемшіліктерін жою немесе азайту арқылы болашақта не болғанын және ұқсас жағдайлардың пайда болуын қалай болдырмауға болатындығын түсіну.

40. Тізбесі Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген оқыс оқиғалардың жекелеген түрлерін қызмет көрсетуді берушілер ҰҚБЖ шеңберінде дербес тексереді. Мұндай тергеп-тексеру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде жүргізіледі.

Қызмет көрсетуді беруші мүдделер қақтығысын болдырмауды ескере отырып, ішкі тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрады, ол жүргізілетін тергеп-тексеру кезінде объективтілік пен бейтараптық қағидастарын басшылыққа алады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші ішкі тергеп-тексерулерді орындауға тартылған персоналдың тиісті біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

Тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін түпкілікті есепті қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті органына және уәкілетті ұйымға ұсынады.

41. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ, сондай-ақ басқа да қолда бар көздерден алынған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауға жинақтайды.

42. Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесінде қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметі саласында бар барлық ықтимал қауіптер (қауіпті факторлар), соның ішінде ұйымның ішінде де, сыртында да басқа жүйелермен өзара іс-қимыл қарастырылады.

Қауіптер (қауіпті факторлар) анықталғаннан кейін қызмет көрсетуді беруші олардың ықтимал салдарын анықтайды.

43. Анықталған қауіптер (қауіпті факторлар) және олардың ықтимал салдары ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау процесі барысында одан әрі пайдалану мақсатында құжаттамалық ресімдеуге жатады.

8-тарау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау және азайту

44. Қызмет көрсетуді беруші анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) айқындауды, талдауды, бағалауды, бақылауды және (немесе) азайтуды қамтамасыз ететін процесті айқындайды және жүзеге асырады.

45. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның пайдалану ортасына сәйкес келетін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасын, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару рәсімін әзірлейді және бекітеді.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару жөніндегі рәсім, басқалармен қатар, ұшу қауіпсіздігі үшін қандай тәуекелдердің (тәуекел факторларының) жол берілмейтін немесе жол берілетін немесе қолайлы екенін анықтауға мүмкіндік беретін әдістің сипаттамасын, оның ішінде осындай тәуекелдерді бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға басымдық беру әдісінің сипаттамасын қамтиды (қауіп факторлары).

46. Ұшу қауіпсіздігіне арналған тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасы ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдің (тәуекел факторларының) ықтималдығы мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәуекелдің (тәуекел факторларының) рұқсат етілуін анықтау үшін пайдаланылады.

47. Тәуекелдің (тәуекел факторларының) жол берілуіне байланысты қызмет көрсетуді беруші тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қажетті шараларды қабылдайды:

1) жол берілмейтін – тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту немесе қызметін тоқтату жөнінде дереу шаралар қабылдау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел индексін (тәуекел факторларын) рұқсат етілген деңгейге дейін төмендету мақсатында қосымша немесе жақсартылған алдын алу тетіктерінің болуын қамтамасыз ету үшін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту жөніндегі бірінші кезектегі әрекеттерді орындау;

2) жол берілетін – ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі белгілі бір шараларды жүзеге асыру кезінде жол беріледі. Тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беру туралы шешім ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешім қабылдауға өкілеттігі бар басшы қабылдайды;

3) қолайлы – өзінің ағымдағы нысанында қолайлы. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту бойынша одан әрі шаралар талап етілмейді.

Қызмет көрсетуді берушілер ұшу қауіпсіздігі үшін өздерінің тәуекел (тәуекел факторларына) бағаларына басымдық беру туралы және ұшу қауіпсіздігі үшін

тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту шараларын енгізу туралы шешімді дербес қабылдайды.

48. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында қызмет көрсетуді беруші SPI мониторингін жүзеге асырады.

49. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесін қызмет көрсетуді беруші құжаттайды және мыналарды қамтиды:

1) бақылау құралдарының тиімділігін айқындау және (немесе) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту үшін ішкі тексерулер жүргізу кезінде одан әрі талдау және мониторинг жүргізу, персоналды даярлау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпараттың үлкен көлемін сақтауға және талдауға болатын электрондық кестені немесе деректер базасын жүргізу немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану, сондай ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында ақпарат алмасу үшін;

2) қызмет көрсетуді берушіге ыңғайлы форматта тізілімді жүргізу, онда анықталған қауіптер (қауіпті факторлар), олардың ықтималдығы мен ықтимал салдары, олармен байланысты тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау, анықталған күні, қауіптілік (қауіпті фактор) санаты, қашан немесе қайда әрекет ететіні, кім анықтағаны туралы қысқаша сипаттама болады және тиісті тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту үшін қандай шаралар қолданылды.

4-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету

9-тарау. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және бағалау

1-параграф. ҰҚБЖ ішкі тексерулер

50. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметі ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін қандай да бір кемшіліктер немесе проблемалар анықталған жағдайда қабылданатын шараларды әзірлеуді және іске асыруды қамтиды.

51. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін тексеру және бағалау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін растау әдістерін әзірлейді және қолданады.

Қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бағалау мынадай негізде қалыптастырылады:

1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым жүргізетін іріктеп және жоспардан тыс тексерулердің, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің басқа да сыртқы тексерулерінің нәтижелерін;

2) қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін ішкі тексеру нәтижелері;

3) авиациялық оқиғаларға жүргізілген ішкі тергеп-тексерулер;

- 4) ҰҚДЖӨЖ деректері мен ақпараты;
- 5) қызмет көрсетуді беруші жүргізген ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне талдаулар;
- 6) қызмет көрсетуді беруші қарамағындағы басқа да көздерден тұрады.

52. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігіне қамтамасыз етудің тиімділігі " Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысына сәйкес белгіленетін SPI және SPT ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген нәтижелердің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ұйымның мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық және эксперименттік авиациясындағы SPI-ге арақатынасы арқылы расталады.

53. SPI және SPT белгілеумен және мониторингімен ұштастыра отырып, ҰҚБЖ ішкі тексерулерін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін тексеру мақсатында қызмет көрсетуді беруші жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ішкі тексерулері қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің, саясаттың, процестер мен рәсімдердің талаптарынан ауытқуларды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың кемшіліктерін және (немесе) тиімсіздігін, сондай-ақ оларды жетілдіру мүмкіндіктерін анықтауға арналған ҰҚБЖ.

ҰҚБЖ ішкі тексерулерінің нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші тиісті ауытқулардың және (немесе) кемшіліктердің туындауының түпкі себептерін талдауды көрсете отырып, түзету және алдын алу шараларының жоспарларын әзірлейді және іске асырады.

2-параграф. SPI мониторингі

54. Қызмет көрсетуді беруші қызмет түріне және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай SPI әзірлейді, белгілейді және бақылайды олар ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттармен байланысты, қолда бар деректер мен сенімді өлшемдер негізінде таңдалған немесе белгіленген, тиісінше нақты және есептелетін, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің мүмкіндіктері мен шектеулерін ескере отырып, шынайы.

Әрбір SPI сипаттамасы келесі ақпаратты қамтиды:

- 1) SPI өлшейтін нәрсенің сипаттамасы;
- 2) SPI тағайындау (басқару үшін не қажет және осы SPI арқылы кімге хабарлау керек);
- 3) өлшем бірліктері және SPI есептеу үшін қандай да бір талаптар;
- 4) SPI-ге байланысты мәліметтерді жинауға, тексеруге, мониторингке, мәліметтерді ұсынуға және шаралар қабылдауға кім жауапты екендігі туралы ақпарат (ұйымның қандай құрылымдық бөлімшелерінен қандай қызметкерлер);

5) SPI-ге қатысты деректерді қайда немесе қалай жинау және сақтау керектігі туралы ақпарат;

6) SPI-ге қатысты деректерді ұсыну, жинау, мониторингілеу және талдау жиілігі.

55. Қызмет көрсетуді берушілер SPI бағалауы арқылы SPT жетістігін бақылайды, соның ішінде бақылау үшін SPI ақпарат көзін анықтау және анықтау.

SPT көрсетуді берушілер басшылығының қысқа және орта мерзімді перспективада ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару саласындағы жоспарланған жетістіктерін анықтайды. SPT ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін тексерудің өлшенетін әдісін қамтамасыз етеді.

SPT белгілеу кезінде басым тәуекел деңгейі (тәуекел факторлары) деңгейі, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторлары) жол беру, сондай-ақ авиациялық қызметтің нақты саласындағы ұшу қауіпсіздігі деңгейіне қатысты күту сияқты факторлар ескеріледі.

56. SPI мониторингі мен бағалауды қызмет көрсетуді беруші ұйымның иелігіндегі көздерден ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинау арқылы жүзеге асырады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингтеу, бағалау және өлшеу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты пайдалану ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға қатысты шешімдер қабылдау үшін талап етілетін ақпаратты әзірлеу жөніндегі қажетті қызметті білдіреді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу, бағалау және өлшеу ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін тексеру тәсілін, сондай-ақ ҰҚБЖ шеңберіндегі процестер мен қызметтің тұтастығы мен тиімділігін өлшеу тәсілін қамтамасыз етеді.

3-параграф. Ұшу қауіпсіздігін талдау

57. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ҰҚБЖ шеңберінде пайдалы ақпаратты анықтау, қорытындыларды қалыптастыру және деректерге негізделген шешім қабылдау процесін қолдау мақсатында алынған (жиналған) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, бағалау және визуализациялау үшін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі деректер мен ақпаратты өңдеуді және талдауды жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін талдау Қызмет көрсетуді берушінің қауіпсіздік мәдениетін дамыту мақсатында статистикалық көрсеткіштер, кестелер, диаграммалар, есептер, кестелер немесе презентациялар түрінде ұшу қауіпсіздігі туралы іс жүзінде пайдалы ақпаратты қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды қызмет көрсетуді беруші мынадай мақсаттарда жүргізеді:

1) қауіптермен (қауіпті факторлармен) және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін тұрақты арттыруға кедергі келтіретін элементтермен байланысты себептер мен ықпал ететін факторларды айқындау;

2) жақсартуға жататын салаларды зерделеу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау құралдарының тиімділігін арттыру;

3) ұшу қауіпсіздігін және осы саладағы үрдістерді қамтамасыз ету тиімділігінің тұрақты мониторингін қолдау.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) немесе қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге және олардың жұмыс істеуіне жауапты адамдар тобы жүзеге асырады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші осындай талдауды орындауға тартылған персоналдың біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

58. Ұшу қауіпсіздігін талдау, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және өлшеу нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне тоқсан сайынғы, жартыжылдық және жылдық талдау жасайды.

Ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауды қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға жалпылау және жалпы азаматтық авиация бойынша ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру жөнінде ескерту шараларын қабылдау үшін жібереді.

10-тарау. Өзгерістерді жүзеге асыру

59. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН айқындайды, сипаттайды және өзі ұсынатын авиациялық қызметтермен байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) деңгейіне әсер етуі мүмкін өзгерістерді анықтауға және басқаруға бағытталған процесті жүзеге асырады, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторлар) және олармен байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторлары) анықтайды, осы өзгерістерден туындауы мүмкін және осындай тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқарады.

60. Қызмет көрсетуді беруші өз қызметі шеңберінде өзгерістерді жүзеге асыру процесін бастауға қандай өзгерістер ықпал ететінін анықтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзгерістердің ұйым персоналына әсерін ескереді және өзгерістер туралы тиісті ақпаратты өз персоналына алдын ала жеткізеді.

61. Қызмет көрсетуді берушілер өзгерістерді жүзеге асыру процесі басқалармен қамтиды:

1) өзгерістің сипаттамасы және оны жүзеге асыру себептері;

2) оларға әсер ететін тұлғаларды, жабдықтарды, жүйелерді, процестерді, құрылымдарды немесе интерфейстерді анықтау. Жүйенің сипаттамасын және ұйымның

интерфейстерін қайта қарау қажет болуы мүмкін. Өзгерістер ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қолданыстағы шараларға әсер етуі мүмкін;

3) өзгеріске байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізу;

4) іс-қимыл жоспарын әзірлеу және бекіту (өзгерісті іске асыру) онда не, кімге және қандай мерзімде орындау қажет екендігі көрсетіледі;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысының өзгерісті бекітуі.

11-тарау. ҰҚБЖ үнемі жетілдіру

62. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ қолдау және одан әрі жетілдіру мақсатында өзінің ҰҚБЖ шеңберінде процестерге мониторинг пен бағалау жүргізеді.

63. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның тұрақты өзгеруіне және оның пайдалану жағдайларына байланысты ҰҚБЖ қолдайды және үнемі жетілдіреді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ үнемі жетілдіру процесі ҰҚБЖ тиімділігінің қорытынды көрсеткіштерін бағалауға, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің қызметін жүзеге асыру барысында жиналған ақпаратты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

ҰҚБЖ тиімділігін анықтауға мүмкіндік беретін әдістерге мыналар жатады:

1) қызмет көрсетуді берушінің ішкі тексерулерін де, басқа ұйымдар жүргізетін тексерулерді де қамтитын тексерулер;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін бағалауды және қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің тиімділігін бағалауды қамтитын бағалаулар;

3) қайталанатын оқиғалардың, оның ішінде авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші белгілеген нормативтік құқықтық талаптардың және (немесе) Қағидалардың бұзылу қателіктері мен фактілерінің мониторингін көздейтін оқиғалардың мониторингі.

4) ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолулар персоналдың ҰҚБЖ жұмысына қатысуы туралы пайдалы ақпарат жинауға мүмкіндік беретін ұшу қауіпсіздігі мәдениетіне қатысты шолуларды қамтиды. Олардың көмегімен ұйымдағы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетінің көрсеткіші анықталады;

5) қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттарға қол жеткізетінін тексеруді көздейтін және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі жалпы үрдістерді айқындау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы барлық қолда бар ақпаратты қарауға мүмкіндік беретін басшылық деңгейіндегі талдау;

6) үрдістерді ескеретін басшылық деңгейіндегі талдау шеңберінде SPI және SPT бағалау, ал тиісті деректер болған кезде басқа қызмет көрсетуді берушілердің, мемлекеттің немесе жаһандық деректермен салыстыруға мүмкіндік береді;

7) ҰҚДЖӨЖ алынған ақпаратқа және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жақсартуларды іске асыру нәтижесі болып табылатын ұшу қауіпсіздігі

саласындағы ішкі тергеп-тексерулерге қызмет көрсетуді беруші жүргізетін нәтижелерге негізделген алынған сабақтарды пайдалану.

64. SPI тұрақты мониторингі, ҰҚБЖ жұмысының мониторингі, оның ұшу қауіпсіздігі мен қосалқы жүйелер үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару жүйесі қызмет көрсетуді берушіге ұшу қауіпсіздігін басқару процестері оның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қойған мақсаттарына қол жеткізуге әкелетініне көз жеткізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ ҰҚБЖ тұрақты жетілдіруге ықпал етеді.

5-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау

12-тарау. Қызметкерлерді даярлау және оқыту

65. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді және кадрларды оқыту мен даярлау, тиімді ақпараттық өзара іс-қимыл жасау және ұйымда ақпарат алмасу арқылы үнемі артып отыратын персоналдың техникалық құзыреттілігін ұштастыру арқылы қызмет көрсетуді беруші қойған ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Бірінші басшы мен бірінші басшыға тікелей есеп беретін басшылар бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін насихаттауда жетекші рөл атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау қызметкерлерге ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметіне саналы түрде қарауға ықпал ететін құндылықтар жүйесін ұсына отырып, ұйымның саясатын, процестері мен процедураларын толықтырады.

Қызмет көрсетуді беруші ұйымның барлық деңгейлерінде тиімді екіжақты ақпараттық өзара іс-қимылға ықпал ететін процестер мен рәсімдерді енгізеді және жүзеге асырады. Ақпараттық өзара әрекеттесу процестері қызмет көрсетуді беруші басшылығының стратегиялық нұсқауларын ескереді және барлық қызметкерлерді ұшу қауіпсіздігі туралы ашық және сындарлы пікірлер беруге шақырады.

66. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлау бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады, олар қызметкерлердің өздерінің міндеттерін орындау үшін тиісті даярлығы мен біліктілігін қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы даярлау бағдарламаларының шеңбері әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуін қамтамасыз етуге қатысу дәрежесіне сәйкес келеді.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлаудың тиісті бағдарламаларының болуына және іске асырылуына жауап береді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары Қызмет көрсетуді беруші персоналдың кәсіби дағдыларын сақтау мақсатында персоналды бастапқы даярлауға, қайта даярлауға және оның кәсіби деңгейін қолдауға қойылатын талаптарды қамтиды.

67. Қызмет көрсетуді беруші персоналдың ҰҚБЖ байланысты міндеттерін айқындайды және әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуіне қатысуына сәйкес даярлықтан өтуін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламаларында бірінші басшыны қоса алғанда, ҰҚБЖ тікелей байланысты персонал үшін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы оқытудың мазмұны көрсетіледі.

68. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары "Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық персоналды кәсіптік даярлаудың Үлгі бағдарламаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8785 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 28 қыркүйектегі № 764 бұйрығының (бұдан әрі – Үлгі бағдарламалар) талаптарына сәйкес әзірленеді және іске асырылады.

69. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзінің функционалдық міндеттерін орындау үшін барлық деңгейдегі қызметкерлердің құзыреттілігін сақтау мақсатында қызмет көрсетуді беруші персоналдың дағдылары мен білімін кемінде үш жылда бір рет тексереді.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге тартылған персоналдың дағдылары мен білімдерін тексеру нәтижелері бойынша персоналдың білімінде және (немесе) дағдыларында олқылықтар немесе кемшіліктер анықталған кезде тиісті түзету шаралары қабылданады.

13-тарау. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу

70. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасудың ресми құралдарын әзірлейді және қолданады:

1) қызметкерлерді олар атқаратын лауазымдарға мөлшерлес көлемде ҰҚБЖ таныстыруды қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды ақпаратты ұсынады;

3) ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру мақсатында кәсіпорынның нақты іс-әрекеттерінің себептерін түсіндіреді;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін енгізу немесе өзгерту себептерін түсіндіреді.

71. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды және ҰҚБЖ рәсімдерін барлық персоналдың назарына жеткізуді

қамтамасыз етеді. Осы ақпаратты жеткізуді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі мәселелерін танымал етуді қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпараттық хаттар (жиынтықтар), хабарламалар, ұшу қауіпсіздігі туралы бюллетеньдер, интернет-ресурстар, брифингтер және (немесе) персоналды даярлау курстары арқылы іске асырады.

Ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тергеп-тексерулерден, алдыңғы оқиғалар мен оқиғалардан алынған сабақтар немесе қызмет көрсетуді беруші мен басқа ұйымдардың тәжірибесі туралы ақпараттың кең таралуын қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу:

1) ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясаты мен мақсаттарын танымал ету тәсілі болып табылатын барлық қызметкерлердің ҰҚБЖ туралы жан-жақты хабардар болуын қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігі мәселелерімен және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдермен (тәуекел факторларымен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін маңызды ақпаратты тарату, бұл қызмет көрсетушіні ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) ұшыратуы мүмкін. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай ақпарат маңызды болып саналатынын және оны қашан тарату керектігін анықтайды;

3) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған жаңа шаралар және түзету шаралары туралы хабардарлықты арттыру. Қызмет көрсетуді беруші тап болатын ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) уақыт өте келе өзгереді, сондықтан бұл өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаңа немесе түзетілген рәсімдері туралы ақпарат беру. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін жаңарту кезінде осы өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

5) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу және қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге ынталандыру. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу екі жаққа да бағытталған. Қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлері ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі мәселелері туралы есеп беруі маңызды;

6) кері байланысты қамтамасыз ету. Ұшу қауіпсіздігі туралы есептерді ұсынатын қызметкерлерге анықталған проблемаларды шешу үшін қандай шаралар қабылданғаны туралы ақпаратпен жауаптар жіберу.

72. Қызмет көрсетуді беруші қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды таратылатын ақпаратты алуы мен түсінуін тексеру арқылы өзінің ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады.

Ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалау ішкі тексерулер жүргізу кезінде немесе ҰҚБЖ жұмыс істеу тиімділігін бағалау кезінде жүзеге асырылады.

73. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау жөніндегі іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші тұрақты негізде жүргізеді.

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2011 жылғы 28 наурыздағы
№ 173 бұйрығымен
бекітілген

Әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты көрсетілетін қызметтерді ұсыну барысында азаматтық авиацияның қызметтер көрсететін авиациялық оқу орталықтардың ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 30.12.2024 № 445 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-бөлім. Кіріспе

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты көрсетілетін қызметтерді ұсыну барысында азаматтық авиацияның қызметтер көрсететін авиациялық оқу орталықтардың ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі үлгі нұсқаулық (бұдан әрі – Үлгі нұсқаулық) "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң), Халықаралық азаматтық авиация туралы конвенцияға 19-қосымшаға, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаға, ИКАО Doc 9859 "Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулық" және ИКАО Doc 9841 "Оқу ұйымдарын бекіту жөніндегі нұсқаулық" сәйкес әзірленді.

Үлгі нұсқаулық қызметі қызмет көрсету барысында әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталықтары болып табылатын қызмет көрсетуді берушілердің (бұдан әрі – қызмет көрсетуді беруші) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесін (бұдан әрі – ҰҚБЖ) жұмыс істеуін енгізу және қолдау жөніндегі талаптарды нақтылайды.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ осы Үлгі нұсқаулықтың 1-тарауының 3-тармағында көрсетілген ҰҚБЖ-нің жұмыс істеуін енгізу және қолдау үшін тұжырымдамалық шеңберлерді ескереді, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына және ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

Осы тармақтың ережелерін қолдану қызметі қызмет көрсету барысында әуе кемелерінің ұшуын орындаумен байланысты емес Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталықтарына осы Үлгі нұсқаулықтың талаптарын қолдануға кедергі келтірмейді.

2. Осы Үлгі нұсқаулықта пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) азаматтық авиация ұйымының бірінші басшысы (бұдан әрі – бірінші басшы) – қызмет көрсету тармақшасының пәрменді және тиімді жұмыс істеуі үшін дербес жауапты болатын жеке, тиісті лауазымды адам;

2) әділ мәдениет – Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, авиация персоналы және азаматтық авиация саласындағы өзге де жұмыскерлер азаматтық авиация саласындағы қателіктер немесе теріс қылықтар туралы хабарлайтын және жасалған қателіктер немесе теріс қылықтар үшін жауаптылықта болмайтын ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаты;

3) әуе кемесі – жер (су) күшінен бөлінген ауамен өзара іс-қимылды болдырмай, оның ауамен өзара іс-қимылы есебінен атмосферада ұсталатын аппарат;

4) интерфейс – қызмет көрсетушінің ішкі құрылымдық бөлімшелері мен ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл;

5) қауіп (қауіпті фактор) – авиациялық оқиға немесе авиациялық оқиғаны тудыруы немесе олардың қайта басталуына жәрдемдесуі мүмкін жай-күй немесе объект ;

6) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет ету әдісі – бұл бұрын болған нәтижелерге немесе оқиғаларға талдау жүргізілетін процесс. Қауіптер (қауіпті факторлар) ұшу қауіпсіздігіне байланысты авиациялық оқиғаларды немесе инциденттерді тергеп-тексеру процесінде анықталады. Авиациялық оқиғалар және (немесе) инциденттер жүйедегі кемшіліктердің көрсеткіші болып табылады және соның арқасында оқиғаға қандай қауіптер (қауіпті факторлар) ықпал еткенін анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін;

7) қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың проактивті әдісі – авиациялық оқиғаға немесе инцидентке қауіптерді (қауіпті факторларды) дамыту мүмкіндігін айқындау мақсатында оқиғаларды немесе процестерді негізге ала отырып, ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты және (немесе) деректерді жинау, сондай-ақ оқиғалардың жиілігі туралы ақпаратты немесе деректерді талдау жүзеге асырылатын процесс. Қауіптерді (қауіпті факторларды) белсенді анықтау үшін ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат негізінен ұшу ақпаратын талдау бағдарламаларынан, ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсыну жүйелерінен және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардан келіп түседі;

8) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесі – ұйымның кез келген өнімдері, адамдар , процестер, рәсімдер, объектілер, қызметтер және басқа аспектілері, соның ішінде бірыңғай процестің бөлігі ретінде бірге жұмыс істейтін сыртқы факторлар және ҰҚБЖ

шеңберінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетуші қызметімен байланысты элементтер жиынтығы және осы қызметке әсер етеді;

9) тәуекел ауырлық дәрежесі (тәуекел факторлары) – анықталған қауіптердің (қауіпті факторлардың) салдары немесе нәтижелері түрінде негізді түрде күтуге болатын зиян дәрежесі;

10) ұшу қауіпсіздігі – адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру немесе мүлікке залал келтіру тәуекелі қолайлы деңгейге дейін төмендетілген және қауіптілік көздерін (қауіпті факторларды) анықтаудың және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың үздіксіз процесі арқылы осы не бұдан да төмен деңгейде тұратын жай-күй;

11) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) – қызмет көрсетушінің лауазымды тұлғасы, ТҚКБ-ны енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) лауазымының атауы қызмет көрсетуді берушінің ұйымдық құрылымына байланысты болады;

12) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат – ұшу қауіпсіздігін басқару мақсаттары үшін жарамды ету үшін нақты контексте жасалған, жүйеленген немесе талданған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер;

13) ұшу қауіпсіздігі туралы деректер – ұшу қауіпсіздігіне қатысты және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін қолдау немесе арттыру үшін пайдаланылатын авиациялық көздермен әртүрлі байланыстардан алынған фактілердің немесе айтулы нәтижелердің белгілі бір жиынтығы. Ұшу қауіпсіздігі туралы осындай деректерді жинау авиациялық оқиғаларды немесе оқыс оқиғаларды тергеп-тексеруді, ұшу қауіпсіздігі саласындағы есепті, ұшу қызметінің мазмұны туралы деректерді ұсынуды, пайдалану сипаттамаларын, инспекцияларды, тексерулерді, тексерулерді, зерттеулерді және ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолуларды мониторингтеуді қамтитын, ұшу қауіпсіздігіне байланысты проактивті немесе ден қоятын сипаттағы іс-шаралар барысында жүзеге асырылады;

14) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинау және өңдеу жүйесі (бұдан әрі – ҰҚДЖӨЖ) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару жөніндегі қызметті қамтамасыз ету мақсатында алынған деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратқа кейіннен талдау жүргізу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинауға, тіркеуге және сақтауға мүмкіндік беретін жүйелік тәсіл;

15) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел (тәуекел факторы) – қауіптілік (қауіпті фактордың) салдарының немесе нәтижелерінің болжамды ықтималдығы мен ауырлығы;

16) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел ықтималдығы (тәуекел факторлары) - қауіпті оқиғаның немесе нәтиженің туындау мүмкіндігі;

17) ҰҚБЖ – ресімделмеген ұйымдық құрылымды, жауапкершілік, жауапкершілік иерархиясын, басшылық қағидаттар мен рәсімдерді қамтитын ұшу қауіпсіздігін басқаруға жүйелі тәсіл;

18) ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі жөніндегі басқарма – (бұдан әрі – ҰҚБЖН) – ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесінің ұйымдастырылғанын растайтын құжат;

19) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің көрсеткіші – (Safety Performance Indicator – SPI) – ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және бағалау үшін пайдаланылатын осы параметрлердегі негізгі көрсеткіш;

20) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің нысаналы деңгейі (Safety performance Target – SPT) – ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарды бөлетін, белгіленген кезеңге ұшу қауіпсіздігінің тиімділігін көрсету үшін мемлекет немесе нысаналы деңгейге қызмет көрсетуді беруші жоспарлайтын немесе болжайтын;

21) ұшу қауіпсіздігін оқытудың тиімділігі – ол белгілеген ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің нысаналы деңгейлерімен және ұшу қауіпсіздігі тиімділігінің көрсеткіштерімен айқындалатын қол жеткізуге болатын мемлекеттік қызметтер немесе ұшу қауіпсіздігі деңгейіне кейінгі шолу;

22) ұшу қауіпсіздігін талдау – пайдалы ақпаратты шығару, қорытындыны тұжырымдау және осы процестерге негізделген шешім қабылдауды қолдау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, қысу, бағалау және визуализациялау үшін статистикалық немесе өзге де талдамалық әдістерді қолдану процесі.

3. ҰҚБЖ қызметін енгізу мен қолдауға арналған тұжырымдамалық шеңбер төрт негізгі компоненттен және он екі элементтен тұрады:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары:

басшылықтың міндеттемелері;

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік пен міндеттер иерархиясы;

ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау;

төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру;

ҰҚБЖ бойынша құжаттама;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару:

қауіпті анықтау (қауіпті факторлар);

ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және сандық бағалау;

өзгерістерді жүзеге асыру;

ҰҚБЖ үнемі жетілдіру;

4) ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау:

қызметкерлерді даярлау және оқыту;

ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу.

4. Әуе кемелерін ұшуға даярлау үшін пайдаланатын немесе әуе қозғалысына қызмет көрсетудің диспетчер – курсанттарын оқытуды жүргізетін авиациялық оқу орталығы (бұдан әрі – АОО), оның барысында АОО пайдаланатын әуеайлақ (тікұшақ айлағы) аймағында әуе қозғалысына іс жүзінде қызмет көрсету жүзеге асырылады, осы Үлгі нұсқаулықтың ережелеріне сәйкес ҰҚБЖ-ның жұмыс істеуін енгізеді және қолдайды және тәуекелдерге (тәуекел факторлары) бағалау жүргізеді бекітілген оқу бағдарламаларына байланысты ұшу қауіпсіздігі.

Оқу бағдарламасы шеңберінде өндірістік практикадан өту үшін әуе кемелерінің ұшуға жарамдылығын қолдау және (немесе) әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету және жөндеу қызметтерін ұсынатын ұйымдарға әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету жөніндегі персоналды даярлау бағдарламасы бойынша курсқа қатысатын өз тыңдаушыларын жіберетін АОО оқу бағдарламасы шеңберінде өндірістік практикадан өту үшін АОО ҰҚБЖ өз тыңдаушыларының өндірістік практикадан өтуін қамтуын қамтамасыз етеді ұйымдарда, әуе кемелерінің ұшуға жарамдылығын қолдау және (немесе) әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі қызметтерді ұсынады.

5. Тек пилотаждық тренажерлерді пайдалана отырып, бекітілген бағдарлама бойынша АОО-ға ұшу экипаждарының мүшелерін даярлау әуе кемесін қауіпсіз пайдалану үшін тікелей қауіп төндірмейді, мұндай жағдайда ҰҚБЖ енгізу міндетті болып табылмайды, бұл ретте бұл Үлгі нұсқаулықтың ережелерін АОО қолдануға кедергі болмайды.

6. Авиация персоналын кәсіби даярлаумен айналысатын әуе кемелерін пайдаланушыларды біріктіретін коммерциялық емес ұйымдар қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтайды және сертификатталмайтын және уақытша әуеайлақтарды (тікұшақ айлақтарын) және қону алаңдарын пайдалануға байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізеді және осындай тәуекелдерді бақылау және (немесе) азайту жөнінде шаралар қабылдайды.

2-тарау. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау

7. ҰҚБЖ тиімді енгізу және жұмыс істеу мақсатында қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы:

1) ұшулар қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысын) қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның тиімді жұмыс істеуіне жауапты етіп тағайындайды (бұдан әрі – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы)). Қызмет көрсетуді беруші қызметінің ауқымына, ол ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне байланысты немесе қызмет көрсетуді беруші қызмет көрсетуді бірнеше қызмет түріне таратқан кезде бірінші басшы қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ енгізуіне және жұмыс істеуіне жауапты

тұлғалар тобын тағайындай алады, бұл ретте олардың бірін тікелей сақтау мақсатында ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулық) тағайындайды және бірінші басшыға есеп берудің бір мәнді иерархиясы;

2) қызмет көрсетуді берушінің авиациялық жүйесінің сипаттамасын қамтамасыз етеді, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

3) тиімді ҰҚБЖ енгізу және жұмыс істеуі үшін қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыруды қамтамасыз етеді;

4) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерге талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

8. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық жүйесінің сипаттамасы ұшу қауіпсіздігін басқару функцияларына арналған процестер, қызмет және интерфейстер туралы жиынтық ақпаратты және қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін басқару жүйесі қолданылатын ұйымдық құрылымының сипаттамасын, сондай-ақ өзінің авиациялық жүйесі ішінде де, азаматтық авиация саласындағы басқа жүйелермен де өзара іс-қимылдың сипаттамасын білдіреді.

Авиациялық жүйенің сипаттамасы қызмет көрсетуді беруші жүйесінің сипаттамасында айқындалған процестерге маңызды немесе елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда өзгерістерді жүзеге асыру процестері шеңберінде қайта қаралуға жатады.

9. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізер алдында кемшіліктерге талдау жүргізеді, ол қызмет көрсетуді жеткізушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестерін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген ҰҚБЖ қойылатын талаптармен салыстырудан тұрады.

Талдау нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер қызмет көрсетушінің толық функционалды және тиімді қосалқы бөлшектерін енгізу үшін қажетті әрекеттерді анықтайтын қосалқы бөлшектерді енгізу жоспарына сәйкес жойылуға жатады.

Кемшіліктерді талдау нәтижелері негізінде ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізуге кедергі келтіретін мүмкін анықталған кемшіліктерді ескере отырып, ҰҚБЖ енгізу жоспарын әзірлейді және мүдделі тараптардың назарына жеткізеді.

10. Қызмет көрсетуші ҰҚБЖ енгізу осы Үлгі нұсқаулықтың, Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (бұдан әрі – ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұшу қауіпсіздігі жөніндегі жоспары негізінде әзірленген ҰҚБЖ енгізу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. ҰҚБЖ енгізу жоспарын қызмет көрсетушінің бірінші басшысы бекітеді.

11. ҰҚБЖ енгізу жоспары мыналарды қамтиды:

1) қызмет көрсетуші ұшуларының қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасы;

2) ҰҚБЖ енгізу үшін қажетті іс-қимылдардың сипаттамасы;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген әрекеттерді орындау мерзімдері;

4) белгілі бір іс-қимыл жоспарының орындалуына кім жауапты екендігі туралы ақпарат;

5) белгілі бір әрекет сәтті орындалды деп есептелетін нәтиженің сипаттамасы.

ҰҚБЖ енгізу жоспары сыртқы ұйымдармен немесе мердігерлермен үйлестіру жөніндегі іс-қимылдардың сипаттамасын қамтиды.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) немесе қызмет көрсетуді жеткізушінің ҰҚБЖ енгізуге және оның жұмыс істеуіне жауапты тұлғалар тобы ҰҚБЖ енгізу жоспарында көзделген іс-қимылдардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады және оны өзектендіреді.

12. ҰҚБЖ енгізуді жоспарлау бойынша жұмыстарды аяқтау бойынша алынған нәтижелер:

1) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қамтитын құжат;

2) ҰҚБЖ енгізу жоспарын барлық қызметкерлердің назарына жеткізу;

3) қызмет көрсетушінің авиациялық жүйесінің аяқталған сипаттамасы, оның шеңберінде ҰҚБЖ енгізілетін және жұмыс істейтін болады;

4) қызмет көрсетушінің ұшу қауіпсіздігін басқарудың қолданыстағы процестеріндегі кемшіліктерді толық талдау;

5) ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын құру;

6) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген ҰҚБЖН бекіту;

7) ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат тарату құралдарын құру және әдістерін айқындау.

13. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатқа, қызмет ауқымына және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай ҰҚБЖ, сапаны басқару жүйесін және басқа да менеджмент жүйелерін (сапаны басқару жүйесі, авиациялық қауіпсіздік жүйесі, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жүйесі) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі менеджменттің бірыңғай функциясына біріктіру туралы шешім қабылдайды, барлық процестер мен рәсімдердің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ресурстарды оңтайландыру және құрылымдық тәсілді енгізу мақсатында қызметтер мен басқа да процестердің сапасы (менеджменттің интеграцияланған жүйесі). Бұл ретте ҰҚБЖ және сапаны басқару жүйесінде бірінші басшыға Есептіліктің тікелей және бір мәнді иерархиясын сақтау мақсатында жекелеген басшылар тағайындалады.

2-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты мен мақсаттары

3-тарау. Басшылықтың міндеттемелері

14. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатын анықтайды, ол:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің деңгейін ұдайы арттыруды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету барлық басшылардың бірінші кезектегі міндеті болып табылатынына кепілдік беруді, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға және қолдауға жәрдемдесуді, ұшу қауіпсіздігіне қатысты барлық қолданылатын нормативтік құқықтық талаптарды сақтауды қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көрсетушінің міндеттемесін көрсетеді;

2) ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясатты іске асыру үшін қажетті ресурстарды беру туралы нақты мәлімдемені қамтиды;

3) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну жүйесі туралы мәліметтерді қамтиды;

4) өнім беруші авиациялық қызметке қызмет көрсетуді жүзеге асыру кезінде персоналдың мінез-құлқының қандай түрлеріне жол берілмейтінін, сондай-ақ әділ мәдениетті дамыту мақсатында тәртіптік шаралар қабылданбайтын мән-жайларды нақты көрсетеді;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысы қол қояды;

6) ұйымның барлық персоналының назарына жеткізіледі және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты түсінуді, енгізуді және сақтауды барлық ұйымдық деңгейлерде қамтамасыз ету мақсатында барлық персоналға қолжетімді болады;

7) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты қайта қарау мерзімдерін қызмет көрсетуді беруші айқындайды және ҰҚБЖН-та көрсетіледі.

15. Қызмет көрсетуші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатының ережелерін ескере отырып, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарын анықтайды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігінің мониторингі, сондай-ақ SPI және SPT белгілеу арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу процесінің мониторингі үшін негіз жасайды;

2) қызмет көрсетушінің ҰҚБЖ жалпы тиімділігін қолдау немесе тұрақты арттыру жөніндегі міндеттемесін көрсетеді;

3) қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі;

4) қызмет көрсетуді беруші қызметінің өзектілігі мен сәйкестігін сақтау тұрғысынан қайта қаралады.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттары қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ниеттерін анықтайды және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясатына енгізіледі немесе жеке құжатпен ресімделеді.

4-тарау. Жауапкершілік иерархиясы, міндеттері және ұшу қауіпсіздігіне жауапты жетекші қызметкерлерді тағайындау

16. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ұйымдық құрылымын қалыптастыру мынадай әрекеттерді қамтиды:

1) өзі орындайтын басқа да функцияларға қарамастан, ұйым атынан ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ұйымдастыруға, қызмет көрсетуді жеткізушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге, сондай-ақ оның пәрменді және тиімді жұмыс істеуіне дербес жауапты болатын бірінші басшыны айқындау;

2) үйлестіру органын – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (Safety Review Board – SRB) құру – қызмет көрсетуді жеткізушінің бірінші басшысының басшылығымен және ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топты (Safety Action Group – SAG) құру – ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшының) басшылығымен жүзеге асырылады. Қызмет провайдері қызметкерлерден тұратын SRB және SAG жұмысын қамтамасыз етеді;

3) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысын (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) тағайындау. Ұйымның көлеміне, сипатына және күрделілігіне қарай қызмет көрсетуді беруші қажеттілік негізінде жағдайда Инспекция, қызмет, бөлім (кеңсе) немесе Департамент түрінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша үздіксіз операциялық жұмысты қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін құрылымдық бөлімше құрады;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын басшылардың тікелей жауапкершілігін қоса алғанда, бүкіл ұйымда жауапкершіліктің нақты иерархиясын белгілеу;

5) басқа да атқаратын функцияларына қарамастан, барлық басшылардың, сондай-ақ қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ тиімділігіне қатысты міндеттерін айқындау;

6) ҰҚБЖ басқару органдары, құрылымдық бөлімшелер және бірінші басшы арасындағы өзара іс-қимыл тәртібін белгілеу;

7) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясын құжаттамалық ресімдеу және оларды ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізу;

8) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешімдер қабылдауға өкілеттігі бар басшылардың деңгейін айқындау.

17. Бірінші басшының ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты функцияларына мыналар жатады:

1) тиімді ҰҚБЖ-ні тиісінше енгізу және оның жұмыс істеуі үшін қаржы қаражатын және кадрлық тағайындауларды қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясатты енгізу және оны танымал ету;

4) қызмет көрсетуді берушінің SPI және SPT орнату;

5) ҰҚБЖ тиісінше енгізуді қамтамасыз ету және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің осы Үлгі нұсқаулықта белгіленген талаптарға сәйкестігі;

6) ҰҚБЖ ұдайы жетілдіруді қамтамасыз ету;

7) ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңесті (SRB) басқарады және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдайды.

18. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) саясаттың, ресурстарды бөлудің және ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметінің тиімділігінің негізгі мәселелерімен айналысатын стратегиялық рөл атқарады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңеске (SRB) бірінші басшыға тікелей есеп беретін бірінші басшы мен басшылар кіреді, ал ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) кеңесші (хатшы) рөлін атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі кеңес (SRB) мониторингті жүзеге асырады:

1) ҰҚБЖ тиімділігі;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылаудың қажетті шараларын енгізу кезінде уақтылы ден қою;

3) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігі көрсеткіштерінің ұйымның ұшу қауіпсіздігі саласындағы саясаты мен мақсаттарына сәйкестігі;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың жалпы тиімділігі;

5) ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі міндеттердің мәлімделген бірінші кезектілігін сақтауға, сондай-ақ бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін кеңінен насихаттауға жәрдемдесетін ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі ұйым процестерінің тиімділігі.

19. Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) тактикалық орган болып табылады және ұшу қауіпсіздігі кеңесі (SRB) алға қойған стратегиялық мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған нақты мәселелермен айналысады. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі топқа (SAG) жұмысы өндірістік пайдалану мәселелерімен тығыз байланысты қатардағы қызметкерлер қатарындағы басшылар мен өкілдер кіреді.

Ұшу қауіпсіздігі тобы (SAG) келесі функцияларды орындайды:

1) ұйымның функционалдық қызметі салаларында өндірісте қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуін қадағалайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару шеңберінде тиісті қызметті қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі туралы қолда бар деректерді талдайды және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (қауіп факторларын) бақылаудың тиісті стратегиялық шараларының іске асырылуына көз жеткізеді;

3) өндірістік өзгерістердің немесе жаңа технологияларды енгізудің ұшу қауіпсіздігіне әсерін бағалайды;

4) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау құралдарымен байланысты шараларды іске асыруды үйлестіреді және дереу шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді;

5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларының) бақылаудың нақты құралдарының тиімділігін талдайды.

20. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын бірінші басшыға және басшыларға ұшу қауіпсіздігін басқару мәселелері бойынша консультация береді, қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ енгізілуі мен тиімді жұмыс істеуіне және ұйым қызметкерлері мен оған қатысы жоқ авиация мүшелері арасында ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіруге және осындай мәселелер туралы ақпарат алмасуға жауапты болып табылады ол өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін қауымдастықтар. Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысының (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысының) функциялары, оның ішінде:

1) бірінші басшының атынан ҰҚБЖ енгізу жоспарына басшылық ету;

2) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және осы рәсімдерге жәрдемдесу;

3) қызмет көрсетуді берушінің түзету іс-әрекеттерін жүзеге асыруын бақылау және олардың нәтижелерін бағалау;

4) ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігі туралы есептерді бірінші басшыға мерзімді ұсыну;

5) қосалқы шоттар мен құжаттамаларды жүргізу;

6) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру;

7) ұйым қызметкерлеріне ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша консультациялар беру;

8) ұшу қауіпсіздігіне байланысты проблемалардың мониторингі және олардың өз авиациялық қызметтерін ұсынумен байланысты қызмет көрсетуді беруші қызметіне ықтимал әсері;

9) бірінші басшының атынан азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органмен және уәкілетті ұйыммен, сондай-ақ басқа да мемлекеттік уәкілетті органдармен ұшу қауіпсіздігі мәселелерін үйлестіру.

21. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналдың, оның ішінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы функцияларды орындауға қатысатын басшылықтың өкілеттіктерін, жауапкершілігі мен міндеттерін айқындайды.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы барлық өкілеттіктер, жауапкершілік пен міндеттер қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасында баяндалады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын әрбір басшының жауапкершілігі және оның осы саладағы міндеттері оның лауазымдық нұсқаулығының ажырамас бөлігі болып табылады.

22. Қызмет көрсетуді беруші сыртқы ұйымдар қызмет көрсетуді берушіге оның қызметін қолдау мақсатында өнім және (немесе) қызметтер көрсеткен жағдайларда сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігіне жауап береді.

Қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінде оның авиациялық қызметтерін қауіпсіз ұсынуға ықпал ететін кез келген сыртқы ұйымдардың ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйелері бар интерфейстер болады.

5-тарау. Төтенше жағдайға арналған іс-шараларды жоспарлауды үйлестіру

23. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғаға немесе оқиғаға, әуе кемелерін пайдалануға байланысты авариялық жағдайға немесе жедел іс-қимылды талап ететін басқа да төтенше жағдайға, дағдарысқа немесе авиациядағы оқиғаға байланысты авариялық жағдайға (Emergency Response Plan – ERP) байланысты іс-шаралар жоспарын әзірлейді, бекітеді және өзектілігін сақтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзінің ERP авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара әрекеттесетін сыртқы ұйымдармен тиісті үйлестіруді қамтамасыз етеді.

24. Қызмет көрсетуді берушінің ERP қызметінің ауқымына және олар ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне сәйкес келеді.

ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шектеулі уақыт аралығында жасалатын әрекеттерді сипаттайды.

25. ERP төтенше жағдай туындаған жағдайда шаралар қабылдауға арналған қызмет көрсетуді берушінің тәуекелдерді (тәуекел факторларының) басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдай, соның ішінде пандемия сияқты төтенше жағдайларға байланысты қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметін бұзу ықтималдығы бар сценарийлер де ERP-де тиісті түрде ескеріледі.

ERP-де алдын ала болжанатын авариялық жағдайлар көзделеді, олардың туындау мүмкіндігі ҰҚБЖ шеңберінде айқындалады.

26. ERP-тің негізгі мақсаты-қызметті қауіпсіз жалғастыру және мүмкіндігінше қысқа мерзімде қалыпты қызметті қалпына келтіру.

ERP әдеттегіден төтенше жағдайға және керісінше реттелген және тиімді ауысуды қамтамасыз етеді.

ERP-ді жүзеге асыруға жауапты тиісті қызметкерлер үшін, сондай-ақ өзара әрекеттесу жүзеге асырылатын сыртқы ұйымдар үшін қол жетімді болуы керек.

27. ERP мыналарды қамтиды:

- 1) авариялық жағдай туындаған жағдайда қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерінің арасында міндеттерді бөлу және өкілеттіктерді беру;
- 2) тиісті қызметкерлермен жылдам байланысу үшін байланыс ақпаратын;
- 3) авариялық жағдай басталғаннан кейін қалыпты қызметті қайта бастау үшін қажетті уақыт кезеңі;
- 4) авариялық жағдай кезіндегі іс-шараларды, сондай-ақ жауапты қызметкерлердің іс-қимылдарын сипаттау;
- 5) қызмет көрсетуді беруші өзінің авиациялық қызметтерін көрсету кезінде өзара іс-қимыл жасайтын сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;
- 6) авиациямен байланысты емес авариялық қызметтер сияқты сыртқы ұйымдармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы.

28. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ERP-де көзделген іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші өткізілетін оқу-жаттығулар шеңберінде пысықтайды.

Оқу-жаттығу түрлерін және олардың жиілігін қызмет көрсетуді беруші айқындайды

Оқу-жаттығуларды өткізу ERP кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді, оларды нақты төтенше жағдай орын алғанға дейін жоюға болады.

Оқу-жаттығу нәтижелері бойынша ERP-де кемшіліктер анықталған жағдайда оларды дереу жою және ERP-ді қайта қарау бойынша қажетті іс-шаралар қабылданады.

6-тарау. ҰҚБЖ бойынша құжаттама

29. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ құжаттамасы мыналарды қамтиды:

- 1) ҰҚБЖН;
- 2) ҰҚБЖ қолданылу саласы белгіленген авиациялық жүйенің сипаттамасы;
- 3) қауіптер (қауіпті факторлар) тізілімі және қауіптер (қауіпті факторлар) және ұшу қауіпсіздігі туралы есептер;
- 4) SPI және онымен байланысты диаграммалар (матрицалар);
- 5) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) аяқталған бағалауды есепке алу;
- 6) ҰҚБЖ қайта қарауды есепке алу;
- 7) ішкі тексерулерді есепке алу;
- 8) ҰҚБЖ және ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша персоналды даярлау жөніндегі қызметті есепке алу;
- 9) SRB және SAG отырыстарының хаттамалары;
- 10) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару және (немесе) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар;
- 11) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер бойынша есептілік;

12) ҰҚБЖ енгізу жоспары (бастапқы енгізу барысында) немесе ҰҚБЖ жетілдіру жоспары (бастапқы енгізуден кейін);

13) ҰҚБЖ енгізу жоспарын қолдаудағы кемшіліктерді талдау.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама онда көрсетілген ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі қызметтің сипаттамасы қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлеріне түсінікті болатындай етіп жасалады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама қызмет көрсетуді беруші белгілеген ҰҚБЖ шеңберінде құжаттарды сақтау мерзімдерін сақтай отырып, уақтылы жаңартылады және сақталады.

ҰҚБЖ бойынша құжаттама жеке құжаттармен ресімделеді немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа құжаттарымен біріктіріледі. Егер қолданыстағы құжаттарда қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің ережелері егжей-тегжейлі баяндалса, онда мұндай құжаттарға тиісті сілтемелер көрсетіледі.

30. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН қызмет көрсетуді беруші мен ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы негізгі мүдделі тараптар арасында ұшу қауіпсіздігі бойынша ақпарат алмасудың негізгі құралы болып табылады.

ҰҚБЖН сонымен қатар қызмет көрсетуді берушінің қызметкерлеріне де, тиісті сыртқы ұйымдарға да ҰҚБЖ тұжырымдамалық шеңбері туралы ақпарат беруге қызмет етеді.

ҰҚБЖН ресми құжат ретінде қабылдау үшін қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға келісуге жібереді. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші өзі әзірлеген ҰҚБЖН сапасы мен толықтығы үшін толық жауапты болады, ал қызмет көрсетуді беруші персонал ҰҚБЖН танысады және басшылыққа алады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН келісуі Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес белгіленген мерзімдерде жүзеге асырылады.

31. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН мыналарды қамтиды:

1) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды баяндау;
2) ҰҚБЖ-ге қойылатын талаптар, сондай-ақ ҰҚБЖ-ге қойылатын қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарға сілтемелер;

3) ҰҚБЖ қолданылу саласы айқындалған авиациялық жүйенің сипаттамасы;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік туралы және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты жетекші қызметкерлер туралы ақпаратты қоса алғанда, ҰҚБЖ процестері мен рәсімдеріне қатысты жауапкершілік, міндеттер мен өкілеттіктер иерархиясының сипаттамасы;

5) ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ерікті және міндетті түрде ұсыну жүйелерінің процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

6) ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процестері мен рәсімдерін сипаттау;

7) қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы авиациялық оқиғаларды ішкі тергеп-тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

8) SPI және SPT белгілеу және мониторингі, сондай-ақ SPT қол жеткізуді бақылау рәсімдерінің сипаттамасы;

9) қызмет көрсетуді берушінің барлық персоналын ҰҚБЖ саласында даярлауға байланысты процестер мен рәсімдердің сипаттамасы;

10) ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процестері мен рәсімдерінің сипаттамасы;

11) ішкі тексеру рәсімдерінің сипаттамасы;

12) өзгерістерді жүзеге асыру рәсімдерінің сипаттамасы;

13) ҰҚБЖ құжат айналымын басқару рәсімдерінің сипаттамасы;

14) егер қажет болса, ERP.

ҰҚБЖН бұл жеке құжат немесе қызмет көрсетуді берушінің басқа ұйымдастырушылық құжаттарымен біріктірілген.

ҰҚБЖН уақтылы қайта қаралуы және жаңартылуы керек, қайта қарау мерзімін Қызмет көрсетуді беруші анықтайды. ҰҚБЖН өзгерістер енгізбес бұрын қызмет көрсетуді беруші өзгерістерді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келіседі.

3-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару

7-тарау. Қауіпті анықтау (қауіпті факторлар)

32. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдерін (тәуекел факторларын) басқару процесін айқындайды және жүзеге асырады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесі қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалауды және оларды бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруды қамтиды.

33. Қызмет көрсетуді беруші өзі ұсынатын авиациялық қызметтерге байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесін анықтайды және жүзеге асырады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесі реакциялық және белсенді әдістердің жиынтығына негізделген.

34. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ақпараттың және (немесе) деректердің ішкі және сыртқы көздерін айқындайды.

Ішкі және сыртқы көздерден алынатын ақпаратты және (немесе) деректерді қызмет көрсетуді беруші қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтаудың әрекет етуші және проактивті әдістерін жүзеге асыру кезінде пайдаланады.

Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау үшін ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің Ұшу қауіпсіздігін басқару жөніндегі нұсқаулықтың (ИКАО Doc 9859) 9.4.4.1 және 9.4.4.2-тармақтарында келтірілген.

35. Қызмет көрсетуді беруші ұйым шеңберінде төменде көрсетілген ақпаратты, сондай – ақ қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН бекіткен сәйкес басқа да қажетті пропорционалды ҰҚДЖӨЖ енгізеді және қолдайды.

ҰҚДЖӨЖ деректерді жинау, өңдеу және ұсыну жүйесін, ұшу қауіпсіздігі туралы мәліметтер базасын, ақпарат алмасу әдістерін және тіркелген ақпаратты, соның деректер мен ақпаратты ішінде:

1) тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті орган немесе қызмет көрсетуді берушілер жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы тергеп-тексеруге қатысты;

2) авиациялық оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесіндегі;

3) авиациялық оқиғалар туралы деректерді ерікті түрде ұсыну жүйесіндегі;

4) "Қазақстан Республикасының азаматтық авиациясында ұшуды жүргізу қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15852 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2017 жылғы 28 шілдедегі № 509 бұйрығына сәйкес ұшу деректерін талдаудан алынған қамтиды.

Қызмет көрсетуді беруші әділ мәдениет қағидатына негізделетін, сондай-ақ уәкілетті органның және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымның ҰҚДЖӨЖ үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректердің негізгі көзі болып табылатын ҰҚДЖӨЖ енгізеді.

36. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы қандай деректер мен ақпаратты анықтайды, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін басқару процесін қолдау және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша шешімдер қабылдау үшін, сондай-ақ қауіптердің (қауіпті факторлардың) және онымен байланысты тәуекелдердің (тәуекел факторларының) әсерін (ықтималдық дәрежесі мен ауырлығын) неғұрлым дәл бағалау үшін жиналуға және талдауға жатады, ал сондай-ақ, SPI анықтау және (немесе) қайта қарау процесі үшін.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі үшін өзінің тәуекелдері (тәуекел факторлары) туралы және ұшу қауіпсіздігі саласындағы өз мақсаттарына қол жеткізу барысы туралы неғұрлым нақты түсінік алу үшін ішкі және сыртқы көздерден келетін ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді жинауға интеграцияланған тәсілді қолдану мүмкіндігін қарастырады.

Жинауға жататын ұшу қауіпсіздігі туралы үлгілік деректер мен ақпарат Ұшу қауіпсіздігі басқармасы нұсқаулығының (ИКАО Doc 9859) 5-1-суретінде келтірілген.

37. Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналға ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді беруші барлық персоналды ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың артықшылықтары туралы және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынудың тиісті мәдениетін енгізу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы ықтимал кемшіліктерді белсенді анықтау мақсатында қандай ақпаратты және қандай тәртіппен хабарлау керектігі туралы хабардар етеді.

38. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған тұлғалардың құпиялылығын қамтамасыз етеді.

ҰҚДЖӨЖ және ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған адамдардың құпиялылығын ҰҚДЖӨЖ жүргізуге жауапты тұлға тағайындаған қызмет көрсетуді беруші қамтамасыз етеді.

Құпиялылықты сақтау қызметкерлердің қателіктерінен туындаған қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға ықпал етеді.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе уәкілетті ұйым осы тармаққа сәйкес тәртіптің қолданылатынын айқындайтын жағдайларды қоспағанда, ҰҚДЖӨЖ шеңберінде жиналған, сақталған немесе талданатын ұшу қауіпсіздігі туралы деректер немесе ақпарат ұшу қауіпсіздігінің деңгейін ұстап тұруға немесе арттыруға қатысы жоқ мақсаттарда ұсынылмайды немесе пайдаланылмайды Заңның 92-2-баптары

Қызмет көрсетуді беруші кейін әділ мәдениетті іске асыру тәртібін белгілейтін ішкі ережелерді қабылдайды. Әділ мәдениетті іске асыру Заңның 92-1, 92-2 және 92-3 - баптарының ережелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 505 "Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15597 болып тіркелген) бұйрығының (бұдан әрі – Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидалары) талаптарына және қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖН сәйкес жүзеге асырылады.

39. Қызмет көрсетуді беруші қабылданған шешімдер немесе шаралар туралы ақпаратты қамтитын ұшу қауіпсіздігі туралы деректерді ұсынған кез келген тұлғаға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚДЖӨЖ деректерді ұсынған тұлғаларға берген жауаптары мұндай хабарламалардың байыпты қабылданатынын көрсетеді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігінің оң мәдениетін насихаттауға және деректерді ұсынуды ынталандыруға ықпал етеді.

40. Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ қызмет көрсетуді беруші қолданатын таксономияға сәйкес жіктелетін, қызмет көрсетуді беруші қолданатын ҰҚДЖӨЖ

қолдау мақсатында сапалық деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты ұсыну бойынша лауазымды тұлғалардың ҰҚДЖӨЖ жүргізу тәртібі және жауапкершілігі сипатталады. Авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар туралы деректерді міндетті түрде ұсыну жүйесі арқылы хабарлама жіберген кезде ИКАО Accident/Incident data Reporting (ADREP) таксономиясы қолданылады.

41. Қызмет көрсетуді беруші авиациялық оқиғалар туралы деректерді қоса алғанда, ұшу қауіпсіздігі туралы Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН ұсынады.

42. Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулер қызмет көрсетуді берушінің қосалқы құрамының ажырамас бөлігі болып табылады.

Қызмет көрсетуді беруші жүргізетін ұшу қауіпсіздігін ішкі тергеп-тексерулердің негізгі міндеті-ұшу қауіпсіздігінің кемшіліктерін жою немесе азайту арқылы болашақта не болғанын және ұқсас жағдайлардың пайда болуын қалай болдырмауға болатындығын түсіну.

43. Тізбесі Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген оқыс оқиғалардың жекелеген түрлерін қызмет көрсетуді берушілер ҰҚБЖ шеңберінде дербес тексереді. Мұндай тергеп-тексеру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Азаматтық және эксперименттік авиацияда деректерді ұсыну мен авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғаларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде жүргізіледі.

Қызмет көрсетуді беруші мүдделер қақтығысын болдырмауды ескере отырып, ішкі тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрады, ол жүргізілетін тергеп-тексеру кезінде объективтілік пен бейтараптық қағидаларын басшылыққа алады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші ішкі тергеп-тексерулерді орындауға тартылған персоналдың тиісті біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

Тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін түпкілікті есепті қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның тергеп-тексеру жөніндегі уәкілетті органына және уәкілетті ұйымға ұсынады.

44. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚДЖӨЖ, сондай-ақ басқа да қолда бар көздерден алынған ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауға жинақтайды.

45. Қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау процесінде қызмет көрсетуді берушінің авиациялық қызметі саласында бар барлық ықтимал қауіптер (қауіпті факторлар), соның ішінде ұйымның ішінде де, сыртында да басқа жүйелермен өзара іс-қимыл қарастырылады.

Қауіптер (қауіпті факторлар) анықталғаннан кейін қызмет көрсетуді беруші олардың ықтимал салдарын анықтайды.

46. Анықталған қауіптер (қауіпті факторлар) және олардың ықтимал салдары ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау процесі барысында одан әрі пайдалану мақсатында құжаттамалық ресімдеуге жатады.

8-тарау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және азайту

47. Қызмет көрсетуді беруші анықталған қауіптермен (қауіпті факторлармен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) айқындауды, талдауды, бағалауды, бақылауды және (немесе) азайтуды қамтамасыз ететін процесті айқындайды және жүзеге асырады.

48. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның пайдалану ортасына сәйкес келетін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасын, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару рәсімін әзірлейді және бекітеді.

Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау және басқару жөніндегі рәсім, басқалармен қатар, ұшу қауіпсіздігі үшін қандай тәуекелдердің (тәуекел факторларының) жол берілмейтін немесе жол берілетін немесе қолайлы екенін анықтауға мүмкіндік беретін әдістің сипаттамасын, оның ішінде осындай тәуекелдерді бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға басымдық беру әдісінің сипаттамасын қамтиды (қауіп факторлары).

49. Ұшу қауіпсіздігіне арналған тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бағалау матрицасы ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдің (тәуекел факторларының) ықтималдығы мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәуекелдің (тәуекел факторларының) рұқсат етілуін анықтау үшін пайдаланылады.

50. Тәуекелдің (тәуекел факторларының) жол берілуіне байланысты қызмет көрсетуді беруші тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қажетті шараларды қабылдайды:

1) жол берілмейтін – тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту немесе қызметін тоқтату жөнінде дереу шаралар қабылдау. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекел индексін (тәуекел факторларын) рұқсат етілген деңгейге дейін төмендету мақсатында қосымша немесе жақсартылған алдын алу тетіктерінің болуын қамтамасыз ету үшін ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту жөніндегі бірінші кезектегі әрекеттерді орындау;

2) жол берілетін – ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі белгілі бір шараларды жүзеге асыру кезінде жол беріледі. Тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беру туралы шешім ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) жол беруге қатысты шешім қабылдауға өкілеттігі бар басшы қабылдайды;

3) қолайлы – өзінің ағымдағы нысанында қолайлы. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) азайту бойынша одан әрі шаралар талап етілмейді.

Қызмет көрсетуді берушілер ұшу қауіпсіздігі үшін өздерінің тәуекел (тәуекел факторларына) бағаларына басымдық беру туралы және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту шараларын енгізу туралы шешімді дербес қабылдайды.

51. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту жөніндегі шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында қызмет көрсетуді беруші SPI мониторингін жүзеге асырады.

52. Ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару процесін қызмет көрсетуді беруші құжаттайды және мыналарды қамтиды:

1) бақылау құралдарының тиімділігін айқындау және (немесе) тәуекелдерді (тәуекел факторларын) азайту үшін ішкі тексерулер жүргізу кезінде одан әрі талдау және мониторинг жүргізу, персоналды даярлау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпараттың үлкен көлемін сақтауға және талдауға болатын электрондық кестені немесе деректер базасын жүргізу немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану, сондай ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында ақпарат алмасу үшін;

2) қызмет көрсетуді берушіге ыңғайлы форматта тізілімді жүргізу, онда анықталған қауіптер (қауіпті факторлар), олардың ықтималдығы мен ықтимал салдары, олармен байланысты тәуекелдерді (қауіп факторларын) бағалау, анықталған күні, қауіптілік (қауіпті фактор) санаты, қашан немесе қайда әрекет ететіні, кім анықтағаны туралы қысқаша сипаттама болады және тиісті тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылау және (немесе) азайту үшін қандай шаралар қолданылды.

4-бөлім. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету

9-тарау. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бақылау және бағалау

1-параграф. ҰҚБЖ ішкі тексерулер

53. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметі ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін қандай да бір кемшіліктер немесе проблемалар анықталған жағдайда қабылданатын шараларды әзірлеуді және іске асыруды қамтиды.

54. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін тексеру және бағалау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін растау әдістерін әзірлейді және қолданады.

Қызмет көрсетуді беруші ұшуларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін бағалау мынадай негізде қалыптастырылады:

1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым жүргізетін іріктеп және жоспардан тыс тексерулердің, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің басқа да сыртқы тексерулерінің нәтижелерін;

2) қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін ішкі тексеру нәтижелері;

3) авиациялық оқиғаларға жүргізілген ішкі тергеп-тексерулер;

4) ҰҚДЖӨЖ деректері мен ақпараты;

5) қызмет көрсетуді беруші жүргізген ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне талдаулар;

6) қызмет көрсетуді беруші қарамағындағы басқа да көздерден тұрады.

55. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігіне қамтамасыз етудің тиімділігі " Азаматтық авиация саласындағы ұшу қауіпсіздігі жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысына сәйкес белгіленетін SPI және SPT ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген нәтижелердің ұшу қауіпсіздігі саласындағы ұйымның мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық және эксперименттік авиациясындағы SPI-ге арақатынасы арқылы расталады.

56. SPI және SPT белгілеумен және мониторингімен ұштастыра отырып, ҰҚБЖ ішкі тексерулерін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиімділігін тексеру мақсатында қызмет көрсетуді беруші жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ ішкі тексерулері қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ шеңберінде белгіленген Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің, саясаттың, процестер мен рәсімдердің талаптарынан ауытқуларды, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың кемшіліктерін және (немесе) тиімсіздігін, сондай-ақ оларды жетілдіру мүмкіндіктерін анықтауға арналған ҰҚБЖ.

ҰҚБЖ ішкі тексерулерінің нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші тиісті ауытқулардың және (немесе) кемшіліктердің туындауының түпкі себептерін талдауды көрсете отырып, түзету және алдын алу шараларының жоспарларын әзірлейді және іске асырады.

2-параграф. SPI мониторингі

57. Қызмет көрсетуді беруші қызмет түріне және өзі ұсынатын авиациялық қызметтердің күрделілігіне қарай SPI әзірлейді, белгілейді және бақылайды олар ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттармен байланысты, қолда бар деректер мен сенімді өлшемдер негізінде таңдалған немесе белгіленген, тиісінше нақты және есептелетін, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің мүмкіндіктері мен шектеулерін ескере отырып, шынайы.

Әрбір SPI сипаттамасы келесі ақпаратты қамтиды:

1) SPI өлшейтін нәрсенің сипаттамасы;

2) SPI тағайындау (басқару үшін не қажет және осы SPI арқылы кімге хабарлау керек);

3) өлшем бірліктері және SPI есептеу үшін қандай да бір талаптар;

4) SPI-ге байланысты мәліметтерді жинауға, тексеруге, мониторингке, мәліметтерді ұсынуға және шаралар қабылдауға кім жауапты екендігі туралы ақпарат (ұйымның қандай құрылымдық бөлімшелерінен қандай қызметкерлер);

5) SPI-ге қатысты деректерді қайда немесе қалай жинау және сақтау керектігі туралы ақпарат;

6) SPI-ге қатысты деректерді ұсыну, жинау, мониторингілеу және талдау жиілігі.

58. Қызмет көрсетуді берушілер SPI бағалауы арқылы SPT жетістігін бақылайды, соның ішінде бақылау үшін SPI ақпарат көзін анықтау және анықтау.

SPT көрсетуді берушілер басшылығының қысқа және орта мерзімді перспективада ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару саласындағы жоспарланған жетістіктерін анықтайды. SPT ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін тексерудің өлшенетін әдісін қамтамасыз етеді.

SPT белгілеу кезінде басым тәуекел деңгейі (тәуекел факторлары) деңгейі, ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторлары) жол беру, сондай-ақ авиациялық қызметтің нақты саласындағы ұшу қауіпсіздігі деңгейіне қатысты күту сияқты факторлар ескеріледі.

59. SPI мониторингі мен бағалауды қызмет көрсетуді беруші ұйымның иелігіндегі көздерден ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты жинау арқылы жүзеге асырады. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингтеу, бағалау және өлшеу үшін ұшу қауіпсіздігі туралы деректер мен ақпаратты пайдалану ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шараларға қатысты шешімдер қабылдау үшін талап етілетін ақпаратты әзірлеу жөніндегі қажетті қызметті білдіреді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу, бағалау және өлшеу ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған шаралардың тиімділігін тексеру тәсілін, сондай-ақ ҰҚБЖ шеңберіндегі процестер мен қызметтің тұтастығы мен тиімділігін өлшеу тәсілін қамтамасыз етеді.

3-параграф. Ұшу қауіпсіздігін талдау

60. Қызмет көрсетуді беруші өзінің ҰҚБЖ шеңберінде пайдалы ақпаратты анықтау, қорытындыларды қалыптастыру және деректерге негізделген шешім қабылдау процесін қолдау мақсатында алынған (жиналған) деректер мен ұшу қауіпсіздігі туралы ақпаратты тексеру, зерделеу, сипаттау, түрлендіру, бағалау және визуализациялау үшін ұшу қауіпсіздігі жөніндегі деректер мен ақпаратты өңдеуді және талдауды жүргізеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін талдау Қызмет көрсетуді берушінің қауіпсіздік мәдениетін дамыту мақсатында статистикалық көрсеткіштер, кестелер, диаграммалар, есептер, кестелер немесе презентациялар түрінде ұшу қауіпсіздігі туралы іс жүзінде пайдалы ақпаратты қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды қызмет көрсетуді беруші мынадай мақсаттарда жүргізеді:

1) қауіптермен (қауіпті факторлармен) және ұшу қауіпсіздігінің деңгейін тұрақты арттыруға кедергі келтіретін элементтермен байланысты себептер мен ықпал ететін факторларды айқындау;

2) жақсартуға жататын салаларды зерделеу және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау құралдарының тиімділігін арттыру;

3) ұшу қауіпсіздігін және осы саладағы үрдістерді қамтамасыз ету тиімділігінің тұрақты мониторингін қолдау.

Ұшу қауіпсіздігін талдауды ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекцияның тағайындалған басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) немесе қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерін енгізуге және олардың жұмыс істеуіне жауапты адамдар тобы жүзеге асырады. Бұл ретте қызмет көрсетуді беруші осындай талдауды орындауға тартылған персоналдың біліктілігі мен дағдыларын қамтамасыз етеді.

61. Ұшу қауіпсіздігін талдау, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету тиімділігін мониторингілеу және өлшеу нәтижелері бойынша қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне тоқсан сайынғы, жартыжылдық және жылдық талдау жасайды.

Ұшу қауіпсіздігінің жай-күйін талдауды қызмет көрсетуді беруші азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға жалпылау және жалпы азаматтық авиация бойынша ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру жөнінде ескерту шараларын қабылдау үшін жібереді.

10-тарау. Өзгерістерді жүзеге асыру

62. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖН айқындайды, сипаттайды және өзі ұсынатын авиациялық қызметтермен байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) деңгейіне әсер етуі мүмкін өзгерістерді анықтауға және басқаруға бағытталған процесті жүзеге асырады, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі үшін қауіптерді (қауіпті факторлар) және олармен байланысты тәуекелдерді (тәуекел факторлары) анықтайды, осы өзгерістерден туындауы мүмкін және осындай тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқарады.

63. Қызмет көрсетуді беруші өз қызметі шеңберінде өзгерістерді жүзеге асыру процесін бастауға қандай өзгерістер ықпал ететінін анықтайды.

Қызмет көрсетуді беруші өзгерістердің ұйым персоналына әсерін ескереді және өзгерістер туралы тиісті ақпаратты өз персоналына алдын ала жеткізеді.

64. Қызмет көрсетуді берушілер өзгерістерді жүзеге асыру процесі басқалармен қамтиды:

1) өзгерістің сипаттамасы және оны жүзеге асыру себептері;

2) оларға әсер ететін тұлғаларды, жабдықтарды, жүйелерді, процестерді, құрылымдарды немесе интерфейстерді анықтау. Жүйенің сипаттамасын және ұйымның интерфейстерін қайта қарау қажет болуы мүмкін. Өзгерістер ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған қолданыстағы шараларға әсер етуі мүмкін;

3) өзгеріске байланысты қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтау және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелді (тәуекел факторларын) бағалауды жүргізу;

4) іс-қимыл жоспарын әзірлеу және бекіту (өзгерісті іске асыру) онда не, кімге және қандай мерзімде орындау қажет екендігі көрсетіледі;

5) қызмет көрсетуді берушінің бірінші басшысының өзгерісті бекітуі.

65. Қызмет көрсетуді берушілер азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйымға функциялардың кез келген өзгерістері немесе тағайындалған басшылардың ауысуы туралы хабарлайды және тағайындалған басшылар болмаған кезде ұйымның тиісті құрылымдарында бақылауды қамтамасыз етеді, сондай-ақ "Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталығын сертификаттау және сертификат беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 6 ақпандағы № 115 бұйрығына сәйкес (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10486 болып тіркелген) қызмет көрсетуді берушілерге қойылатын сертификаттық талаптарға сәйкес уәкілетті ұйым беретін сертификаттың қолданылу саласы қамтитын өзгерістер туралы хабарлайды.

11-тарау. ҰҚБЖ үнемі жетілдіру

66. Қызмет көрсетуді беруші ҰҚБЖ қолдау және одан әрі жетілдіру мақсатында өзінің ҰҚБЖ шеңберінде процестерге мониторинг пен бағалау жүргізеді.

67. Қызмет көрсетуді беруші ұйымның тұрақты өзгеруіне және оның пайдалану жағдайларына байланысты ҰҚБЖ қолдайды және үнемі жетілдіреді.

Қызмет көрсетуді берушінің ҰҚБЖ үнемі жетілдіру процесі ҰҚБЖ тиімділігінің қорытынды көрсеткіштерін бағалауға, сондай-ақ қызмет көрсетуді берушінің қызметін жүзеге асыру барысында жиналған ақпаратты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

ҰҚБЖ тиімділігін анықтауға мүмкіндік беретін әдістерге мыналар жатады:

1) қызмет көрсетуді берушінің ішкі тексерулерін де, басқа ұйымдар жүргізетін тексерулерді де қамтитын тексерулер;

2) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін бағалауды және қызмет көрсетуді берушінің қосалқы бөлшектерінің тиімділігін бағалауды қамтитын бағалаулар;

3) қайталанатын оқиғалардың, оның ішінде авиациялық оқиғалар мен оқыс оқиғалар, сондай-ақ қызмет көрсетуді беруші белгілеген нормативтік құқықтық талаптардың және (немесе) қағидалардың бұзылу қателіктері мен фактілерінің мониторингін көздейтін оқиғалардың мониторингі.

4) ұшу қауіпсіздігінің жай-күйіне шолулар персоналдың ҰҚБЖ жұмысына қатысуы туралы пайдалы ақпарат жинауға мүмкіндік беретін ұшу қауіпсіздігі мәдениетіне қатысты шолуларды қамтиды. Олардың көмегімен ұйымдағы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетінің көрсеткіші анықталады;

5) қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мақсаттарға қол жеткізетінін тексеруді көздейтін және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі жалпы үрдістерді айқындау мақсатында ұшу қауіпсіздігі туралы барлық қолда бар ақпаратты қарауға мүмкіндік беретін басшылық деңгейіндегі талдау;

6) үрдістерді ескеретін басшылық деңгейіндегі талдау шеңберінде SPI және SPT бағалау, ал тиісті деректер болған кезде басқа қызмет көрсетуді берушілердің, мемлекеттің немесе жаһандық деректермен салыстыруға мүмкіндік береді;

7) ҰҚДЖӨЖ алынған ақпаратқа және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жақсартуларды іске асыру нәтижесі болып табылатын ұшу қауіпсіздігі саласындағы ішкі тергеп-тексерулерге қызмет көрсетуді беруші жүргізетін нәтижелерге негізделген алынған сабақтарды пайдалану.

68. SPI тұрақты мониторингі, ҰҚБЖ жұмысының мониторингі, оның ұшу қауіпсіздігі мен қосалқы жүйелер үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) басқару жүйесі қызмет көрсетуді берушіге ұшу қауіпсіздігін басқару процестері оның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қойған мақсаттарына қол жеткізуге әкелетініне көз жеткізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ ҰҚБЖ тұрақты жетілдіруге ықпал етеді.

5-бөлім. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау

12-тарау. Қызметкерлерді даярлау және оқыту

69. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді және кадрларды оқыту мен даярлау, тиімді ақпараттық өзара іс-қимыл жасау және ұйымда ақпарат алмасу арқылы үнемі артып отыратын персоналдың техникалық құзыреттілігін ұштастыру арқылы қызмет көрсетуді беруші қойған ұшу қауіпсіздігі саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Бірінші басшы мен бірінші басшыға тікелей есеп беретін басшылар бүкіл ұйымда ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәдениетін насихаттауда жетекші рөл атқарады.

Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін кеңінен насихаттау қызметкерлерге ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметіне саналы түрде қарауға ықпал ететін құндылықтар жүйесін ұсына отырып, ұйымның саясатын, процестері мен процедураларын толықтырады.

Қызмет көрсетуді беруші ұйымның барлық деңгейлерінде тиімді екіжақты ақпараттық өзара іс-қимылға ықпал ететін процестер мен рәсімдерді енгізеді және жүзеге асырады. Ақпараттық өзара әрекеттесу процестері қызмет көрсетуді беруші басшылығының стратегиялық нұсқауларын ескереді және барлық қызметкерлерді ұшу қауіпсіздігі туралы ашық және сындарлы пікірлер беруге шақырады.

70. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлау бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады, олар қызметкерлердің өздерінің міндеттерін орындау үшін тиісті даярлығы мен біліктілігін қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы даярлау бағдарламаларының шеңбері әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуін қамтамасыз етуге қатысу дәрежесіне сәйкес келеді.

Ұшу қауіпсіздігі жөніндегі инспекция басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшысы) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында персоналды даярлаудың тиісті бағдарламаларының болуына және іске асырылуына жауап береді.

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары Қызмет көрсетуді беруші персоналдың кәсіби дағдыларын сақтау мақсатында персоналды бастапқы даярлауға, қайта даярлауға және оның кәсіби деңгейін қолдауға қойылатын талаптарды қамтиды.

71. Қызмет көрсетуді беруші персоналдың ҰҚБЖ байланысты міндеттерін айқындайды және әрбір қызметкердің ҰҚБЖ жұмыс істеуіне қатысуына сәйкес даярлықтан өтуін қамтамасыз етеді.

Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламаларында бірінші басшыны қоса алғанда, ҰҚБЖ тікелей байланысты персонал үшін ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы оқытудың мазмұны көрсетіледі.

72. Қызмет көрсетуді берушінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы персоналды даярлау бағдарламалары "Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық персоналды кәсіптік даярлаудың Үлгі бағдарламаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8785 болып тіркелген) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 28 қыркүйектегі № 764 бұйрығының (бұдан әрі – Үлгі бағдарламалар) талаптарына сәйкес әзірленеді және іске асырылады.

73. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзінің функционалдық міндеттерін орындау үшін барлық деңгейдегі қызметкерлердің құзыреттілігін сақтау

мақсатында қызмет көрсетуді беруші персоналдың дағдылары мен білімін кемінде үш жылда бір рет тексереді.

Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге тартылған персоналдың дағдылары мен білімдерін тексеру нәтижелері бойынша персоналдың білімінде және (немесе) дағдыларында олқылықтар немесе кемшіліктер анықталған кезде тиісті түзету шаралары қабылданады.

13-тарау. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу

74. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасудың ресми құралдарын әзірлейді және қолданады:

1) қызметкерлерді олар атқаратын лауазымдарға мөлшерлес көлемде ҰҚБЖ таныстыруды қамтамасыз етеді;

2) ұшу қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды ақпаратты ұсынады;

3) ұшу қауіпсіздігінің деңгейін арттыру мақсатында кәсіпорынның нақты іс-әрекеттерінің себептерін түсіндіреді;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін енгізу немесе өзгерту себептерін түсіндіреді.

75. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясат пен мақсаттарды және ҰҚБЖ рәсімдерін барлық персоналдың назарына жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы ақпаратты жеткізуді, сондай-ақ ұшу қауіпсіздігі мәселелерін танымал етуді қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпараттық хаттар (жиынтықтар), хабарламалар, ұшу қауіпсіздігі туралы бюллетеньдер, интернет-ресурстар, брифингтер және (немесе) персоналды даярлау курстары арқылы іске асырады.

Ұшу қауіпсіздігі инспекциясының басшысы (ұшу қауіпсіздігі жөніндегі басшы) тергеп-тексерулерден, алдыңғы оқиғалар мен оқиғалардан алынған сабақтар немесе қызмет көрсетуді беруші мен басқа ұйымдардың тәжірибесі туралы ақпараттың кең таралуын қамтамасыз етеді.

Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу:

1) ұйымның ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы саясаты мен мақсаттарын танымал ету тәсілі болып табылатын барлық қызметкерлердің ҰҚБЖ туралы жан-жақты хабардар болуын қамтамасыз ету;

2) ұшу қауіпсіздігі мәселелерімен және ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдермен (тәуекел факторларымен) байланысты ұшу қауіпсіздігі үшін маңызды ақпаратты тарату, бұл қызмет көрсетушіні ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелге (тәуекел факторларына) ұшыратуы мүмкін. Қызмет көрсетуді беруші ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай ақпарат маңызды болып саналатынын және оны қашан тарату керектігін анықтайды;

3) ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдерді (тәуекел факторларын) бақылауға және (немесе) азайтуға бағытталған жаңа шаралар және түзету шаралары туралы хабардарлықты арттыру. Қызмет көрсетуді беруші тап болатын ұшу қауіпсіздігі үшін тәуекелдер (тәуекел факторлары) уақыт өте келе өзгереді, сондықтан бұл өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

4) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің жаңа немесе түзетілген рәсімдері туралы ақпарат беру. Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету рәсімдерін жаңарту кезінде осы өзгерістер туралы ақпаратты тиісті қызметкерлердің назарына жеткізу қажет;

5) ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етудің оң мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдесу және қызмет көрсетуді беруші қызметкерлерін қауіптерді (қауіпті факторларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге ынталандыру. Ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу екі жаққа да бағытталған. Қызмет көрсетуді берушінің барлық қызметкерлері ҰҚДЖӨЖ арқылы ұшу қауіпсіздігі мәселелері туралы есеп беруі маңызды;

б) кері байланысты қамтамасыз ету. Ұшу қауіпсіздігі туралы есептерді ұсынатын қызметкерлерге анықталған проблемаларды шешу үшін қандай шаралар қабылданғаны туралы ақпаратпен жауаптар жіберу.

76. Қызмет көрсетуді беруші қызметкерлердің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды таратылатын ақпаратты алуы мен түсінуін тексеру арқылы өзінің ұшу қауіпсіздігі туралы ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады. Ақпарат алмасу процесінің тиімділігін бағалау ішкі тексерулер жүргізу кезінде немесе ҰҚБЖ жұмыс істеу тиімділігін бағалау кезінде жүзеге асырылады.

77. Ұшу қауіпсіздігі мәселелерін насихаттау жөніндегі іс-шараларды қызмет көрсетуді беруші тұрақты негізде жүргізеді.